

UCHWAŁA Nr XVII/103/2016
Rady Gminy w Czarnocinie
z dnia 13 stycznia 2016 r.

w sprawie: przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024”.

§ 1. Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 593 z późn. zm.), w związku z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1649 z późn. zm.) Rada Gminy w Czarnocinie uchwala, co następuje:

§ 2. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015 – 2024” o treści stanowiącej Załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarnocin.

§ 4. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Czarnocin.

Przewodniczący Rady Gminy
Kazimierz Warszawa

Uzasadnienie

„Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” jest dokumentem zrealizowanym w celu ożywienia oraz harmonijnego, wielostronnego rozwoju Gminy Czarnocin. Jest to podstawowy plan działania, który wyznacza kluczowe kierunki przedsięwzięć samorządu lokalnego i wskazuje sposoby ich osiągnięcia.

Pierwszą część stanowią kwestie wprowadzające. Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem wielu działań i decyzji istotnych dla lokalnych mieszkańców. W celu jej efektywnego zarządzania niezbędny jest wieloletni plan, będący kierunkowskazem jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż te nastawione na przyniesienie natychmiastowych efektów.

W drugiej części Strategia stanowi diagnozę stanu obecnego obejmującego zagadnienia z zakresu sfery społecznej, gospodarczej, diagnozy infrastruktury technicznej, planowania przestrzennego oraz analizy zasobów środowiska przyrodniczego.

W trzeciej części programująco-strategicznego dokumentu zostały podsumowane w formie analizy mocne i słabe strony rozwoju gminy Czarnocin, na podstawie których sporządzono wizję i misję oraz plan strategiczny gminy na lata 2015-2024.

W czwartej części wdrożeniowej podjęto temat skutecznego sposobu monitorowania i oceny tej Strategii wraz z towarzyszącymi jej programami rozwoju.

„Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został poddany postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W wyniku tego postępowania zapewniono możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu wyżej wymienionego dokumentu m.in. poprzez: udostępnienie go do publicznej wiadomości w formie zapisu elektronicznego na stronie internetowej gminy, białej Gminy oraz wywieszenia na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy odpowiedniej informacji o możliwości zapoznania się z dokumentami, zapewniając możliwość składania uwag i wniosków do tych dokumentów: osobiście w siedzibie Urzędu lub drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@czarnocin.com.pl.

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany przez:

- ▲ Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach pismem znak: WPN-II.410.6.2016.EC z dnia 08.01.2016 r.,
- ▲ Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach pismem znak: NZ.9022.5.6.2016 z dnia 12.01.2016 r.

Mając powyższe na uwadze, przedłożenie niniejszego dokumentu „Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” do uchwalenia przez Radę Gminy w Czarnocinie należy uznać za zasadne.

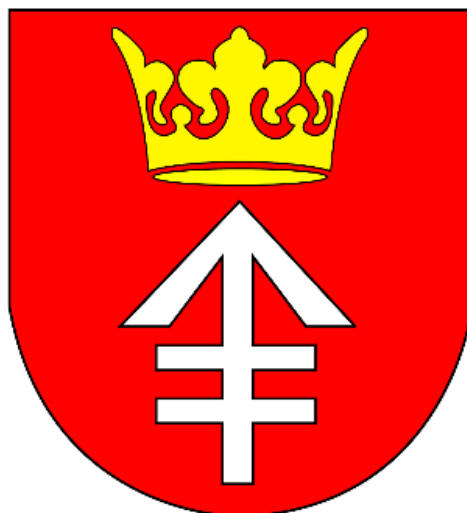
Przewodniczący Rady Gminy

Kazimierz Warszawa

Załącznik Nr 1

**do Uchwały Rady Gminy w Czarnocinie
Nr XVII/103/2016 z dnia 13 stycznia 2016r.**

***STRATEGIA ROZWOJU GMINY
CZARNOCIN
NA LATA 2015-2024***

Październik 2015

Spis treści

Wstęp	4
1. Część wprowadzająca	5
1.1. Strategia jako dokument kreowania polityki rozwoju.....	5
1.2. Metodologia prac nad strategią	6
2. Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024 - Charakterystyka społeczno-gospodarcza Gminy Czarnocin	7
2.1. Położenie. Środowisko przyrodnicze.....	7
2.2. Ochrona środowiska i gospodarka wodnościekowa	10
2.3. Rolnictwo	12
2.4. Podmioty gospodarcze	14
2.5. Bezrobocie	20
2.6. Dziedzictwo kulturowe	22
2.7. Demografia i zasoby ludzkie	24
2.8. Komunikacja i infrastruktura techniczna	31
2.9. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34
2.10. Szkolnictwo.....	41
2.11. Sport.....	43
2.12. Budżet Gminy Czarnocin	44
2.13. Kultura	48
2.14. Charakterystyka Gminnej Biblioteki Publicznej w Czarnocinie oraz Filii Bibliotecznej w Michałowicach	49
3. Część programująco-strategiczna	50
3.1. Analiza SWOT – problemy i potencjał Gminy	50
3.1.1. Analiza SWOT – Diagnoza sytuacji i otoczenia Biblioteki oraz jej potencjału.....	55
3.2.1. Drzewo problemów	59
3.2.2. Drzewo celów	60
3.2.3. Wnioski z badań – potrzeby i problemy społeczności lokalnej	61
3.3. Kierunki rozwoju Gminy Czarnocin	61
3.3.1. Wizja i misja	62
3.3.2. Wizja i misja Biblioteki	63

3.3.3. Plan Operacyjny rozwoju Gminy Czarnocin	66
3.4. Ocena zgodności z dokumentami wyższego szczebla	84
3.5. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	87
4. Część wdrożeniowa	89
4.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	89
4.1.1. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja zadań i celów – Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie.	90
4.2. Metodologia ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin	92
4.3. Promocja dokumentu	96
Spis wykresów	97
Spis tabel	98
Ankiety	100
Rysunki	100

Wstęp

Kwestia zarządzania gminą wiąże się z podejmowaniem wielu działań i decyzji istotnych dla lokalnych mieszkańców. W celu jej efektywnego zarządzania niezbędny jest wieloletni plan, będący kierunkowskazem jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż te nastawione na przyniesienie natychmiastowych efektów.

Zarządzanie strategiczne o proces informacyjno-decyzyjny (wspomagany funkcjami planowania, organizacji i kontroli), którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach działalności jednostki, o jej rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań otoczenia i węzłowych czynników własnego potencjału. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, z zachowaniem zgodności z otoczeniem zewnętrznym oraz wewnętrznym Gminy, w celu osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

Jako główny cel tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego, stawia się diagnozę priorytetowych kierunków rozwoju, zmierzających do wzrostu społeczno-gospodarczego. „Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” to długookresowy, dziesięcioletni plan działania, określający strategiczne cele rozwojowe, zawierające kierunki oraz niezbędne priorytety do realizacji przyjętych zamierzeń.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na zdefiniowanie najefektowniejszych działań, mogących umożliwić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz powstania nowych inicjatyw społecznych. W strategii zawarte są planowane działania, które mają przyczynić się do urzeczywistnienia wyznaczonych celów. To sposób w jaki gmina zamierza zrealizować swą misję. Planowanie strategiczne to także eliminacja rozwiązań nierealnych. Powinna stanowić źródło zasady i zbiór rozwiązań.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin zawiera w sobie informacje dotyczące kierunków rozwoju Gminy, działań powiązanych z ich realizacją, harmonogram wykonania projektów w perspektywie 2015-2024. Horyzont czasowy został wybrany z racji objęcia w swym zasięgu, programowania unijnego na lata 2014-2020, stanowiące wyzwanie dla potencjalnych beneficjentów.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako dokument kreowania polityki rozwoju

„Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” stanowi odpowiedź samorządu gminnego na otaczające zmiany społeczno-gospodarcze, które wymagają nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby oraz perspektywy rozwoju gminy.

W dokumencie przedstawiona została Wizja Gminy Czarnocin do 2024 roku, Misja oraz Cele przewidywane do realizacji w okresie jej obowiązywania. Wyszczególnione zostały także działania priorytetowe, których realizacja jest niezbędna w celu osiągnięcia wyznaczonych zamierzeń.

Strategia rozwoju Gminy jest planistycznym dokumentem otwartym, co oznacza, iż istnieje możliwość ciągłej aktualizacji zawartych w niej działań oraz kreowania nowych, aby w jak najefektywniejszy sposób dopasować się do zmieniającego otoczenia zewnętrznego.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin jest dokumentem wpisującym się w proces strategicznego myślenia o rozwoju. Jest komplementarny z innymi dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju kraju i regionu.

Planowanie rozwoju gminy wpisuje się w nowe, zintegrowane podejście do polityki rozwojowej. Polega ono na podchodzeniu do kwestii wyzwań w perspektywie długo i średniookresowej. Strategia musi zdefiniować to, co w kategoriach ekonomicznych, jest pożądane i co należałoby osiągnąć na danym terytorium w określonym czasie. Wizja musi także zachęcić do współpracy i spowodować akceptację miejscowej społeczności.

Dokument Strategii stanowi ponadto ważny punkt odniesienia dla planów inwestycyjnych firm, a także integruje społeczność Gminy Czarnocin wokół wspólnych wartości, oczekiwań i kluczowych przedsięwzięć. W zapisach strategicznych i procesie ich konstruowania wyraża się dbałość władz lokalnych o możliwie najbardziej optymalny rozwój społeczno –gospodarczy gminy zapewniający mieszkańcom oraz podmiotom gospodarczym poczucie stabilizacji oraz przestrzeni dla realizacji własnych aspiracji.

1.2. Metodologia prac nad strategią

Proces prac nad Strategią potraktowano jako okazję do dialogu przedstawicieli zróżnicowanych środowisk nad stanem obecnym, ale przede wszystkim nad przyszłością Gminy Czarnocin. Efektem przeprowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: dokąd zmierzamy, co oraz w jaki sposób chcemy osiągnąć. Pozwoliło to na skonstruowanie dokumentu, który w swoim założeniu ma nie tylko zbierać i upowszechniać założenia rozwojowe gminy, ale przede wszystkim powinien służyć osobom decyzyjnym jako praktyczny instrument zarządzania lokalnym rozwojem.

Przebieg działań związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju rozpoczęto w październiku 2015 roku. W fazie wstępnej prac na dokumentem zorganizowane zostały spotkania warsztatowe z przedstawicielami: administracji samorządowej, Rady Gminy, sołtysów, sektora przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców. Wszystkie spotkania strategiczne służyły włączeniu lokalnej społeczności do prac nad budowaniem jednolitego dokumentu, który będzie ukazywał potrzeby mieszkańców Gminy Czarnocin. Celem spotkań było określenie zasobów i potencjału gminy oraz ustalenie kierunków jej dalszego rozwoju.

Prace na niniejszym dokumentem opierały się na wykorzystaniu posiadanej bazy wzajemnie się uzupełniających metod analitycznych do których należały m.in.: przegląd danych zastanych, badania ankietowe, analizy strategiczne, spotkania warsztatowe z przedstawicielami różnych sektorów.

Strategia Gminy Czarnocin powstała w oparciu o Diagnozę społeczno-gospodarczą oraz na podstawie wniosków, ankiet i fiszek zgłoszonych podczas konsultacji społecznych. Opracowany Projekt Strategii został udostępniony wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Czarnocin.

Wśród głównych materiałów źródłowych wymienić należy:

- dane Urzędu Gminy Czarnocin,
- projekty i propozycje zgłaszane podczas warsztatów,
- wnioski zebrane na podłożu fiszek projektowych,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- wnioski z ankiet przeprowadzonych podczas spotkań grupowych oraz uzyskanych drogą mailową.

2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza Gminy Czarnocin

2.1. Położenie. Środowisko przyrodnicze

Gmina Czarnocin położona jest w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje obszar 6 953 ha. Gmina leży na pograniczu Garbu Wodzisławskiego i Płaskowyżu Proszowickiego, który stanowi morfologicznie zaokrąglone garby o wysokości do 250 m n.p.m.

Według podziału J. Kondrackiego na regiony geograficzne Gmina Czarnocin położona jest na obszarze:

- provincia – Wyżyny Polskie,
- podprovincia – Wyżyna Małopolska,
- makroregion – Niecka Nidziańska,
- mezoregion – Płaskowyż Proszowicki, Garb Wodzisławski.

W skład gminy wchodzi 24 sołectwa: Będziaki, Bieglów, Cieszkowy, Ciuślice, Czarnocin, Charzowice, Dębiany, Kolosy, Koryto, Krzyż, Malżyce, Mękarzowice, Michałowice, Mikołajów, Miławczyce, Opatkowiczki, Soboszków, Sokolina, Stradów, Stropieszyn, Swoszowice, Turnawiec, Zagajów, Zagaje Stradowskie. Największym sołectwem pod względem powierzchni i liczby ludności są Kolosy (626,16 ha, 404 mieszkańców - 2014 rok). Najmniejszym sołectwem pod względem powierzchni oraz liczby ludności jest z kolei Stropieszyn (104,51 ha, 62 mieszkańców – 2014 rok).

Gmina Czarnocin sąsiaduje z:

- od północy z Gminą Pińczów,
- od północnego zachodu z Gminą Działoszyce,
- od zachodu z Gminą Skalmierz,
- od południowego zachodu z Gminą Kazimierza Wielka,
- od południowego wschodu z Gminą Opatowiec,
- natomiast od północnego wschodu z Gminą Złota.

W obrębie gminy Czarnocin znajdują się obiekty parkowe, w których zachowało się wiele cennych drzew i krzewów, które pod względem składu gatunkowego nawiązują do naturalnego składu szaty roślinnej odpowiednich krain przyrodniczych.

Wg M. Drzał (1988) należą do nich parki położone w następujących miejscowościach:

- Dębiany – park o powierzchni 6,00 ha, objęty ochroną. W parku występują: pojedynczo lipy, kasztanowce, brzozy, akacje, w wieku 70-110 lat. Park wymaga rekonstrukcji.
- Miławczyce – park o powierzchni 3,50 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, graby, wiązy świerki, modrzewie, kasztanowce, topole, wierzby, sosny, wejmutki, jadły kalifornijskie, w wieku 100 – 200 lat.
- Ciuślice – park o powierzchni 1,50 ha, objęty ochroną. W parku występują brzozy, lipy, sosny, akacje, jawory, w wieku 50 – 120 lat.
- Czarnocin – park o powierzchni 4,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, akacje, brzozy, klony, jesiony, kasztanowce, topole, świerki, w wieku 90 – 160 lat.
- Cieszkowy – park o powierzchni 1,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, brzozy, dęby, akacje, świerki, topole, kasztanowce, w wieku 90 - 200 lat.

Na terenie gminy Czarnocin nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Północne obrzeże gminy przylega do Kozubowskiego Parku Krajobrazowego stanowiącego fragment Ostoi Nidziańskiej, przewidzianej do ochrony w ramach ogólnoeuropejskiej sieci „Natura 2000”. Kozubowski Park Krajobrazowy chroni krajobraz wzgórz lessowych z interesującymi formami erozyjnymi oraz dużymi powierzchniami lasów grądowych z gatunkami ciepłolubnych roślin. Otulina Kozubowskiego Parku Krajobrazowego obejmuje Zagaje Stradowskie, Stradów, Malżyce, Mękarzowice i Turnawiec.

Północno-zachodnia granica gminy pokrywa się z granicą Miechowsko-Działoszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który chroni kompleksy leśne w postaci zbiorowisk grądowych i świetlistej dąbrowy oraz pagórki kredowe i wąwozy lessowe, na których rozwinęły się murawy kserotermiczne z rzadkimi roślinami. Południowo – wschodnia granica gminy pokrywa się z granicą Koszycko – Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który chroni bory mieszane z bogato rozwiniętym runem. Na tym obszarze ochronie podlegają również walory przyrodnicze dolin rzecznych, pełniące rolę korytarzy i ciągów ekologicznych.

Na terenie gminy Czarnocin ochroną konserwatorską objęty został jeden pomnik przyrody. Jest to dąb bezszypułkowy rosnący w okolicy Mękarzowic, w leśnictwie Zawarża (obwód 377 cm).

Natura 2000

W obrębie gminy Czarnocin nie wyznaczono obszarów chronionych w Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Na terenie Gminy bardzo mały obszar stanowią lasy. Roślinność wysoka występuje najczęściej w formie zadrzewień towarzyszącym ciekom i drogom, a głównie zadrzewień śródpolnych.

W 2014 roku powierzchnia gruntów leśnych ogółem wyniosła 113,45 ha, z czego lasy publiczne ogółem stanowią 68,45 ha.

Gmina leży w klimacie umiarkowanym ciepłym. Znajduje się co prawda w obszarze gradobić, ale nie pojawiają się one zbyt często. Klimat, to zjawisko pogodowe obserwowane przez wiele lat. Pozostaje więc opierać się na wieloletnich obserwacjach instytutów meteorologicznych. Średnia temperatura roczna oscyluje w okolicach 8°C.

Należy jednak zaznaczyć, iż temperatura i układ klimatyczny mogą się znacznie od siebie różnić, nawet na niewielkim obszarze, jeżeli teren jest urozmaicony, a taki właśnie jest w Gminie Czarnocin. Nie ma wątpliwości, że stoki południowe, mocno nasłonecznione, mają inną średnią temperaturę niż doliny, czy stoki skierowane na północ, gdzie często śnieg utrzymuje się dość długo.

Okres wegetacji wynosi około 200 dni, co jest okresem wystraczającym dla funkcjonowania rolnictwa. Opady są typowe dla tego regionu geograficznego, choć różnice pomiędzy poszczególnymi latami mogą być znaczne.

Na terenie gminy Czarnocin nie ma rzeki. Największy ciek wodny i jedyny posiadający swą nazwę, to Stradomka. Strumyk, który swój początek bierze u podnóża grodziska i zasilany licznymi dopływami zmienia się w Ciuślicach w strumień. Stradomka płynie przez Stradów, następnie doliną mija Michałowice, wpływa do Ciuślic, a dalej przez Opatkowiczki opuszcza naszą Gminę. Drugi duży potok zaczyna swój bieg w Krzyżu i kieruje się w stronę Kolos. Źródła występują w gminie dość często. Niektóre z nich nie mają charakteru ciągłego, to znaczy „biją” w okresach długotrwałych opadów. Nie oznacza to jednak, że są to źródła aktywne tylko po ulewach. Jeżeli jednak kilka lat z rzędu jest suchych, źródła te mają tendencje do okresowego zanikania.

Źródła wybijają często w nietypowych miejscach, np. w środku polnej drogi, początkowo jako drobne wycieki. Duży ciek wodny biegnący od lasu w Malżycach ma właśnie taki

charakter. Przez kilka lat źródło przestało bić, mimo, że jest zasilane przez wielką podziemną rzekę.

Niewielkie zbiorniki wodne istnieją lub istniały praktycznie w każdej wiosce. Z racji faktu, iż nie spełniają dziś swej pierwotnej roli, uległy degradacji i zarastaniu. Niewielkie stawy występują w Budziszowicach, Stradowie, Czarnocinie, Dębianach, Charzowicach, Zagajowie.

2.2. Ochrona środowiska i gospodarka wodnościekowa

Ochrona środowiska zgodnie z definicją to podjęcie lub zaniechanie działań, które umożliwiają zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej, w szczególności polegające na:

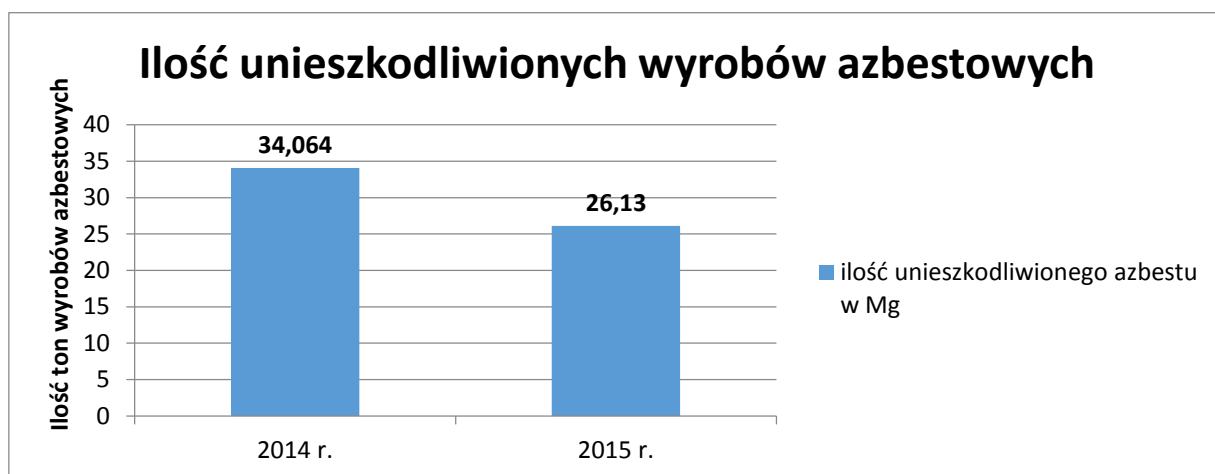
1. Racjonalnym kształtowaniu elementów przyrodniczych i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
2. Przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom.
3. Przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Elementami przyrodniczymi poddanymi w/w procesom są: powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta, rośliny, krajobraz, klimat.

Warto zaznaczyć, iż na terenie Gminy Czarnocin nie ma dużych zakładów przemysłowych i przemysłu ciężkiego, który ma ogromny wpływ na jakość powietrza i poziom zanieczyszczenia.

Wśród czynników, które mogą niekorzystnie wpłynąć na środowisko w Gminie Czarnocin należy szczególny nacisk położyć na: kampanie edukacyjne dotyczące prawidłowej gospodarki odpadami oraz uświadamianie mieszkańców o szkodliwości wyrobów zawierających azbest.

Wykres 1. Ilość unieszkodliwionych wyrobów azbestowych.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując dane zawarte w powyższym wykresie obserwuje się znaczne zainteresowanie ochroną środowiska oraz rezygnacją społeczeństwa gminy z wyrobów azbestowych. Na przestrzeni dwóch lat z Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych skorzystało 27 gospodarstw (2014 r. 14 gospodarstw, 2015 r. 13 gospodarstw) i usunięto z terenu tut. gminy ponad 60 Mg wyrobów azbestowych. Zaznacza się, iż zinwentaryzowana liczba wyrobów zawierających azbest to 122776,18 m², co daje 1350,54 Mg. Na kolejny rok planowane są także działania zmierzające do zmniejszania ilości tego typu wyrobów z terenu gminy.

Niezmiernie ważnym elementem jest podniesienia świadomości społeczeństwa na problem ochrony środowiska. Bardzo ważne jest uruchomienie i prowadzenie edukacji ekologicznej wprowadzającej wiedzę z zakresu gospodarowanie odpadami i wynikającymi z tego wymiernymi korzyściami.

W celu poprawy stanu środowiska gmina pozyskała środki na realizację zadania pod nazwą „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków”. Zadanie było dofinansowane ze środków UE w ramach Programu oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej objętego PROW na lata 2007-2013. Do chwili obecnej wybudowano łącznie 118 przydomowych oczyszczalni ścieków w tym 2013 roku wykonano 57, zaś w 2014 roku

wykonano 61. Ponadto 19 gospodarstw wybudowało tzw. „przydomówki” we własnym zakresie bez wsparcia gminy.

Biorąc pod uwagę, fakt, że na terenie gminy jest nieco ponad 1000 gospodarstw, a ilość zgłoszeń zainteresowanych budową tzw. „przydomówki” na 2016 r. wynosi około 150 szt. to można stwierdzić, iż zapotrzebowanie na tego typu inwestycje jest duże.

Sieć wodociągowa

Większość sołectw w Gminie Czarnocin zaopatrywanych jest w wodę z ujęcia w Mękarzowicach. Długość sieci wodociągowej magistralnej – przesyłowej – 5,2 km, rozdzielczej, bez przyłączy – 99,63 km. Na terenie Gminy Czarnocin jest przyłączonych 1127 budynków w tym 1076 budynków mieszkalnych. Na obszarze gminy jest jedna przepompownia wody w Mikołajowie, która zasila miejscowości Mikołajów, Sokolina, Stropieszyn i Zagajów. Przepompownia została oddana do użytku w 2014 r.

Poniżej obraz rzeczywistego poboru wody na terenie Gminy Czarnocin.

Tab. 1 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.

rok	rzeczywisty pobór (sprzedaż) wody w gminie.
2013 r.	93.423 m ³
2014 r.	98.791 m ³
2015 r. do 31 października	87.772 m ³

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Rolnictwo

Gmina Czarnocin jest gminą typowo rolniczą. Większość przychodów mieszkańców pochodzi z uprawy i hodowli. Także przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie gminy działają w powiązaniu z produkcją rolną. Opierając się na opracowaniu Lucjana Kwietnia „Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, Województwo Kieleckie”, z 1980 roku wykonanego przez IUNG Puławy, można stwierdzić, iż warunki do produkcji rolnej są trudne. 30% powierzchni gminy ma warunki niekorzystne, 37% to tereny mało korzystne z kolei 33% (czyli 2 108 ha) to obszary korzystne. Użytki rolne stanowią ok. 80% ogólnej powierzchni gminy. W całej gminie przeważają gleby bardzo dobre i dobre (tab.2) .

Tab. 2 Struktura bonitacyjna użytków rolnych gminy Czarnocin

Klasa gleby	Wielkość w ha
Klasa I	1 109
Klasa II	2 216
Klasa III	2 588
Klasa IV	558
Klasa V	100
Klasa VI	30
Klasa VI z	33
Pozostałe	320

Źródło: „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czarnocin”, data publikacji: 2009-04-16, s. 8.

Klasa gleby pierwsza oznacza gleby bardzo urodzajne. Warstwa gleby jest gruba. Gleba jest właściwie nawodniona i zasobna w elementy odżywcze dla roślin. Zwykle prawie nie podlega erozji, gdyż znajduje się na terenach płaskich. Na takich gruntach udają się wszystkie uprawy, ale głównie uprawia się buraki cukrowe, pszenicę, warzywa, lucernę i rzepak.

Klasa druga to tak naprawdę gleby klasy I, ale ze względu na specyfikę ukształtowania terenu, nie są zaliczane do klasy I, w Gminie Czarnocin to ponad 30% wszystkich gleb. Uprawiane są tu te same rośliny co w klasie I.

Klasa III to gleba o gorszych parametrach niż dwie pierwsze, ale wynika to z tego, że znajdują się na zboczach, gdzie jest zatrzymywana mniejsza ilość wody. Także tu można uzyskiwać bardzo wysokie plony, ale na takich glebach potrzebne jest większe nawożenie. Uprawia się ziemniaki, zboże i oczywiście warzywa.

W gminie Czarnocin występują gleby obejmujące wszystkie klasy bonitacyjne, a gleby najgorsze pojawiają się sporadycznie. Nieużytki w gminie również spotykane są rzadko.

Ziemie terenu gminy Czarnocin są jednymi z najżyźniejszych gleb województwa świętokrzyskiego. Jeżeli chodzi o kwestię zalesienia to w Gminie Czarnocin nie występuje intensywnie, ponieważ zalesiania prowadzi się na glebach o niskich klasach bonitacyjnych lub w trudnych warunkach, gdzie lasy i zagajniki chronią żyzne gleby przed erozją.

Gleby nie są zanieczyszczone chemicznie, w związku z tym nadają się do produkcji ekologicznej.

2.4. Podmioty gospodarcze

Gmina Czarnocin, tak jak już zostało przytoczone uprzednio, ma charakter decydowanie rolniczy, ludność stanowią mieszkańcy terenów wiejskich, stąd też występuje znaczna przewaga zatrudnienia w sektorze rolniczym i usługowo-handlowym z nim związanym.

Poniższe tabele przedstawiają podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według stanu na 31 XII w przekroju pięciu kolejnych lat (od 2010-2014).

Tab. 3 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)					
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	161	155	166	168	160
Sektor publiczny	11	10	10	10	11
Sektor prywatny	150	145	156	158	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tab. 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (stan na 31 XII)					
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A	7	8	11	11	10
Sekcja B	0	0	0	0	0
Sekcja C	8	10	11	11	11
Sekcja D	0	0	0	0	0
Sekcja E	2	2	2	2	2
Sekcja F	16	10	10	12	12
Sekcja G	56	53	54	54	47

Sekcja H	15	16	16	14	12
Sekcja I	3	4	4	4	3
Sekcja J	0	0	0	2	2
Sekcja K	3	3	5	5	5
Sekcja L	0	0	0	0	0
Sekcja M	7	7	8	8	10
Sekcja N	3	1	3	3	2
Sekcja O	17	17	17	17	17
Sekcja P	5	5	6	6	7
Sekcja Q	3	2	2	2	2
Sekcja R	7	7	6	7	7
Sekcja S i T	9	10	11	10	11
Sekcja U	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Objaśnienia:

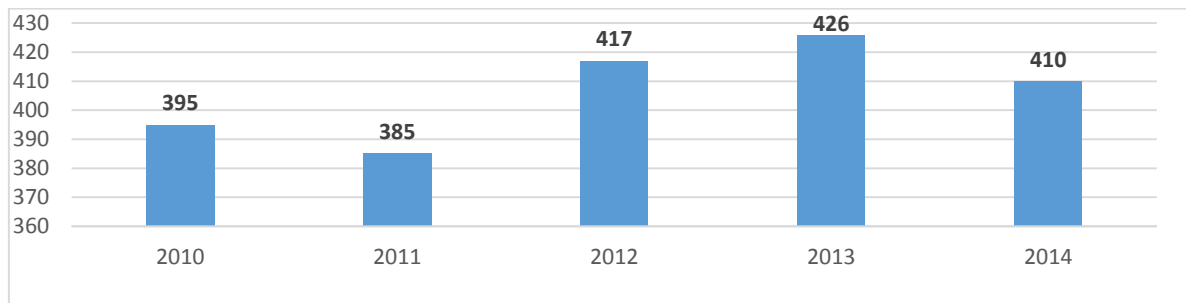
- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- Sekcja B – Górnictwo i wydobywania,
- Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe,
- Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
- Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,
- Sekcja F – Budownictwo,
- Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa,
- Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
- Sekcja J – Informacja i komunikacja,
- Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa,
- Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
- Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,

- Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
- Sekcja P – Edukacja,
- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
- Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na potrzeby własne,
- Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Obrazem sytuacji gospodarczej Gminy Czarnocin są wartości wskaźników:

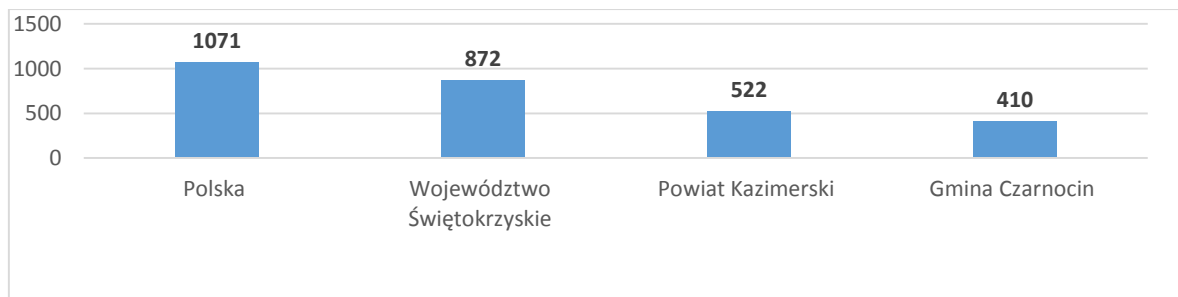
- liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności,
- liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności oraz
- liczba podmiotów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Wykres 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

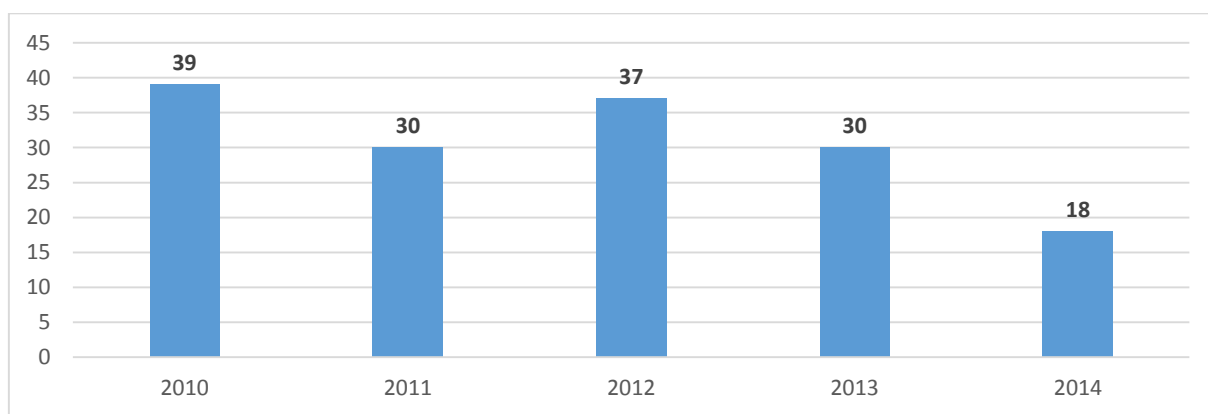
Wykres 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

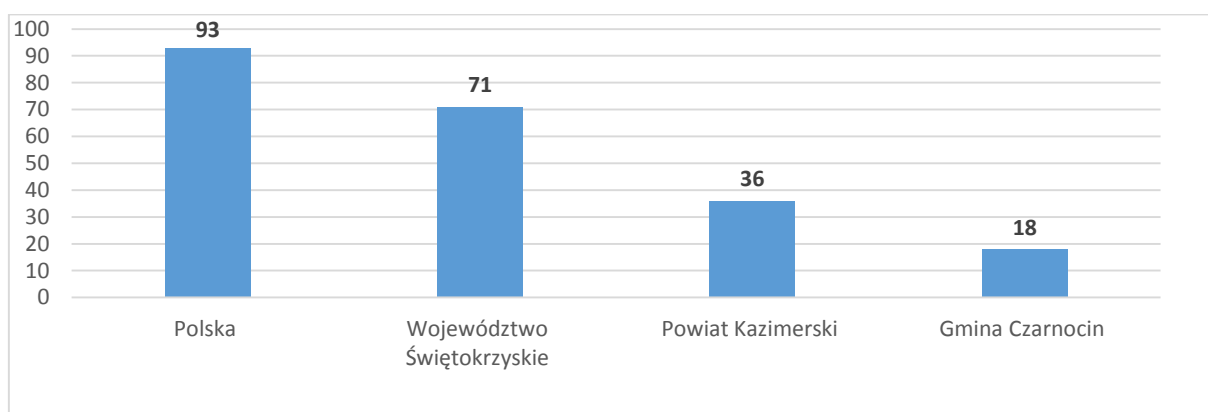
W całym analizowanym okresie jak wynika to z wykresu numer 2 odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 15 podmiotów. Pomimo wzrostu, wartość ta i tak była ponad dwukrotnie niższa od średniej dla Polski oraz dla Województwa Świętokrzyskiego oraz zdecydowanie niższa od średniej dla Powiatu Kazimierskiego. W 2013 roku odnotowano największą liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności, natomiast rok 2011 to największy wartości w analizowanym okresie.

Wykres 4. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

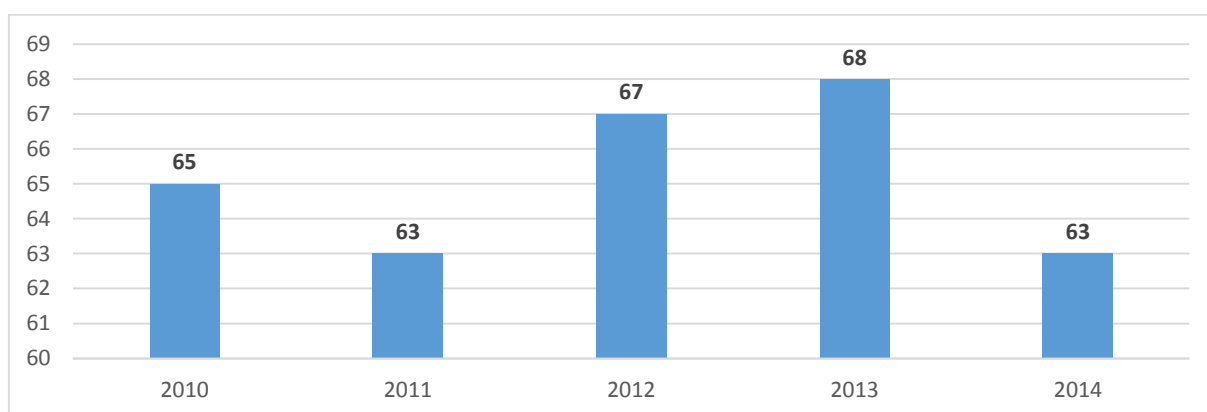
Wykres 5. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

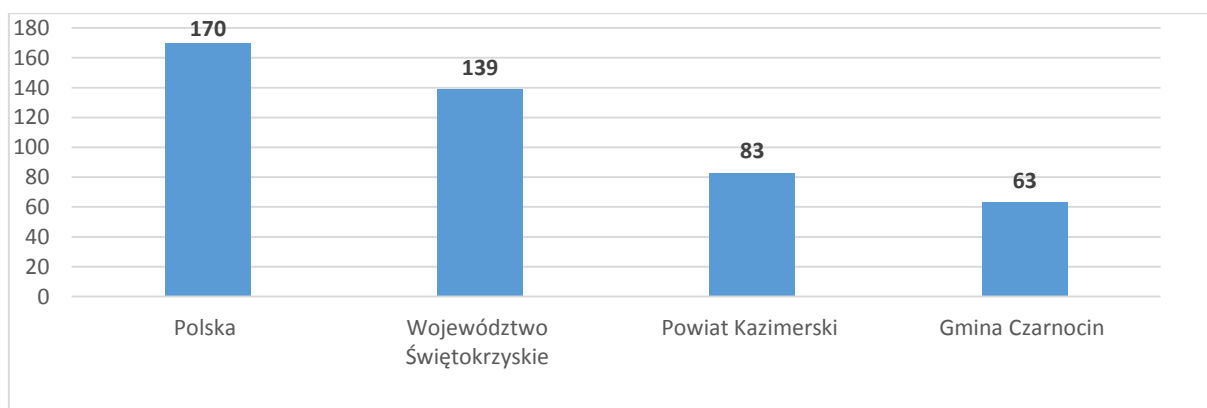
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych jak wynika to z wykresu numer 4 ulegała dużym wahaniom w latach 2010-2014. Najniższy wskaźnik odnotowano w 2014 roku i był on ponad pięciokrotnie niższy od średniej dla kraju oraz blisko czterokrotnie niższy od średniej województwa świętokrzyskiego. W zestawieniu z Powiatem Kazimierskim to w roku 2014 wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin był dokładnie dwukrotnie niższy od wskaźnika wykazanego dla Powiatu Kazimierza Wielka (wykres numer 5).

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

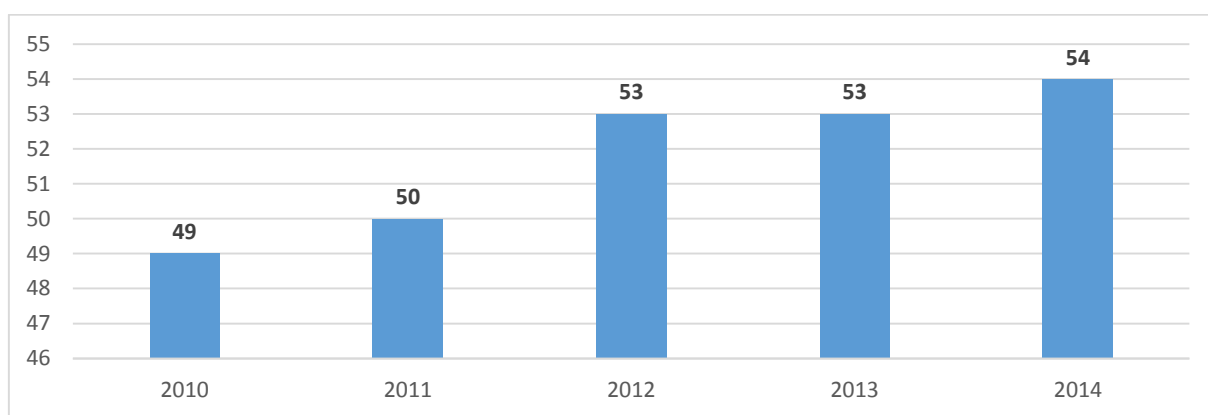
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

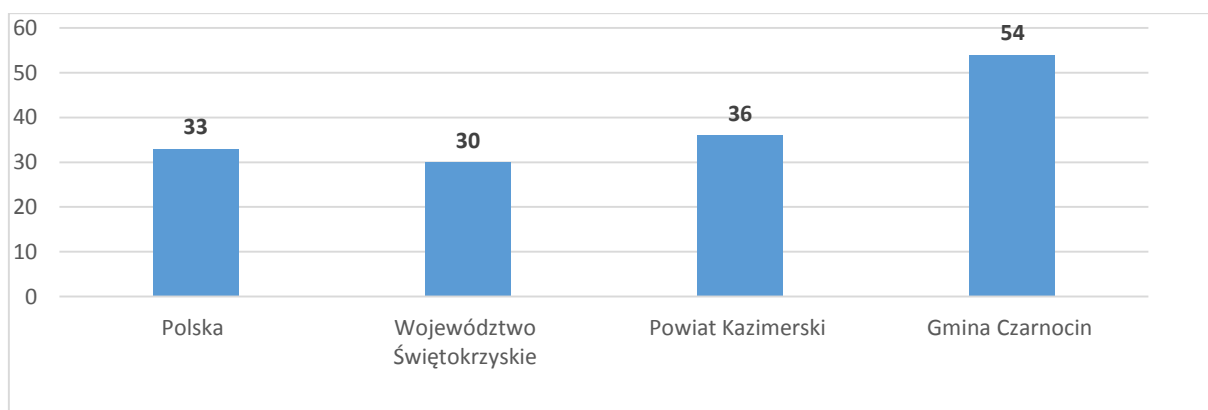
Wskaźnik ilości podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym oscylował, w przeciągu badanych lat, wokół wartości 60. Najwyższy wskaźnik, według wykresu numer 6, odnotowano w 2013 roku (68), z kolei najmniejszy w 2011 oraz 2014 roku (63). W zestawieniu ze wskaźnikami kraju oraz województwa, to wynik Gminy Czarnocin jest ponad dwukrotnie niższy. Natomiast w zestawieniu z powiatem kazimierskim to różnica wartości wynosi 20 jednostek.

Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu 10 000 mieszkańców w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

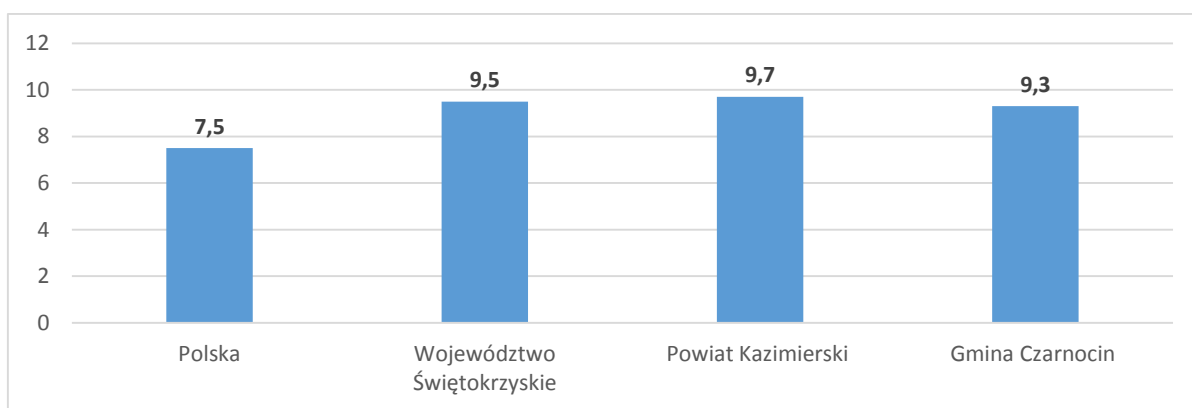
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gmina Czarnocin jak wynika to zarówno z wykresu numer 8 oraz 9 charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten w badanym okresie systematycznie wzrastał od wielkości 49 w 2010 roku do 54 w 2014. Patrząc pod tym kątem to Gmina Czarnocin charakteryzuje się znacznie korzystniej od jednostek terytorialnych wyższego rzędu, mając najwyższy wskaźnik spośród umieszczonych na wykresie numer 9. To pozytywny znak, ponieważ organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz formą aktywności lokalnej.

2.5. Bezrobocie

Wskaźnikiem, który charakteryzuje sytuację na rynku pracy jest procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Jest to jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia na danym regionie, dlatego też poddamy ten punkt głębszej analizie zestawiając go z danymi w roku 2014 z kraju, Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Kazimierskiego (wykres numer 10).

Wykres 10. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin, jak wynika to z omawianego wykresy numer 10, kształtuje się na zbliżonym do Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Kazimierza Wielka poziomie. Jednak dużo mniej korzystnie wskaźnik ten wypada w odniesieniu do średniej dla Polski.

W badanych latach 2010-2014 wskaźnik ten zdecydowanie wzrósł z poziomu 7,3 w 2012 roku na 9,3 w 2013 roku, (tabela nr. 5).

Tab. 5 Bezrobocie w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE						
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	osoba	191	185	181	232	230
mężczyźni	osoba	109	89	92	128	120
kobiety	osoba	82	96	89	104	110
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci						
ogółem	%	7,7	7,5	7,3	9,3	9,3
mężczyźni	%	7,8	6,4	6,6	9,2	8,7
kobiety	%	7,6	8,9	8,3	9,5	10,1
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD						
Pracujący wg płci						
ogółem	osoba	166	178	177	178	187
mężczyźni	osoba	80	83	73	74	80
kobiety	osoba	86	95	104	104	107
Pracujący na 1 000 ludności						
ogółem	osoba	41	44	44	45	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

2.6. Dziedzictwo kulturowe

Obszar Gminy Czarnocin, to urokliwy zakątek Niecki Nidziańskiej. Dziedzictwo kulturowe gminy w liczbach nie odzwierciedla rangi bogactwa tego terenu.

Obiekty zabytkowe, naszego terenu są unikatowe i rozświetlone na skalę krajową i europejską. Na terenie Gminy Czarnocin są obiekty zabytkowe pochodzenia sakralnego, historycznego, a także przyrodniczego.

Wszystkie trzy obiekty sakralne mają charakter zabytkowy i urzekają wiernych oraz turystów swym naturalnym pięknem.

Patrząc od Czarnocina na północny – zachód lokalizujemy Stradów i drewniany Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Bartłomieja w Stradowie z cudownym obrazem NMP „stradowskiej”, wzniesiony po 1656 r. wraz z drewnianą dzwonnica z XVII w., (50.370941, 20.482931). Zwracając się na południowy – wschód od Czarnocina mamy Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła w Sokolinie z wczesnobarokowym ołtarzem głównym wzniesiony po 1651 r. wraz z dzwonnica bramną murowaną z 1842 r. (50.301822, 20.602812). Zaś w centrum gminy jest Kościół Rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Czarnocinie z około 1360 r. w stylu gotyckim wraz z dzwonnica drewnianą z XIX w. (50.341736, 20.518623).

Oprócz w/w obiektów sakralnych na terenie gminy są unikatowe zabytki o wartości historycznej. Dwa Zbory Ariańskie jedyne na terenie Powiatu Kazimierskiego usytuowane w miejscowościach Gminy Czarnocin. W Kolosach w centrum wsi usytuowany jest Zbór Ariański z 1654 r. (50.319633, 20.610483). Zbór został wzniesiony przez rodzinę Rupniewskich, świadczy o tym herb Szreniawa, umieszczony nad wejściem. W późniejszych latach budynek zboru służył jako dom modlitw dla luteran i kalwinistów. Zaś w wieku XIX został zamieniony na lamus dworski, a jeszcze później służył jako magazyn. Zbór Ariański w Kolosach jest najmniejszym kubaturowo obiektem zabytkowym w gminie.

Drugi Zbór Ariański usytuowany jest w miejscowości Cieszkowy, (50.331053, 20.531984), pochodzi z XVII w. Budynek ma dwuspadowy dach, profilowane gzymsy oraz kunsztowną kamieniarkę okienną. Zachowały się także stare, żelazne drzwi broniące dostępu do niewielkiej sionki zwieńczonej spłaszczonym sklepieniem kolebkowym. Nad drzwiami w sionce widnieją sentencje łacińskie. Wnętrze budynku podzielone jest na dwie obszerne izby. Nie zachował się ganek oraz drewniane schody prowadzące na piętro zboru.

Kolejnym zabytkiem historycznym jest Kurhan w Czarnocinie – czyli Gród Stożkowy (50.343721, 20.519558), o kształcie ściętego stożka. Na szczycie grodu stoi barokowa rzeźba

św. Jana Napomucena z 1761 r. Czasem w literaturze można napotkać informację, iż owy Gród jest „domniemanym grobowcem ariańskim”.

Na miarę europejską bogactwem ziemi „czarnockiej” jest wczesnośredniowieczne Grodzisko w Stradowie zwane przez lokalne społeczeństwo Zamczyskiem. Samo Grodzisko usytuowane jest na wysokości ok. 350 m. n.p.m. i zajmuje powierzchnię ok. 2 ha, zaś łączny obszar grodziska i podgrodzia o miejscowych nazwach Waliki, Mieścisko, Barzyńskie to 25 ha. Do dziś zachowały się otaczające go, dochodzące do kilkunastu metrów wały ziemne i zagłębienia fosy. Widziane z góry mają kształt zamkniętej podkowy. Czarnockie Grodzisko jest największym w Polsce grodem obronnym. Na szczycie grodziska usytuowany jest krzyż. Na terenie gminy jest także dziedzictwo przyrodnicze, warte wyszczególnienia są: Park Podworski w miejscowości Czarnocin z I połowy XIX w. 50.343344, 20.517887, Park w miejscowości Cieszkowy – Park dworski, krajobrazowy z XVIII w. Obecnie z dwiema alejami lipowymi; 50.330724, 20.532338, Park podworski w miejscowości Miławczyce z I połowy XIX w. 50.355437, 20.461901, dąb bezszypułkowy (obwód 377 cm) – w miejscowości Mękarzowice w leśnictwie Zawarża 50.355691, 20.512847 czy buk czerwony w Cieszkowach koło Zboru Ariańskiego w Parku Dworskim, Krajobrazowy z XVIII w.

Gmina Czarnocin ma na swym terenie bogactwo geologiczne, które wyróżnia ją na tle innych gmin. W miejscowości Michałowice odkryto jedno z największych w Europie skupisko obiektów rowkowych. Stanowisko w Michałowicach znane jest archeologom od połowy XX w. Od roku 2008 na polach wsi Michałowice prowadzone są badania wykopaliskowe na wielokulturowym stanowisku przez zespół Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Do chwili obecnej przeprowadzono badania na obszarze ponad 40 arów, odkrywając ponad 120 obiektów archeologicznych, związanych głównie z cmentarzyskiem ludności kultury przeworskiej z pierwszych wieków po Ch.

Najciekawsze na cmentarzysku w Michałowicach z punktu widzenia badań naukowych są tzw. obiekty rowkowe. Są to dużych rozmiarów założenia w postaci rowów na planie kwadratu. W obiektach rowkowych zazwyczaj odkrywane są tylko pojedyncze zabytki w postaci drobnych fragmentów ozdób i części strojów oraz fragmentów naczyń glinianych. Cmentarzysko w Michałowicach ma ogromną wartość naukową. Odkrywane są w nim obiekty unikatowe w skali nie tylko polskiej, ale także europejskiej. Należy mieć nadzieję, że badania będą kontynuowane i to wyjątkowe stanowisko zostanie przebadane w całości.

Analizując powyższe teren Gminy Czarnocin jest miejscem interesującym, spokojnym mającym specyficzny charakter, to teren atrakcyjny do rozwoju turystycznego, bądź

agroturystyki, a samo istnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego podnosi standard całego terenu Gminy Czarnocin.

Głównymi dominantami architektonicznymi zespołów wsi i krajobrazu są kościoły w Stradowie, Czarnocinie i Sokolinie.

Cechą charakterystyczną terenu, krajobrazu, dziedzictwa Gminy Czarnocin i odznaczającą ją od innych zakątków są liczne figury, krzyże przydrożne oraz kapliczki, niektóre o rysach zabytkowych i wartościach etnograficznych.

2.7. Demografia i zasoby ludzkie

Za podstawę opracowania przyjęto dane demograficzne GUS oraz Referatu Ewidencji Ludności Gminy Czarnocin za okres od 2010 do 2014 r. oraz 2015 r. do 31 października z wyszczególnieniem liczby mieszkańców, ilości urodzeń, ilości zgonów, czy migracje ludności.

Na obszarze całego kraju na dzień 31 grudnia 2014 r. wielkość zaludnienia wyraża się w liczbie 38 478 602, w tym kobiet 19 858 793, mężczyzn 18 619 809.

Według danych GUS z 2014 r. gęstość zaludnienia ogółem osoba/km² to 123 osób, zaś gęstość zaludnienia – w wyszczególnieniu obrębu wieś osoba/km² to 52 osoby. Analizując dane demograficzne na bazie województwa sytuacja przedstawia się w następujący sposób. Liczba ludności ogółem to 1 263 176 osób, w tym kobiet 646 506, mężczyzn 616 670.

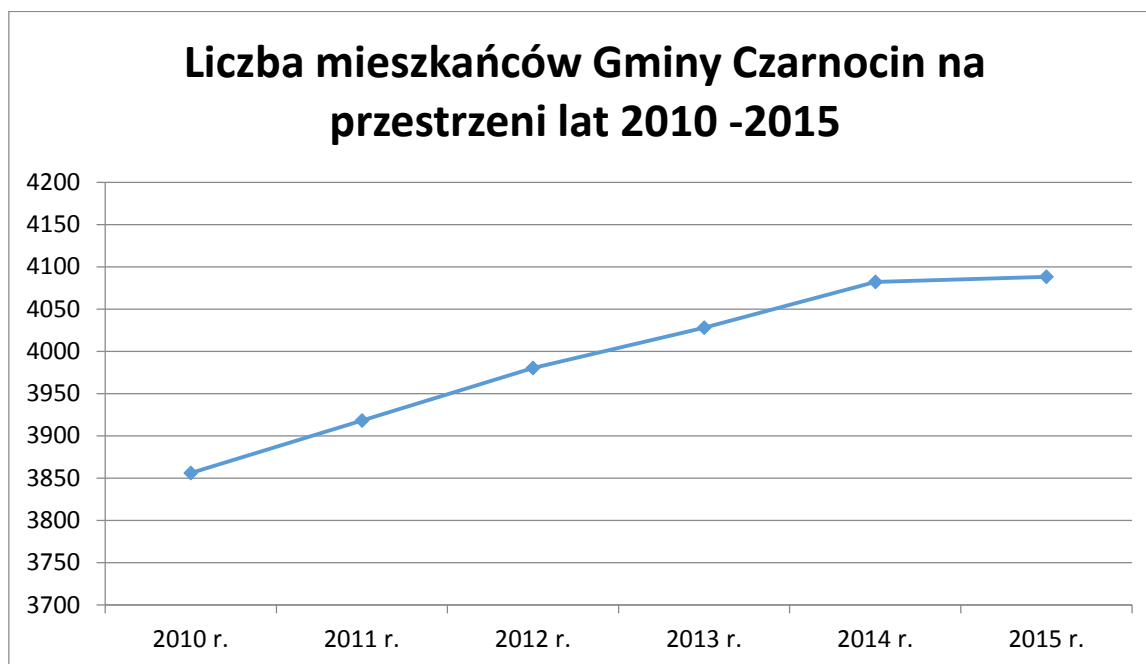
Na obszarze województwa świętokrzyskiego gęstość zaludnienia - ogółem osoba/km² to 108 osób, zaś gęstość zaludnienia z podkreśleniem terenów wiejskich to na km² to 63 osoby.

Skupiając się tylko na terenie obejmującym Gminę Czarnocin w następujący sposób przedstawiają się dane. Ogólna liczba ludności to 4082 zameldowania, w tym kobiet 2055, mężczyzn 2027. Według danych GUS oraz Urzędu Gminy w Czarnocinie za 2014 r. gęstość zaludnienia osoba/km² to 59 osób. Odnosząc ten wynik do gęstości zaludnienia terenów wiejskich woj. świętokrzyskiego – Gmina Czarnocin nie odbiega, są to wartości porównywalne.

Ludność Gminy Czarnocin stanowi 0,01% mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego. Porównując liczbę ludności Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 zwraca uwagę fakt zbliżonej liczby mieszkańców. Obserwujemy nieznaczny wzrost corocznej

liczby ludności, która na koniec badanego okresu daje przyrost o 6,02%. W poddawanym analizie okresie tak się przedstawia liczba zameldowań: 2010 r. – 3856, 2011 r. – 3918, 2012 r. – 3980, 2013 r. – 4028, 2014 r. – 4082, 2015 r. – 4088.

Wykres 11. Liczba mieszkańców Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31.10.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS oraz danych z Urzędu Gminy Czarnocin

Analizując powyższy wykres jednoznacznie wynika, że odnotowujemy przyrost liczby zameldowań w gminie w ostatnim pięcioleciu. W pierwszych analizowanych latach uwidacznia się skok liczby zameldowanych, w kolejnych latach w dalszym ciągu odnotowuj się wzrost, lecz nie jest już tak widoczny.

Pomimo tego, iż wzrost liczby meldowanych mieszkańców jest nieznaczny, a na przestrzeni 5 lat to 232 osoby, to i tak daje pozytywny obraz oraz utrzymuje stan zaludnienia gminy na względnie stałym poziomie.

W całej Gminie Czarnocin w następujący sposób przedstawia się liczba ludności w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz na koniec października 2015 r.

Tab. 6 Liczba ludności w sołectwach Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31 października 2015 r.

Liczba ludności w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2010- 2014 r. oraz na koniec października 2015 r.							
Lp.	Sołectwo:	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
1.	Będziaki	190	197	202	207	209	206
2.	Bieglów	176	177	181	182	182	187
3.	Charzowice	92	94	93	93	93	94
4.	Cieszkowy	231	236	242	242	245	253
5.	Ciuślice	111	111	115	118	118	120
6.	Czarnocin	345	351	361	363	370	371
7.	Dębiany	232	240	246	247	249	249
8.	Kolosy	388	391	393	396	399	393
9.	Koryto	150	151	149	150	154	155
10.	Krzyż	167	172	172	173	176	175
11.	Małżyce	159	163	165	165	167	168
12.	Mękarzowice	84	85	87	88	93	95
13.	Michałowice	133	134	135	140	138	135
14.	Mikołajów	103	102	104	105	106	107
15.	Milawczyce	136	138	138	140	144	142
16.	Opatkowiczki	150	158	162	163	165	166
17.	Soboszów	63	63	66	66	68	63
18.	Sokolina	242	243	245	251	258	260
19.	Stradów	132	133	134	140	142	148
20.	Stropieszyn	59	57	60	62	64	65
21.	Swoszowice	130	133	132	134	134	134
22.	Turnawiec	67	67	71	71	70	69
23.	Zagaje Stradowskie	68	68	69	70	70	68
24.	Zagajów	248	254	258	262	268	264
Razem		3856	3918	3980	4028	4082	4088

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

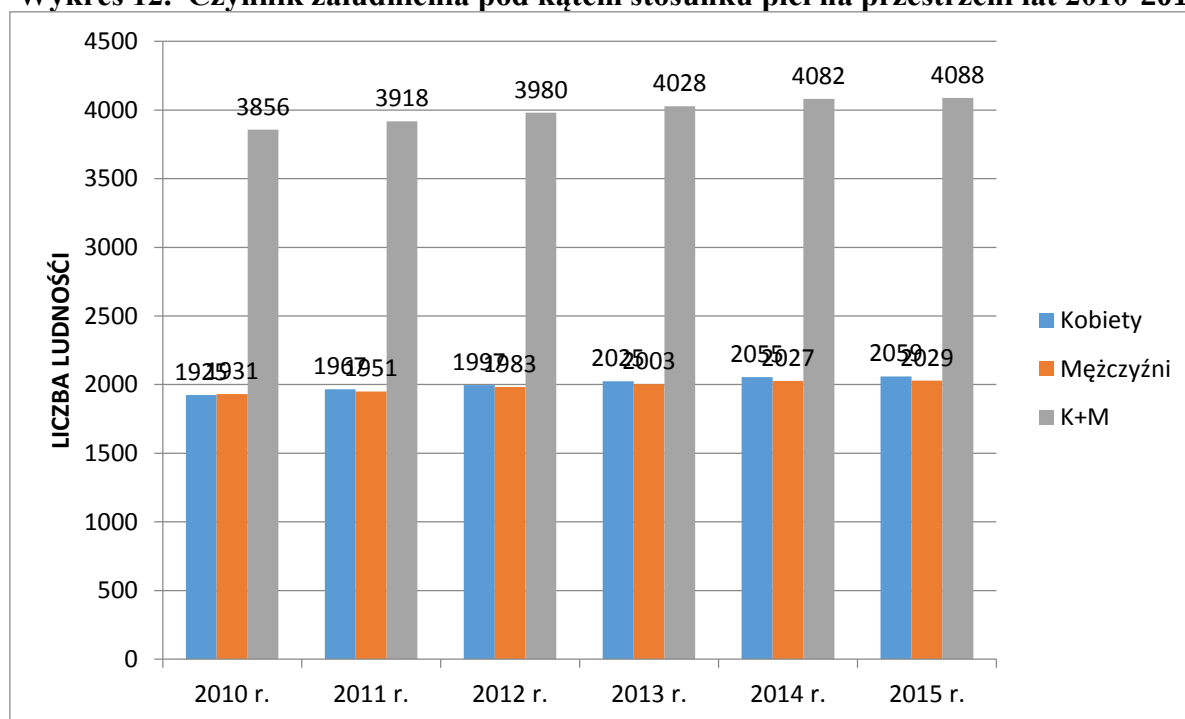
Gmina Czarnocin to 24 sołectwa zamieszkiwane obecnie przez 4088 mieszkańców. Populacja zamieszkująca ma tendencję wzrostową, co przedstawia Wykres 11, a bardziej szczegółowo Tabela 6.

Według danych na koniec października 2015 r. w Gminie Czarnocin największy potencjał ludnościowy skupia wieś Kolosy to 393 osoby, co stanowi blisko 10% całej ludności gminy. Kolejną wyróżniającą się miejscowością na terenie gminy jest Czarnocin z liczebnością

ludności 371 osób, co stanowi lekko ponad 9%. Najmniejszym sołectwem jest Soboszów zamieszkiwany przez 63 osoby, co stanowi 1,5 % całej populacji gminy. Sołectwa Stropieszyn, Turnawiec oraz Zagaje Stradowskie to niewiele większe miejscowości, które każde nie przekroczy 2% ludności całej gminy.

Rozważając czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci oraz wieku ludności Gminy Czarnocin z podziałem na badane lata w poniższy sposób przedstawia się proporcja badanej grupy.

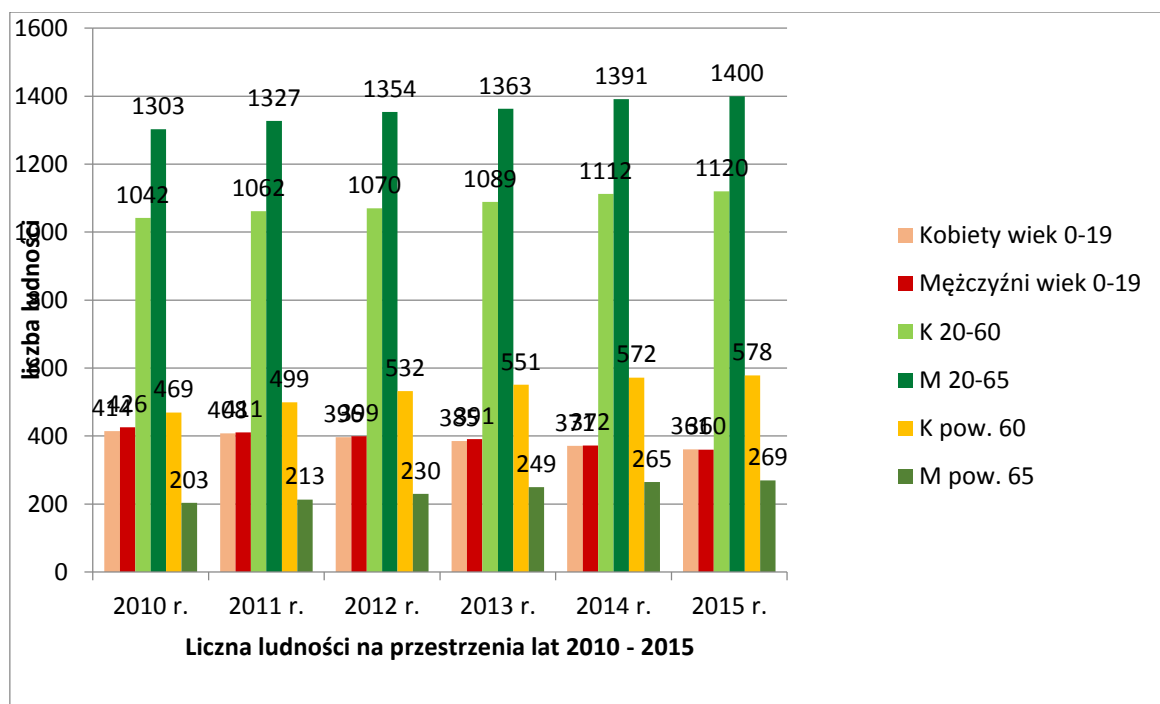
Wykres 12. Czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

Rozważając czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci, co dokładnie obrazuje Wykres 12, widzimy, że liczba zameldowanych kobiet i mężczyzn jest porównywalna. W latach 2010 - 2015 liczba kobiet zameldowanych jest minimalnie większa niż mężczyzn. Biorąc pod uwagę tylko 2015 r. okres do 31 października to przewaga tylko o 30 kobiet.

Bardzo ważnym elementem analizy demograficznej ludności jest charakterystyka grup wiekowych z podziałem na płeć. Analiza taka pozwala na stwierdzenie, która z grup wiekowych reprezentujących wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny jest dominująca.

Wykres 13. Analiza demograficzna ludności gminy z wyszczególnieniem grup wiekowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

Analizując powyższy wykres, podział grup wiekowych na terenie Gminy Czarnocin pozwala na stwierdzenie, iż najliczniejszą grupą są osoby będące w przedziale 20-60 kobiety i 20-65 mężczyźni, są to osoby w wieku produkcyjnym i stanowią 62% (dane wg statystyki UG z 2015r.) ludności gminy (2520 osoby). W najliczniejszej grupie wiekowej produkcyjnej odnotowuje się znaczną przewagę mężczyzn, biorąc pod uwagę tylko 2015 r. jest to różnica 280 osób.

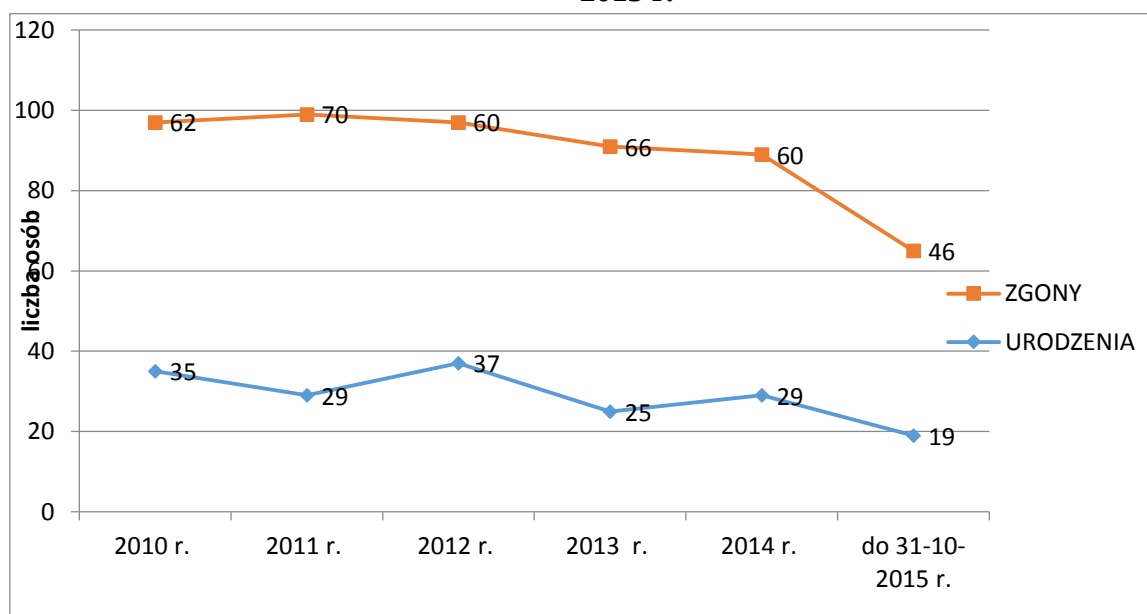
W grupie wiekowej 0-19 (przedprodukcyjnej) nie odnotowuje się znacznych rozbieżności dotyczących płci badanej grupy, kobiety i mężczyźni w tym przedziale wiekowym są bardzo przybliżonej liczbie. Biorąc pod uwagę tylko ostatnie badane lata 2014 i 2015 to osoby (kobiety + mężczyźni) w grupie wiekowej 0-19 stanowią lekko ponad (2014 r.) 18%, (2015 r.) 17% całej populacji Gminy Czarnocin, dodatkowo już na wykresie bez robienia pomocniczych wyliczeń widać, że liczba osób w/w grupie na przestrzeni ostatnich kilku lat jest malejąca w stosunku do całości ludności gminy.

W ostatniej badanej grupie wiekowej (poprodukcyjnej) widać znaczne rozbieżności w analizie z podziałem na płeć. Kobiety stanowią znacznie większy odsetek liczebności. Biorąc pod uwagę 2014 r. liczba kobiet jest większa o 307 osób, zaś w 2015 r. liczba wzrasta

nieznacznie, ale do liczby 309 osób. Analizując powyższe widzimy na jednego mężczyznę przypada procentowo 2 kobiety.

Ważnym aspektem demograficznym odgrywającym znaczącą rolę w analizie badanej populacji jest czynnik urodzeń i zgonów.

Wykres 14. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

W badanych latach odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, biorąc pod uwagę tylko lata 2014 (-31) tj. 29 urodzeń wobec 60 zgonów, w 2015 (31 października) r. (-27) tj 19 urodzeń wobec 46 zgonów.

Tabela 7. Liczba urodzeń i zgonów z wyszczególnieniem wskaźnika przyrostu naturalnego.

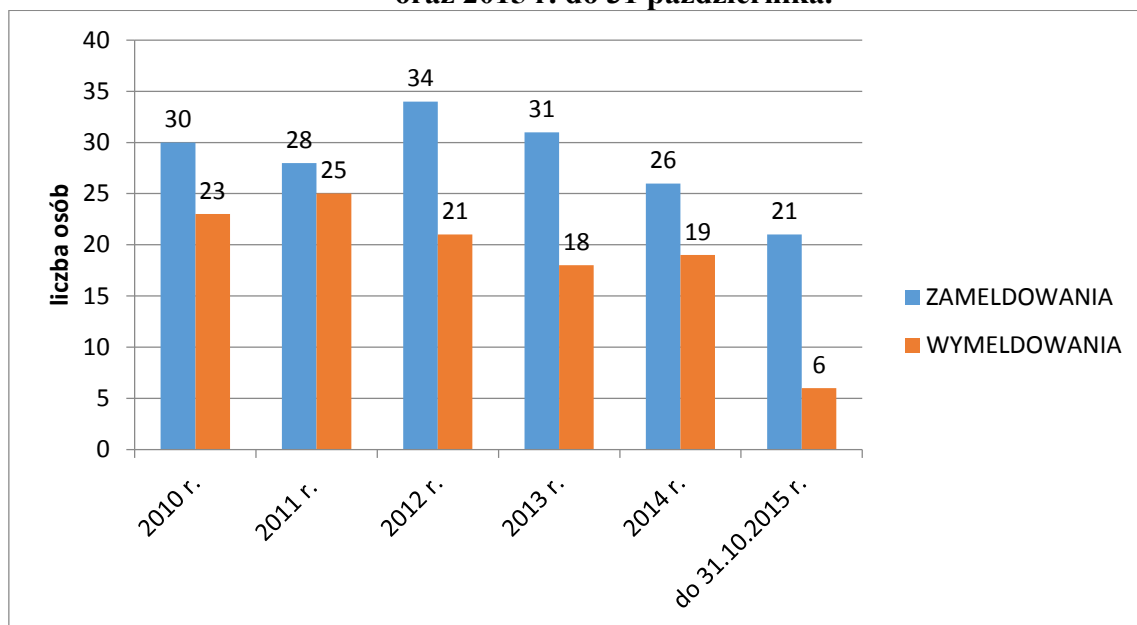
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	do 31.10.2015 r.
ZGONY	62	70	60	66	60	46
URODZENIA	35	29	37	25	29	19
PRZYROST NATURALNY	-27	-41	-23	-41	-31	-27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

Analizując liczbę zgonów oraz urodzeń faktem staje się, iż społeczeństwo Gminy Czarnocin starzeje się, w każdym z badanych lat odnotowuje się znaczną przewagę zgonów. W

ostatnich latach obserwowana jest negatywna tendencja zwiększania się ujemnego przyrostu naturalnego. Najmniejsza różnica pomiędzy czynnikami urodzenia – zgony odnotowana jest w 2012 roku i wynosiła (-27).

Wykres 15. Liczba zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2010–2014 oraz 2015 r. do 31 października.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

Z powyższego wykresu wynika, iż saldo migracyjne ludności Gminy Czarnocin wskazuje na znaczny wzrost liczby zameldowań na terenie gminy.

W 2014 r. było 26, zaś w 2015 r. 21 zameldowań. Liczba wymeldowań jest stosunkowo niższa. Tendencja ta utrzymuje się od kilku lat.

Tabela 8. Saldo migracyjne.

	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	do 31.10.2015 r.
SALDO MIGRACYJNE	+7	+3	+13	+13	+7	+15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

Saldo migracyjne jest dodatnie najwyższe osiągnęło +15 w 2015 r. zaś najniższe zostało odnotowane w 2011 r. i wynosiło +3.

2.8. Komunikacja i infrastruktura techniczna

Położenie Gminy w układzie dróg zewnętrznych.

Przez obszar Gminy przechodzi droga wojewódzka Nr 776 Kazimierza Wielka – Busko – Zdrój będąca głównym połączeniem gminy z układem dróg wojewódzkich oraz drogą wojewódzką 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż

Układem dróg wewnętrznych Gminy, a zarazem kośćcem układu komunikacyjnego gminy jest droga wojewódzka Nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż przechodząca w drogę powiatową Nr 0523 T Krzyż – Krzczonów. Przebieg powyższych dróg kształtuje się w układzie: północny – zachód południowy – wschód.

Ponadto w Gminie występuje sieć dróg dojazdowych oraz dróg gospodarczych stanowiących dojazdy do pól. Układ dróg gminy ma również długą historię rozwoju jako sieci osiedleńczej. Powstał w zgodzie z warunkami topograficznymi, dzięki czemu posiada duże walory krajobrazowe. Główna droga Nr 770 prowadzona grzbietem pasma wzniesień dzielących gminę na część północną i południową daje dalekie wglądy w oba obszary, równocześnie będąc ważnym komponentem krajobrazowym kompleksu gminy. Podobny charakter i rolę posiada droga Krzyż – Krzczonów.

Droga 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż biegnąca w części odcinkami grzbietów wzniesień, częściowo doliną Stradomki posiada walory ciągu krajobrazowego o zróżnicowanych wglądach.

Modernizacja sieci dróg w celu poprawy usprawnienia, uproszczenia. Często stworzenia tak zwanego „skrótów” komunikacji pomiędzy miejscowościami, poprawy dojazdu, czy dostępu do obiektów użyteczności publicznej lub pełniących takie funkcje w tym między innymi oświaty, kultu religijnego. Niezmiernie ważnym elementem jest także połączenie miejscowości z istniejącymi drogami publicznymi, a przede wszystkim drogami wyższej kategorii, tj. drogami powiatowymi, wojewódzkimi.

Układ komunikacyjny:

Do dróg wojewódzkich zalicza się:

droga nr 776 Kraków – Proszowice – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój,

droga nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż.

Do dróg powiatowych zalicza się następujące drogi:

droga nr 0064 T Skrzypiów – Piaski Młodzawy Duże – Zagaje Stradowskie – Stradów – Michałowice – Ciuślice,
droga nr 0515 T Zagaje Dębiańskie – Dębiany – Bieglów,
droga nr 0517 T Ciuślice – Krępice – Kobylniki – Topola,
droga nr 0519 T Bugaj – Miławczyce – Michałowice,
droga nr 0520 T Czarnocin – Swoszowice – Broniszów,
droga nr 0521 T Czarnocin – Probołowice,
droga nr 0522 T Mękarzowice – Budziszowice – Czarnocin,
droga nr 0523 T Krzyż – Mikołajów – Bogoria – Stropieszyn – Krzczonów – Gościniec,
droga nr 0524 T Będziaki – Kolonia Kolosy – Sokolina,
droga nr 0525 T Dębiany – Charzowice – Sokolina,
droga nr 0526 T Będziaki – Kolosy – Kosówka – Kamienna – Kocina,
droga nr 0527 T Ciuślice – Turnawiec – Mękarzowice,

Do dróg gminnych zalicza się:

droga nr 000527 T Zagaje Stradowskie – Malżyce,
droga nr 000529 T Malżyce – Turnawiec – Czarnocin,
droga nr 000530 T Koryto – Swoszowice,
droga nr 000531 T Czarnocin – Koryto – Kamyszów,
droga nr 000532 T Cieszkowy – Swoszowice,
droga nr 000533 T Krzyż – Dębiany,
droga nr 000534 T Mikołajów – Sokolina,
droga nr 000535 T Sokolina – Kamienna,
droga nr 000536 T Kolosy – Kosówki,
droga nr 000537 T Mikołajów – Stropieszyn – Krzczonów,
droga nr 000538 T Zagajów – Charbinowice,
droga nr 000539 T Zagajów – Zięblice,
droga nr 000540 T Zagajów – Zagajów Podlesie,
droga nr 000541 T Cieszkowy – Probołowice,
droga nr 000542 T Czarnocin – Kostrzeszyn,
droga nr 000543 T Mękarzowice – Kostrzeszyn,
droga nr 000544 T Opatkowiczki – Międzygórze,
droga nr 000545 T Michałowice – Stradów – Dębiany,

Układ komunikacyjny gminy zapewnia podstawowe połączenia:

- z siedzibą gminy w Czarnocinie,
- miejscowości gminnych między sobą,
- z sąsiednimi gminami: Działoszyce, Pińczów, Żłota Pińczowska, Wiślica, Opatowiec, Bejsce, Kazimierza Wielka, Skalbierz.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Czarnocin wynosi 117,591 km. Sieci dróg publicznych uzupełniają drogi wewnętrzne.

Układ komunikacyjny Gminy Czarnocin posiada niski standard dróg, niedostateczne parametry techniczne, zły stan nawierzchni, małą nośność dróg. Ponadto problemem jest brak poboczy, chodników, ścieżek rowerowych oraz oznakowanych przejść dla pieszych. Natomiast sieć dróg jest wystarczająca w stosunku do potrzeb i zapewnia dogodne połączenia z innymi gminami, powiatem, województwem i ośrodkami wojewódzkimi.

Ogólna długość dróg urządzonych w gminie wynosi 117,591 km w tym:

- dróg o nawierzchni asfaltowej – 41,923 km
- dróg o nawierzchni utwardzonej – 17,320 km

Drogi nie posiadają chodników. Odwodnienie dróg następuje systemem rowów przydrożnych. Znaczna część rowów jest zamulona i zarośnięta, co utrudnia spływ wód opadowych w szczególności przy intensywnych opadach. Powoduje to zamulanie dróg i lokalne spiętrzenia wód, co zagraża również zabudowie. Obiekty inżynierskie na rzece Stradomce ujęte przez właściciela do modernizacji.

Stan dróg o nawierzchni utwardzonej – wymagający modernizacji.

Stan dróg gminnych na przestrzeni ostatnich lat znacznie się poprawił. Gmina Czarnocin pozyskuje środki finansowe UE oraz korzysta z dotacji celowych z budżetu państwa oraz Dotacja z budżetu Województwa Świętokrzyskiego ze środków na zadania określone w ustawie o Ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Podstawową sieć rozwiązań komunikacyjnych dla Gminy stanowią drogi powiatowe i drogi gminne oraz dojazdowe do pól.

Promując rozwój naszej gminy władze samorządowe swoje długofalowe działania chcą ukierunkować na wspomaganie procesów restrukturyzacji rozwoju lokalnego, poprzez realizację inwestycji związanych z przebudową istniejącej sieci dróg gminnych do wymóg unijnych. Cel ten chcemy osiągnąć przez realizację zadań przy znacznym wsparciu finansowym

z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizując zaplanowane zadania poza aspektami drogowymi chcemy przyczynić się do wyzwolenia nowych pomysłów, podejmowania inicjatyw zmierzających do powstawania nowych podmiotów gospodarczych wpływających na zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia w naszej gminie. Kompleksowe realizacje ważnych dla Gminy ciągów komunikacyjnych pozwolą łączyć drogi gminne z powiatowymi i drogami wojewódzkimi, a w ujęciu szerszym z dużymi aglomeracjami miejskimi i przemysłowymi: Kraków, Kielce, Tarnów, Katowice stanowiącymi rynki zbytu dla wyprodukowanej żywności.

Poprzez realizację inwestycji drogowych Gmina Czarnocin chce osiągnąć następujące rezultaty:

- lepsze połączenie z siecią dróg wyższej kategorii i uzupełnienie sieć dróg gminnych,
- podniesienie standardu dróg prowadzących do obiektów użyteczności publicznej,
- poprawę stanu technicznego dróg,
- poprawę płynności ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa ruchu na drogach i łukach poziomych,
- komfort jazdy,
- skrócenie czasu podróży,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przyległych do drogi,
- wzrost lokalizacji nowych przedsiębiorstw i powstanie nowych miejsc pracy.

2.9. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną na obszarze gminy zabezpiecza Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SALUS” w Czarnocinie. NZOZ „SALUS” pracuje w każdy dzień roboczy od poniedziałku do piątku w godzinach 7:30 – 18:00.

Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia diagnostyczne, lecznicze, pielęgnacyjne i rehabilitacyjne wchodzące w zakres medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej oraz działania prewencyjne wynikające z zagrożeń i potrzeb zdrowotnych ogółu społeczności lub poszczególnych jego mieszkańców.

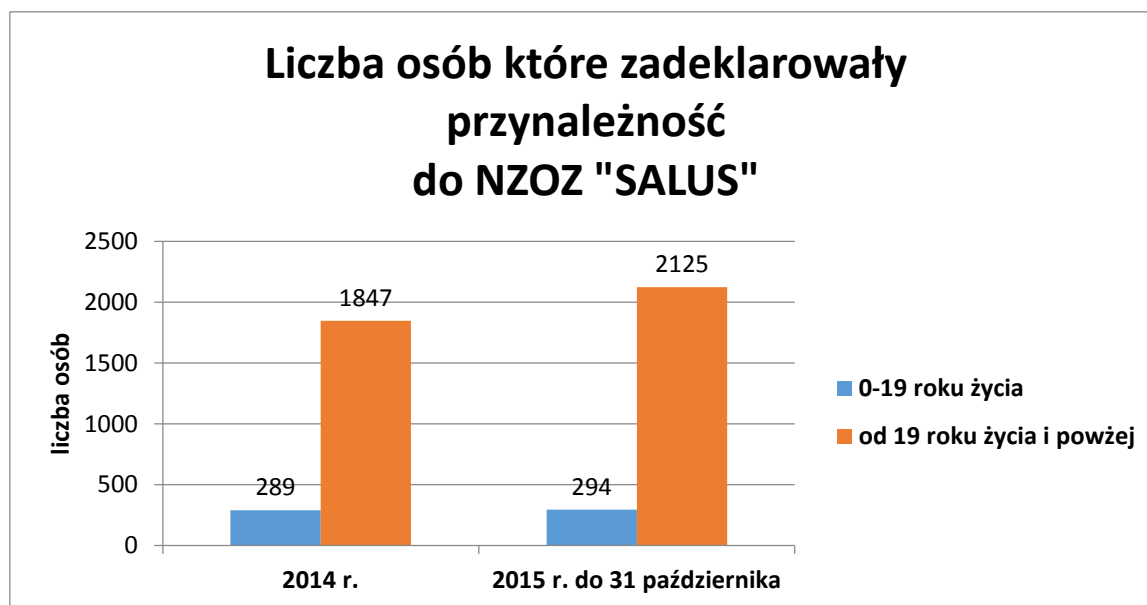
Świadczenia zdrowotne udzielane przez NZOZ obejmują działania związane w szczególności z badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarstwo środowiskowo – rodzinę i szkolno – wychowawcze, szczepienia ochronne oraz inne działania profilaktyczne.

W NZOZ „SALUS” w Czarnocinie opiekę zapewnia 6 osobowy personel medyczny, w skład którego wchodzi 1 lekarz, oraz 4 pielęgniarki w tym środowiskowa i szkolna oraz 1 położna.

Podstawowym problemem służby zdrowia na obszarze Gminy Czarnocin jest niedostateczny dostęp do specjalistów z różnych dziedzin medycznych. Z uwagi na fakt, iż wachlarz usług medycznych w gminie jest nie wystarczający pacjenci zmuszeni są korzystać z usług przychodni zdrowia w Kazimierzy Wielkiej. Specjalistyczną pomoc ambulatoryjną i szpitalną zabezpieczają mieszkańcom gminy szpital w Kazimierzy Wielkiej oraz szpitale w Pińczowie, Busku – Zdroju, czyli ościennych powiatów oraz Proszowicach i Miechowie.

W ośrodku zdrowia w Czarnocinie odnotowuje się wzrost liczby pacjentów, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16. Liczba osób które zadeklarowały przynależność do NZOZ "SALUS"

Źródło: Opracowanie własne

Analizując powyższy wykres obserwuje się znaczny wzrost liczby osób objętych pomocą zdrowotną z podziałem na grupy wiekowe.

W 2014 roku w rejestrze ośrodka są dane, iż Deklarację wyboru świadczeniodawcy udzielającego świadczenie z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej złożyło 1847 osób, czyli 45% mieszkańców całej gminy, zaś w 2015 r. liczba świadczeniobiorców wzrosła do liczby 2125 osób i stanowi ponad połowę ludności gminy, czyli 52%. Liczba osób w grupie wiekowej jest stosunkowo niska, lecz między latami także różnie, ale pozwala to na stwierdzenie, iż klientami Ośrodka zdrowia są osoby najczęściej dorosłe i plasujące się w grupie wiekowej 19 lat i powyżej.

Przy Ośrodku zdrowia samodzielnie funkcjonuje punkt stomatologiczny. Opiekę zapewnia 1 osobowy personel medyczny oraz pomoc stomatologiczna.

Na terenie Gminy Czarnocin jest jedna Apteka, która pracuje w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 15:00. W dni wolne od pracy, święta oraz po godzinach otwarcia aptek świadczenia związane z realizacją recept i wydawaniem leków świadczy apteka na terenie powiatu zgodnie z rozplanowanym harmonogramem dyżurów całodobowych na dany rok.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie.

Pomoc społeczna świadczona na terenie gminy jest ściśle powiązana z sytuacją na rynku pracy oraz różnego rodzaju dysfunkcjami rodziny i indywidualnymi problemami różnych osób. Ogólna liczba podopiecznych w talach 2013 to 187, w 2014 to 161 oraz 2015 to 113. Biorąc pod uwagę tylko 2015 r. ilość podopiecznych stanowi 3% ogółu całego społeczeństwa gminy.

Tabela numer 9 dotyczy liczby mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną wg przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Niektóre z nich mają wartość minimalną, zaś są i takie przyczyny, które wyróżniają się ilością.

Tab.9 Liczba mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną wg przyczyny.

LP.	PRZYCZYNY:		2013 r.		2014 r.		2015 r. do 31 października	
			LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:
1.	Ubóstwo		41	134	39	98	30	88
2	Sieroctwo		0	0	0	0		
3	Bezdomność		1	5	3	8	1	1
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność		21	123	14	58		
5	Bezrobocie		41	156	36	87	34	125
6	Niepełnosprawność		30	77	31	76	34	86
7	Długotrwała lub ciężka choroba		23	65	25	58	21	56
8	Bezradność w sprawach op. wych. i prowadzeniu gospod. domowego - rodzina niepełna		5	23	9	37	5	24
9	Bezradność w sprawach op. wych i prowadzeniu gospod. domowego - rodziny wielodzietne		3	19	25	30	6	11
10	Przemoc w rodzinie		0	0	0	0		
11	Alkoholizm		3	11	5	12	0	0
12	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		2	2	0	0	1	3
13	Zdarzenie losowe		1	4			0	0

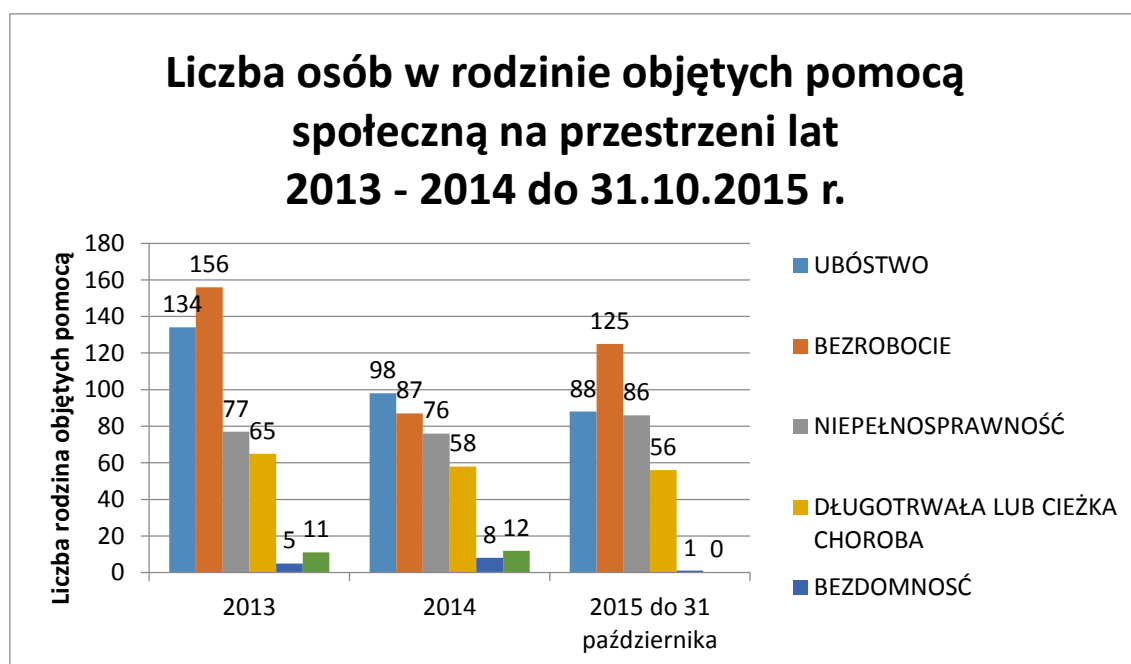
Źródło: Opracowanie własne

Poniższy wykres przedstawi skrajne kategorie przyczyn, przez które podopieczni pomocy społecznej zwracają się o wsparcie.

Analizując dane przedstawione na poniższym wykresie widać jak kreślą się badane przyczyny korzystania ze wsparcia pomocy społecznej. Najczęściej powtarzającym się czynnikiem problemowym z którym borykają się podopieczni GOPS to bezrobocie, które było dominującym czynnikiem w 2013 i 2015 r. W czołówce jest także ubóstwo i niepełnosprawność, które także przeważa.

Na uwagę zasługuje fakt, iż na terenie Gminy Czarnocin odnotowuje się brak lub bardzo niskie występowanie takich problemów jak sieroctwo, bezdomność, przemoc w rodzinie, alkoholizm czy trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego.

Wykres 17. Liczba osób w rodzinie objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2013 - 2014 do 31.10.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Zestawienie danych za 2015 r. do 31 października obejmujące przyczynę udzielenia pomocy w wyszczególnieniu płci oraz wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego przedstawia się w następujący sposób

Tab. 10 Liczba objętych pomocą społeczną w wyszczególnieniu płci oraz wieku.

PRZYCZYNY UDZIELENIA POMOCY:	ILOŚĆ OBJĘTYCH POMOCĄ:		W TYM:		W WIEKU PRODUKCYJNYM		W WIEKU POPRODUKCYJNYM		W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM
	RODZIN	OSÓB	K	M	K	M	K	M	
CHOROBA	21	57	35	21	23	16	12	6	-
UBÓSTWO	30	88	76	12	17	10	2	2	57
BEZROBOCIE	11	35	25	10	24	7	1	3	-
BEZRADNOŚĆ	34	25	8	17	7	5	1	1	-
BEZDOMNOŚĆ	1	1	0	1	0	1	0	0	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Analizując zestawienie danych obserwujemy, iż po pomoc społeczną sięgają zarówno kobiety jak i mężczyźni, jednak z pokaźną przewagą kobiety i stanowią lekko ponad 70 % korzystających z GOPS. Najczęstszą przyczyną zwracania się o pomoc jest ubóstwo oraz bezrobocie. Kobiety zgłaszające się o pomoc znajdują się w przedziale wiekowym określanym jako produkcyjny.

Finansowa pomoc społeczna świadczona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie realizowana jest przez zadania zlecone oraz zadania własne. Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane w przekroju trzech lat.

Tab. 11 Wydatki GOPS na zadania zlecone i własne na przestrzeni 2013 – 2014 oraz 2015 do 31 października.

ROK	ZADANIA ZLECONE – ZASIŁKI		ZADANIA WŁASNE – ZASIŁKI	
	ILOŚĆ OSÓB	KWOTA	ILOŚĆ OSÓB	KWOTA
2013	0	0	187	158103
2014	0	0	161	156031
do 30.10.2015r.	3	7310	113	104406

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Dane statystyczne GOPS pokazują, iż na przestrzeni trzech badanych lat jest tendencja malejąca wypłacanej na rzecz beneficjentów pomocy finansowej z tytułu zadań własnych.

Analizując Tabelę 11 widzimy, iż na przestrzeni badanych lat w 2013 r. kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 158.103 zł. zaś już w 2015 r. do października kwota zmalała do 104.406 zł. czyli o 34%.

Zgodnie z danymi GOPS w okresie trzech badanych lat w 2015 r. odnotowano udzielenie pomocy z przeznaczeniem na zadania zlecone – zasiłki związane z pomocą celową dotyczącą klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Na pomoc finansów mogą liczyć także rodziny z tytułu wypłacania zasiłku rodzinnego. Świadczenia przysługują na każde dziecko, które nie ukończyło 18 lat (24 lata w przypadku osób uczących). Pomoc z tego tytułu mogą otrzymywać rodzice oraz prawni opiekunowie lub faktyczni dzieci. Zasiłek rodzinny wypłacany jest rodzinom, których dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 674 zł. lub kwoty 764 zł., gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności. Z tej formy pomocy w roku 2015 do 31 października skorzystało 232 rodziny. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 12 Liczba osób, na które wypłacane są zasiłki rodzinne dane na dzień 31 października 2015 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE:	JEDNOSTK A	Liczba objętych R/O	% do ogólnej liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	Rodzina		-
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	Osoba	232	100%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny do ukończenia 5. roku życia	Osoba	57	25,00%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia	Osoba	144	62,00%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia	Osoba	30	13,00%
Razem	-	232	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie.

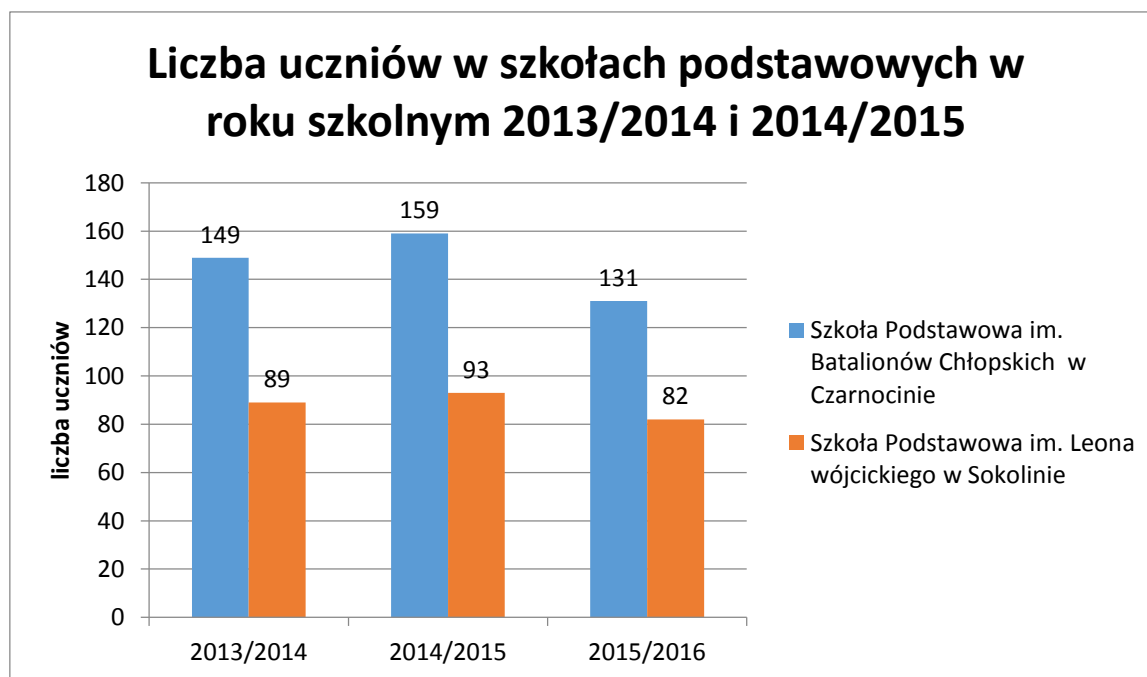
2.10. Szkolnictwo

Na obszarze Gminy Czarnocin do jednostek oświatowych prowadzonych przez gminę należą dwie szkoły podstawowe oraz jedno gimnazjum. Wg danych na 31 października 2015r.:

1. Szkoła Podstawowa im. Leona Wójcickiego w Sokolinie, Sokolina 19, 28-506 Czarnocinie. Uczniów 58 – 6 oddziałów
2. Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Czarnocinie, Czarnocin 2, 28-506 Czarnocin. Uczniów 131 – 7 oddziałów
3. Gimnazjum im. Armii Krajowej w Cieszkowach, Cieszkowy 30, 28-506 Czarnocin, Uczniów 96 – 5 oddziałów.

Analizując dane na przestrzeni lat szkolnych 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016 w poniższy sposób obrazują się dane liczbowe.

Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015

Źródło: Opracowanie własne

Łączna liczba uczniów w Szkołach Podstawowych z terenu całej Gminy Czarnocin to 238 uczniów w roku szkolnym 2013/2014 oraz 252 w roku szkolnym 2014/2015 r. i 213 w roku szkolnym 2015/2016. Analizując liczbę uczniów na przestrzeni trzech lat szkolnych obserwuje

się tendencję wzrostową o 6 % pomiędzy latami 2013/2014 a 2014/2015, zaś tendencję spadkową liczby uczniów o 17%

Obserwuje się także, iż liczba dzieci w Szkole Podstawowej w Czarnocinie jest stosunkowo wyższa.

Liczba gimnazjalistów układa się na względnie stałym poziomie, bo w 2013/2014 to 112 uczniów, 2014/2015 spada do liczby 98 uczniów, zaś w 2015/2016 r. 96 uczniów. Analizując w/w trzy lata szkolne widzimy tendencję spadkową jednak to minimalna obniżka bo, jeśli spojrzymy na aktualny rok szkolny w stosunku do poprzedniego to spadek tylko o 2%.

Na terenie Gminy Czarnocin nie ma szkolnictwa ponadgimnazjalnego. O poziomie nauczania i jakości szkolnictwa w gminie świadczą wyniki egzaminów w klasie 6 szkoły podstawowej oraz wyniki egzaminów gimnazjalnych. W 2014 roku porównaniu do ościennych gmin – Gmina Czarnocin uplasowała się na trzeciej pozycji z uzyskanym średnim wynikiem przez uczniów klasy szóstej 26,27 pkt.

Poniżej tabela zawierająca zestawienie danych w porównaniu do ościennych gmin oraz jednostek terytorialnych wyższego rzędu.

Tab. 13 Średnie wyniki w punktach uzyskanych ze sprawdzianu po klasie 6 szkoły podstawowej w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	Średni wynik w punktach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kraj, Polska	22,64	24,56	25,27	22,75	24,03	25,82
województwo świętokrzyskie	22,12	24,18	24,84	22,33	23,72	25,80
powiat kazimierski	20,77	22,22	23,26	21,45	22,52	25,42
Gmina Bejsce	22,14	21,59	23,95	18,53	21,67	27,24
Gmina Czarnocin	21,78	21,66	24,58	23,36	24,26	26,27
Miasto i Gmina Kazimierz Wielka	20,79	22,88	23,29	22,50	23,36	26,76
Gmina Opatowiec	20,58	20,66	22,45	21,40	25,63	24,19
Miasto i Gmina Skalbierz	19,52	22,13	22,55	19,71	18,67	22,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, www.oke.lodz.pl

Równie znaczącym wskaźnikiem poziomu szkolnictwa są wyniki egzaminów gimnazjalnych, które zostały zestawione w poniższym wykresie. Wykres zawiera średnie wyniki z uzyskanych egzaminów gimnazjalnych.

Tab. 14 Średnie wyniki % uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w Polsce, województwie świętokrzyskim, powiecie kazimierskim i Gminie Czarnocin w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	Średni wynik % ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w danym roku.					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kraj, Polska	58,89	56,08	51,40	57,20	58,00	58,60
województwo świętokrzyskie	57,17	54,34	49,37	56,04	57,22	57,60
powiat kazimierski	53,00	53,06	47,98	52,28	53,68	55,56
Gmina Czarnocin					43,13	86,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, www.oke.lodz.pl

2.11. Sport

Zaplecze sportowe w Gminie Czarnocin składa się z pełnowymiarowego boiska trawiastego do piłki nożnej w Czarnocinie, dwóch ogólnodostępnych hal sportowych znajdujących się przy placówkach oświatowych oraz z Orlika w Cieszkowach. Na każdym z tych obiektów możemy zobaczyć dzieci, młodzież oraz dorosłych aktywnie spędzających czas. Gdy na dworze panuje sprzyjająca aura większość uczestników wybiera aktywność na świeżym powietrzu, by podczas niesprzyjającej pogody i w czasie zimowym zagościć na ogólnodostępnych halach.

Na boisku trawiastym głównymi rozgrywkami są rozgrywki "B" klasy Świętokrzyskiej, gdzie zespół LZS Czarnocin występuje drugi sezon. Niemal cały skład LZS Czarnocin to mieszkańcy gminy lub zawodnicy którzy reprezentowali LZS w innych rozgrywkach sportowych takich jak np. Powiatowa Liga na dużym boisku lub Powiatowa Liga Futsalu. Ponadto w sierpniu rok w rok są organizowane rozgrywki o Puchar Wójt Gminy Czarnocin, które również cieszą się sporym zainteresowaniem zarówno sportowców jak i kibiców.

Orlik w Cieszkowach cieszy się zainteresowaniem zarówno mieszkańców gminy jak i osób z poza Gminy Czarnocin. Co roku organizowane są na nim rozgrywki o Puchar Wójt Gminy Czarnocin, które trwają kilka miesięcy (w tym roku wystąpiła w tych rozgrywkach 9 drużyn), treningi piłki nożnej dla dzieci oraz turniej do lat 18. Ponadto część drużyn organizuje na nim treningi przygotowawcze czy to do B-klasy czy do PLF. Dzięki trybunom zamontowanym przy Orliku mecze przyciągają dużą liczbę kibiców.

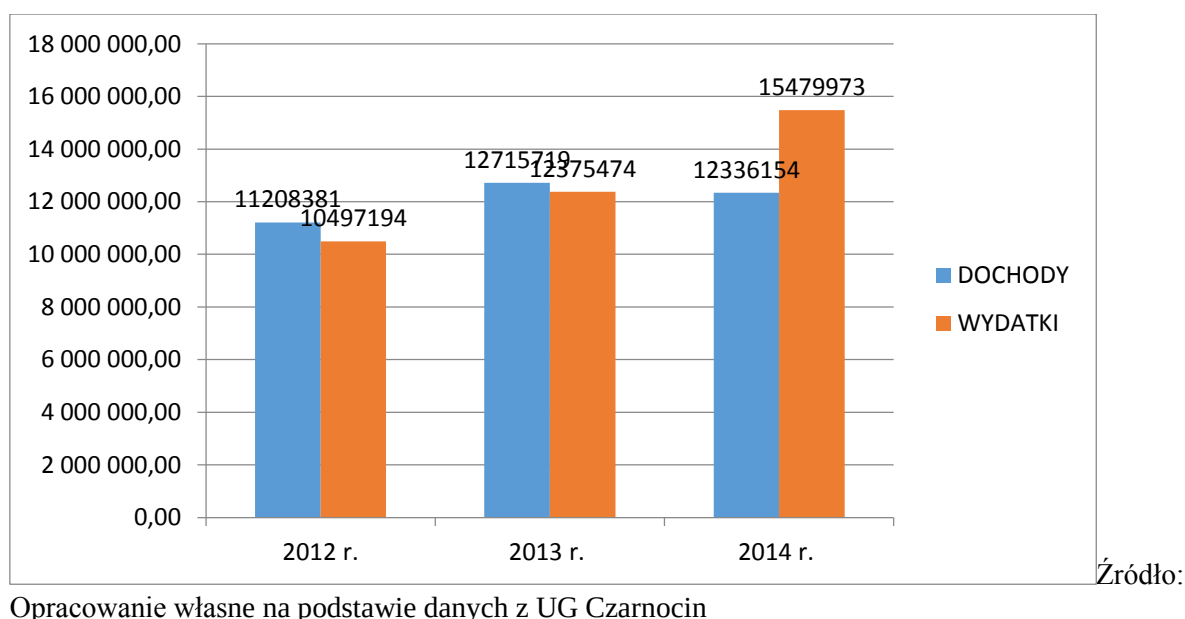
Ogólnodostępne hale sportowe otwarte przez cały rok przyciągają w równym stopniu dzieci, młodzież i dorosłych. Są na nich organizowane treningi m.in. z piłki i tenisa stołowego dla dzieci. Często hala jest rezerwowana dla danej grupy w celach treningowych lub rekreacyjnych grającej w piłkę lub siatkówkę.

2.12. Budżet gminy

Budżet gminy jest rocznym planem finansowym dochodów i wydatków oraz przychodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego, przychodów i wydatków zakładów budżetowych. Budżet jest uchwalany w formie uchwały budżetowej. Konstrukcja treści jest wyznaczona przez zespół zasad budżetowych, wśród których najważniejsze znaczenia mają zasady: jedności, jawności uprzedniości, równowagi, szczegółowości. Możliwość rozwoju gminy limitują dochody budżetowe.

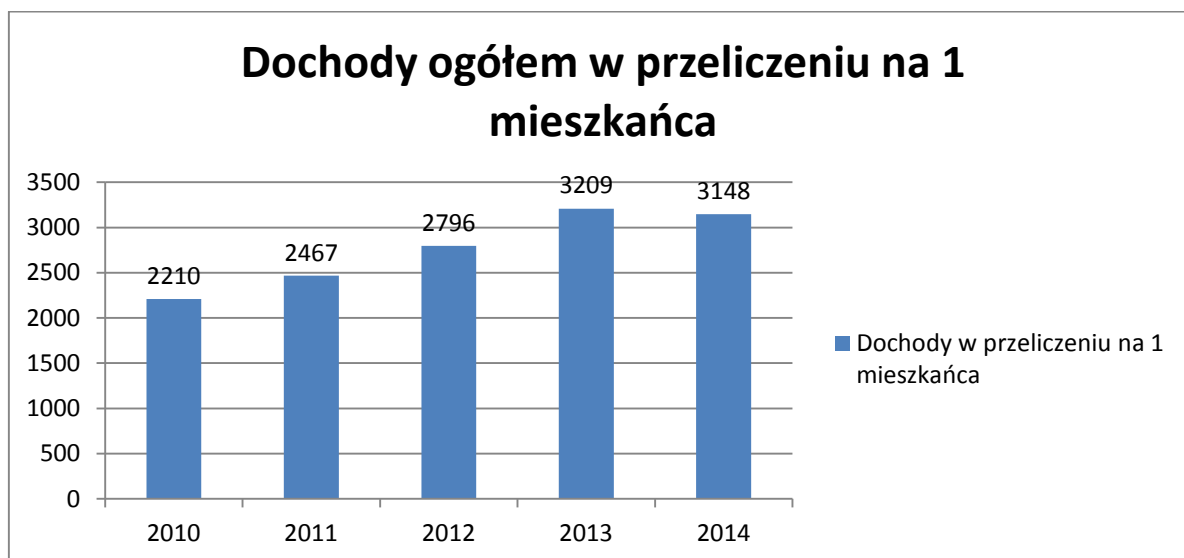
Gmina Czarnocin w 2012 r. osiągnęła dochody w wysokości 11.208.381 zł., zaś wydatki 10.497.194. Rok 2012 zakończył się dodatnim wynikiem finansowym + 741.185 zł. W 2013 r. sytuacja finansowa gminy w dalszym ciągu jest stabilna – dochody 12.715.719 zł. natomiast wydatki wyniosły 12.375.474 zł. czyli w dalszym ciągu odnotowuje się optymistyczny wynik finansowy związany z nadwyżką + 340.245 zł. Sytuacja finansowa w 2014 r. zmienia się następująco dochody 12.336.154, wydatki 15.479.973, czyli odnotowuj się deficyt -3.143.818 zł.

Wykres 19. Analiza dochodów i wydatków Gminy Czarnocin w latach 2012-2014.

Ważnym czynnikiem, który należy przeanalizować są wskaźniki dochodów i wydatków gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które ukazują w sposób rzeczywisty sytuację finansową gminy. Dochody budżetu Gminy Czarnocin ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010 – 2014 systematycznie wzrastały do 2013 r. Odnotowujemy w 2014 r. nieznaczny spadek w uzyskiwanych dochodach.

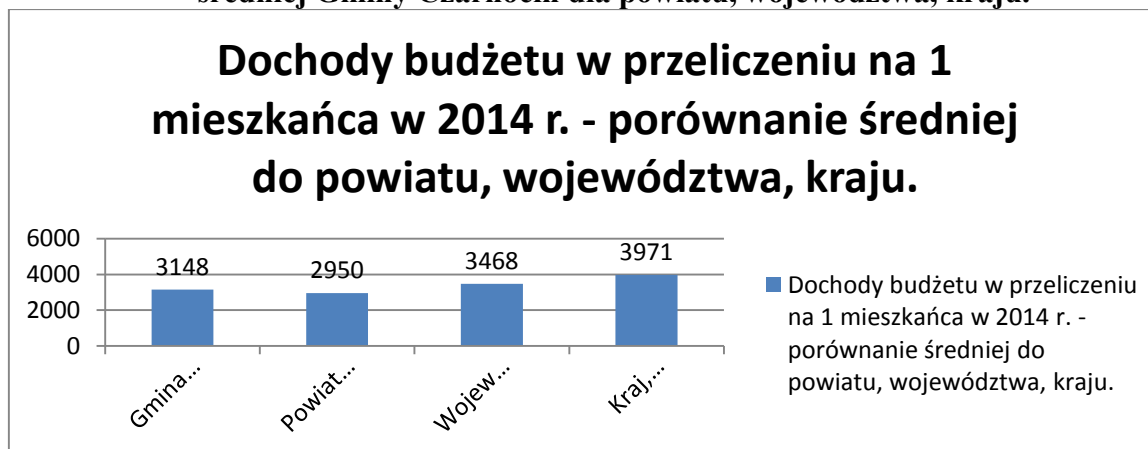
Wykres 20. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Czarnocin w latach 2010 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Poniżej porównanie dochodów Gminy Czarnocin w zestawieniu do kraju, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego.

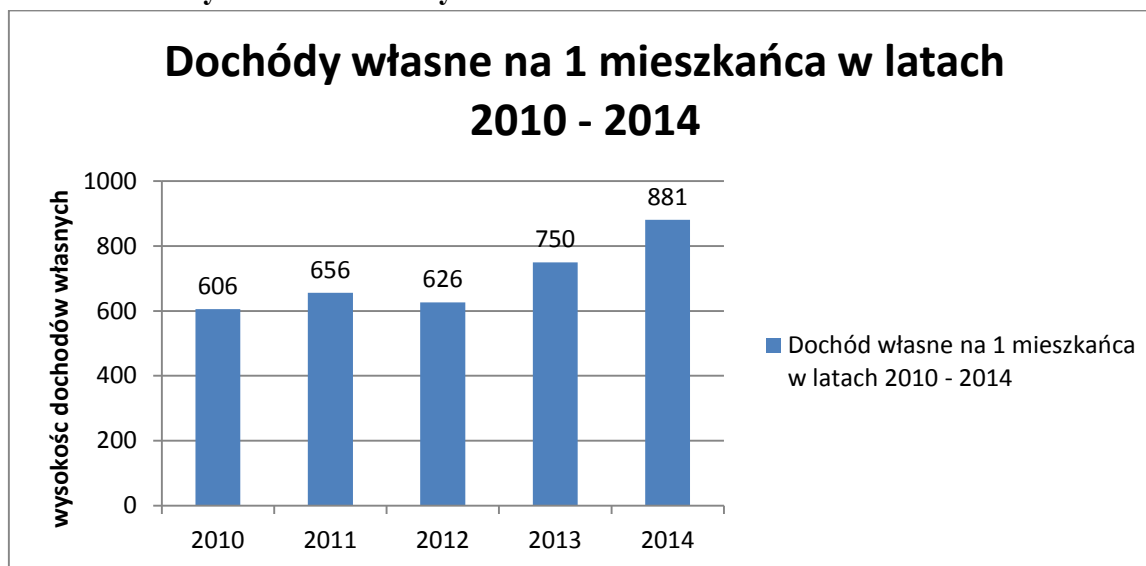
Wykres 21. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Czarnocin dla powiatu, województwa, kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Dochód Gminy Czarnocin w porównaniu do zestawianych kryteriów plasuje się na wyższym niż dochód powiatu.

Wykres 22. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014

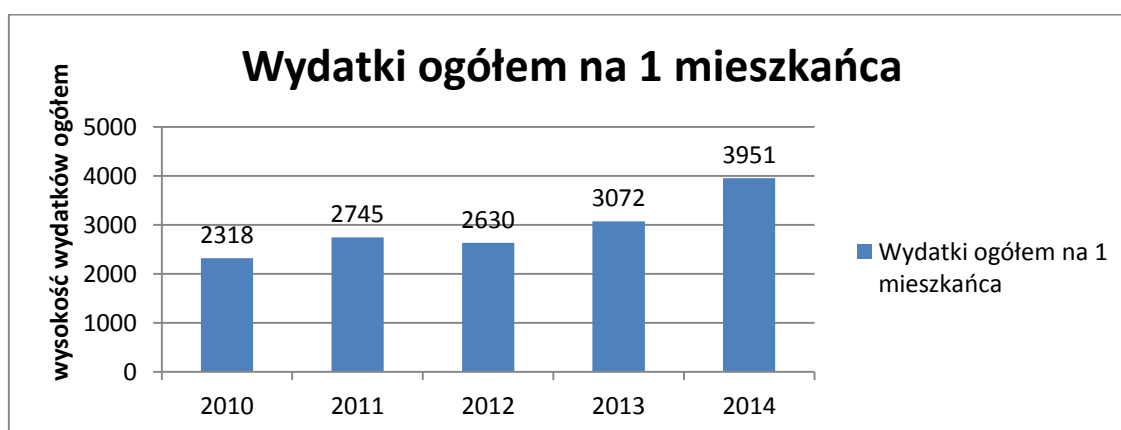

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Analizując powyższy wykres obserwujemy na przestrzeni 5 lat tendencję wzrastającą dochodu własnego na 1 mieszkańca.

W poniższy sposób kształtuje się sytuacja dochodowa pod kątem analizy wydatków. Obserwując powyższy czynnik widzimy skłonność wzrostową wydatków ogółem na 1 mieszkańca. Porównując rok 2013 do 2014 dostrzegamy znaczny wzrost wydatków na przestrzeni tych dwóch lat.

Wykres 23. Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Ujęcie wydatków bieżących Gminy Czarnocin na 1 mieszkańca na przestrzeni 2010 – 2014 przedstawia poniższy wykres 24. Obserwujemy, iż 2010 rok przyniósł najwyższą notę wydatków, zaś w 2011 roku odnotowujemy spadek wydatków, które w następujących latach do 2014 roku w sposób łagodny wzrasta.

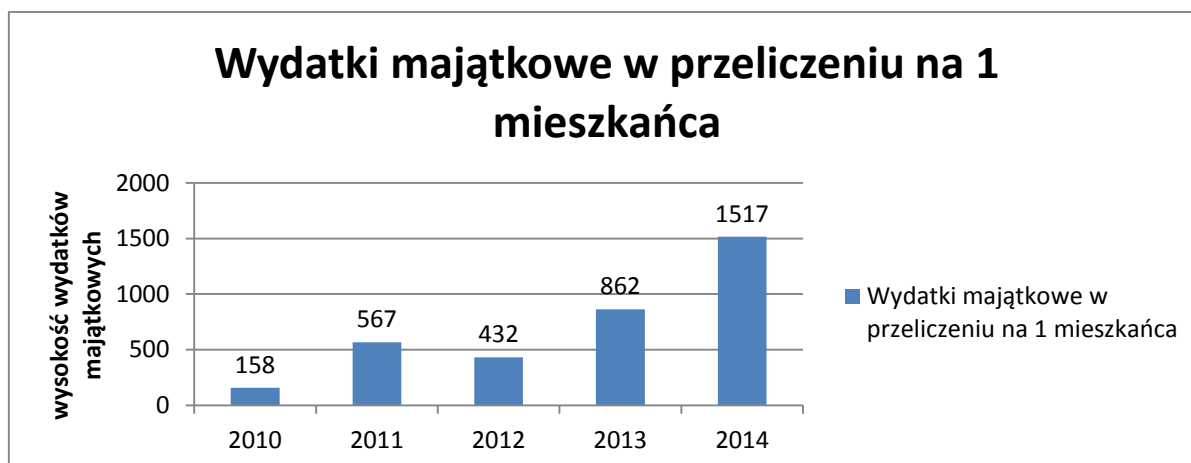
Wykres 24. Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Wykres poniższy zawiera analizę wydatków majątkowych, która ukazuje niejednostajny układ rozchodów.

Wykres 25. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Na powyższym wykresie obserwujemy zarówno wzrost jak i spadek wydatków dochodowych. Od 2012 roku do 2014 ro na terenie Gminy Czarnocin utrzymuje się tendencja wzrostowa Wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

2.13. Kultura

Na terenie Gminy Czarnocin nie ma konkretnie wyznaczonego obiektu zajmującego się w 100 procentach działalnością kulturalną w odniesieniu do wszystkich grup zainteresowań. Wszelkie działające grupy zainteresowań swą działalność kulturalną skupiają w dużej mierze w budynkach, które są ogólnodostępne i mają do tego duże przystosowane sale.

W gminie zajęcia o charakterze kulturalnym odbywają się zazwyczaj w budynkach: urzędu gminy, szkołach podstawowych, gimnazjum, salach sportowych i lokalnych świetlicach wiejskich.

Pomimo braku lokum do prowadzenia działalności kulturalnej na terenie gminy podejmuje się działania zmierzające do upowszechniania i promocji kultury lokalnej. Działalność kulturalne gminy opiera się głównie na bogatym dziedzictwie historyczno-kulturalnym ściśle związanym z tradycjami regionu, promując jego bogatą historię.

Gmina Czarnocin pomimo braku bazy kulturalnej charakteryzuje się dużą aktywnością i zaangażowaniem społeczności lokalnej w różne inicjatywy kulturalne. Na terenie gminy jest związanych 9 Kół Gospodyń Wiejskich z czego praktycznie wszystkie KGW prężnie funkcjonują, skupiają swą działalność w lokalnych świetlicach wiejskich, wychodząc swą działalnością w poza gminne akcje, biorą czynny udział lokalnych imprezach związanych z kultywowaniem tradycji wiejskiej, czynnie uczestniczą w akcjach świątecznych.

Czynny udział w działalności kulturalnej bierze także udział Gminne Koło Emerytów i Rencistów. Wśród członków GKEiR związał się Zespół Emerytów i Rencistów, którzy bierze udział podczas lokalnych przedsięwzięć.

Na terenie gminy odbywają się różnego typu imprezy o zasięgu przede wszystkim lokalnym ale także i powiatowym poczynając od imprez o największym zasięgu, czyli dożynki, święto rodziny, targi gminne, rocznice OSP i KGW, dzień dziecka, kobiet.

2.14. Charakterystyka Gminnej Biblioteki Publicznej w Czarnocinie oraz Filii Bibliotecznej w Michałowicach

Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie istnieje od 1949 roku, pierwszego wpisu w księdze inwentarzowej dokonano pod datą 22.12.1949r. Kilkakrotnie zmieniała siedzibę i ostatecznie mieści się w lokalu Urzędu Gminy w Czarnocinie. Jest to pomieszczeniu o pow. 24m². Gminna Biblioteka Publiczna jako instytucja kultury funkcjonuje od 1 października 2006 r. Ponieważ lokal biblioteki posiada małą powierzchnię zgodnie z zaleceniem instruktorki Wojewódzkiej Biblioteki książki stare, zaczytane zostały poddane selekcji, a obecny księgozbiór to głównie powieści obyczajowe, lektury oraz prasa i czasopisma. W 2014 roku księgozbiór biblioteki liczył 4292 woluminów, zaprenumerowano ok. 10 tytułów gazet i czasopism. Zarejestrowanych czytelników było 121, 1648 wypożyczeń, 1758 odwiedzin, 750 udostępnionych na miejscu książek i czasopism.

W 2008 r. biblioteka otrzymała pracownię komputerową /3 komputery/ w ramach programu „Ikonka”. W wyniku wspólnych podjętych działań z Gminą biblioteka została wyposażona w nową pracownię komputerową w ramach programu „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – szansa na lepszy start w przyszłość”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Wyposażenie pracowni to 15 laptopów, darmowy dostęp do komputerów, wi-fi, drukarka. Dzięki wyposażeniu pracowni oprócz indywidualnych użytkowników mogą korzystać z zorganizowanych zajęć grupy mieszkańców naszej gminy. Zostało zorganizowane wspólnie przez Bibliotekę i Gminę 24-godzinne szkolenie z podstaw komputera i internetu dla 10-osobowej grupy w wieku 45+. Seniorzy uczestniczyli w spotkaniach on line z ciekawymi osobami w ramach akcji e-motywacja, Orange dla bibliotek.

3. Część programująco-strategiczna

3.1. Analiza SWOT – problemy i potencjał Gminy

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych a zarazem najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich dziedzinach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter czterech angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych *informacji o danej sprawie* na cztery powyższe kategorie czynników strategicznych. Dzięki tej segregacji można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Metoda ta pozwala także na pogrupowanie zebranych czynników na te pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia).

Czynniki wewnętrzne mocne oraz słabe strony są zależne m.in. od władz lokalnych, lokalnej społeczności, z kolei elementy zewnętrzne takie jak szanse i zagrożenia są niezależne od władz analizowanej jednostki oraz jej mieszkańców.

Analiza SWOT została przeprowadzona dla Gminy Czarnocin jako część „*STRATEGII ROZWOJU GMINY CZARNOCIN NA LATA 2015 -2024*”. Obejmuje ona główne elementy, które mają wpływ na rozwój regionu. Dane uzyskano w oparciu o informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, dane z GUS-u, a także na podstawie własnych obserwacji.

Tabela numer 15 przedstawia analizę SWOT która w sposób szczegółowy obrazuje mocne, słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Czarnocin powiat Kazimierza Wielka.

Tab. 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin - mocne i słabe strony

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej. 2. Dziedzictwo historyczne, kulturalne i przyrodnicze. 3. Bardzo dobra jakość gleb nie tylko w skali wojewódzkiej ale także krajowej. 4. Obszary rolnicze – wykorzystywane pod cenne uprawy polowe. 5. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, Województwie i powiecie kazimierskim. 6. Rozbudowane sieci dróg gminnych w stosunku do lat poprzednich. 7. Edukacja. 8. Czyste środowisko naturalne. 9. Sieć wodociągowa. 10. Pomoc społeczna zapewniająca podstawową opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, przewlekłe chorymi. 11. Korzystne ukształtowanie terenu. 12. Skrzyżowanie dróg wojewódzkich. 13. Położenie geograficzne Gminy Czarnocin. 14. Zaangażowanie Gminy w imprezy okolicznościowe i wydarzenia kulturalne. 15. Bezpieczeństwo.	1. Brak terenów inwestycyjnych. 2. Niska przedsiębiorczość. 3. Niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców. 4. Słabo rozwinięta komunikacja na terenie Gminy. 5. Ubożenie społeczeństwa 6. Brak funkcjonującej placówki żłobkowej. 7. Brak dużych zakładów pracy. 8. Brak komunikacji pomiędzy instytucjami. 9. Niewystarczająco dobre drogi dojazdowe do pól, łąk i pastwisk. 10. Brak mechanizmów odwodnienia łąk. 11. Brak rynków zbytu dla produktów rolnych. 12. Brak przetwórstwa rolniczego. 13. Niedostatecznie dobrze rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa. 14. Brak agroturystyki na terenie Gminy Czarnocin. 15. Deficyt chodników dla pieszych na terenie Gminy. 16. Niewystarczające zaplecze turystyczno-rekreacyjne. 17. Słabe świadczenia opieki medycznej. 18. Brak współpracy pomiędzy sąsiednimi wsiami. 19. Brak specjalistycznej opieki nad osobami starszymi – brak domów opieki. 20. Brak centrów kultury.

Tab. 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin c.d. - szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Moda na dziedzictwo kulturalne i tradycyjne. 2. Rozwój przedsiębiorczości. 3. Aktywizacja mieszkańców. 4. Walory przyrodnicze sprzyjające turystyce aktywnej. 5. Współpraca partnerstw trójsektorowych na rzecz rozwoju regionu. 6. Współpraca z gminami sąsiednimi na rzecz budowania rozpoznawalnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej. 7. Możliwość finansowania projektów ze środków z funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz środków krajowych. 8. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 9. Zróżnicowanie źródeł dochodów na obszarach wiejskich. 10. Rozwój Internetu oraz nowoczesnych dróg komunikacji i promocji. 11. Rosnący popyt na produkty przetwórstwa rolnego. 12. Zmiany prawa ułatwiające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej. 13. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie kapitału zewnętrznego. 14. Rozwój turystyki np. poprzez budowę ścieżek rowerowych, itp. 15. Rozwój i tworzenie gospodarstw ekologicznych. 16. Stworzenie punktów odbioru produktów rolnych. 17. Adaptacja budynków byłych szkół i zborów ariańskich. 18. Rozwój agroturystyki, bazy noclegowej, 19. Wdrożenie nowych roślin, upraw. 20. Poprawa działalności sportowej, w tym zagospodarowanie terenu – mała architektura, montaż siłowni plenerowych, itp. 21. Możliwość tworzenia domów opieki. 22. Możliwość tworzenia żłobków. 23. Możliwość tworzenia centrów kultury. 24. Rozbudowa sieci dróg gminnych dojazdowych oraz chodników. 25. Rozbudowa sieci przydomowych oczyszczalni ścieków. 26. Poprawa wizerunku oraz funkcjonalności budynków użyteczności publicznej oraz będących własnością gminy.	1. Sytuacja ekonomiczno-polityczna w kraju i na świecie. 2. Klęski żywiołowe. 3. Depopulacja mieszkańców. 4. Atrakcyjność turystyczna innych regionów. 5. Niedostateczne wykorzystanie środków unijnych. 6. Zniechęcenie mieszkańców (niewystarczające zaangażowanie w inicjatywy oddolne). 7. Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej. 8. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując zaprezentowaną analizę SWOT sporządzoną dla Gminy Czarnocin możemy wyłonić te czynniki, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą.

Niewątpliwie **największymi zaletami gminy są:**

- bardzo dobrej jakości gleby,
- walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, Województwie i powiecie.
- dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej oraz
- posiadane dziedzictwo historyczne, kulturalne i przyrodnicze.

Natomiast do **największych wad gminy należą:**

- bariery rozwojowe i słaba samodzielność gminy związana z niskimi dochodami,
- ujemny przyrost naturalny i saldo migracji,
- brak terenów inwestycyjnych oraz dużych zakładów pracy,
- niska przedsiębiorczość.

Z kolei, biorąc pod uwagę **szanse Gminy Czarnocin**, należy wymienić:

- możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2015-2020 oraz środków krajowych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym oraz społecznym,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze zarówno prywatnym jak i publicznym,
- moda na dziedzictwo kulturalne oraz tradycyjne,
- aktywizację mieszkańców,
- rozwój turystyki np. poprzez budowę ścieżek rowerowych.

Jako ostatnie zostaną wymienione **największe zagrożenia gminy, czyli:**

- sytuacja ekonomiczna w kraju i na świecie,
- depopulacja mieszkańców województwa,
- wzrost atrakcyjności i konkurencyjności innych regionów,
- klęski żywiołowe,
- zniechęcenie mieszkańców.

Poniżej pogrupowane zostały w punktach słabe i równoważące je mocne strony, wnioski z sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Czarnocin oraz przykłady w jaki sposób można wykorzystać szanse, by zminimalizować istniejące problemy i przezwyciężyć zagrożenia.

- Gmina Czarnocin jest terenem typowo rolniczym, o czym zostało już wspomniane uprzednio w niniejszej pracy. Sprzyjające warunki naturalne stwarzają duże możliwości wytwarzania zdrowej, ekologicznej żywności, które przyczynić się mogą do rozwoju bazy turystycznej w regionie. Kwestia rozwoju turystyki związana jest z walorami przyrodniczymi gminy. Wyszczególnianie to dotyczy mody zdrowego stylu życia oraz podniesienia atrakcyjności regionu pod kątem turystycznym.
- Z racji rolniczego charakteru gminy, kolejnym nasuwającym się punktem, jest fakt posiadania przez większość mieszkańców (rolników) jednego, niepewnego źródła dochodów. Struktura gospodarstw rolnych w gminie jest rozdrobniona, właściwości produkcyjne gleb pogarszają się, a rolnictwo prowadzone jest przeważnie metodami tradycyjnymi. Z analizy dochodowości produkcji rolnej wynika, iż jest ona coraz niższa, stąd pojawia się konieczność rozwijania pozarolniczej działalności oraz tworzenia miejsc pracy poza obszarem rolnictwa.
- W kontekście analizy zasobów ludzkich Gminy Czarnocin należy wyszczególnić nieodzowność podjęcia zmagania nastawionych na zahamowanie czynnika depopulacji z terenu gminy oraz wzrost atrakcyjności osadniczej. Stymulowanie rozwoju gospodarczego oraz podnoszenie jakości życia osób zamieszkujących obszar gminy winny być priorytetowymi kierunkami rozwoju. W celu tym należy podjąć m.in. następujące działania:
 - kształtowanie estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej,
 - tworzenie perspektyw i zachęt dla zakładających działalność gospodarczą na terenie Gminy Czarnocin.
 - zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (miejsca w żłobku, przedszkolach, domach opieki społecznej, dostęp do wysokiej jakości edukacji oraz opieki zdrowotnej).
- Niewątpliwie Gmina Czarnocin winna wykorzystać szanse na rozwój jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz istnienie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Wzrost przedsiębiorczości przedłoży się także na spadek poziomu bezrobocia. Środki finansowe mogą także zostać zrealizowane na samorozwój mieszkańców, rozbudowę infrastruktury, także turystycznej i okołoturystycznej, zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych.

- Należy wspierać inicjatywy porozumienia z sąsiednimi gminami w różnorodnym tego słowa znaczeniu. Utworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej jest dobrym pomysłem. Oferta bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych, rowerowych jest warta realizacji. Należy także w dalszym ciągu wspierać inicjatywy o charakterze kulturalnym i turystycznym, które wzmacniają integrację społeczną mieszkańców.
- Aktualnie niezmiernie ważne ma znaczenie czystego środowiska naturalnego. Należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców gminy, poczynając od tych najmłodszych (np. poprzez organizację zajęć dodatkowych dla uczniów). Niezwykle ważną rolę w tym aspekcie odegrać winny inwestycje w odnawialne źródła energii, jako alternatywne źródła dla ogrzewania tradycyjnym węglem.

3.1.1. Analiza SWOT – Diagnoza sytuacji i otoczenia Biblioteki oraz jej potencjału

Tab. 16 Analiza SWOT GBP W Czarnocinie – mocne i słabe strony

Mocne strony	Słabe strony
Biblioteka dobrze kojarzy się mieszkańcom	Niewystarczające zasoby, niedostosowane do potrzeb np. młodzieży studiującej
Dobra opinia wśród czytelników	Nie kompleksowość usług oferowanych przez bibliotekę
Dostęp do pracowni komputerowej	Niewystarczające środki finansowe na zakup księgozbioru
Przyjazna aranżacja, łatwy dostęp do księgozbioru	Jednoosobowa obsługa biblioteki
Możliwość wypożyczania czasopism	Godziny otwarcia niedostosowane do potrzeb czytelników
Wejście do lokalu biblioteki dostosowane dla niepełnosprawnych	Mała powierzchnia biblioteki (24 m)
Baza stałych czytelników	Brak środków na finansowanie ofert kulturalno-rozrywkowych wykraczających poza podstawową działalność biblioteki
Dotacja Biblioteki Narodowej jako źródło pewnych środków na zakup książek	Niski budżet biblioteki (gmina typowo rolnicza, niskie wpływy do budżetu)

Szanse	Zagrożenia
Współpraca ze szkołami	Niskie ceny książek w sprzedaży
Współudział w imprezach lokalnych i szkolnych	Posiadanie przez mieszkańców gminy własnego dostępu do Internetu
Możliwości pozyskania nowych użytkowników biblioteki	Duże odległości niektórych mieszkańców gminy od biblioteki, brak dojazdu publicznymi środkami komunikacji
Pozyskiwanie środków na działalność z innych źródeł niż dotacja organizatora	Siedziba gimnazjum w innej miejscowości niż biblioteka
Dotacje finansowe Ministra	Niż demograficzny
Współpraca z organizacjami z terenu gminy	Wyludnienie miejscowości, emigracja zarobkowa

Źródło: Opracowanie własne

Potencjał biblioteki

Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie jest usytuowana w malowniczej miejscowości Czarnocin, powiat kazimierski w województwie świętokrzyskim. Jest to centrum Czarnocina, blisko kościoła, szkoły podstawowej, 2 przedszkoli. Pomieszczenie biblioteki usytuowane są na parterze budynku Gminy o pow. ok 24m², w którym mieści się wypożyczalnia, czytelnia czasopism i internetowa. Księgozbiór dobierany jest wg. potrzeb czytelników, dostęp do półek jest otwarty. W bibliotece czytelnicy mogą nieodpłatnie korzystać z pracowni komputerowej, Internetu, czasopism. Godziny otwarcia są takie jak godz. otwarcia urzędu /od poniedziałku do piątku w godz. od 7.00 do 15.00. Pracownik biblioteki służy pomocą w doborze księgozbioru, swoją wiedzą i uprzejmością. GBP Czarnocin uczestniczy w imprezach cyklicznych i lokalnych. Biblioteka współpracuje ze szkołami, przedszkolami, Kołami Gospodyń Wiejskich, Gminnym Kołem Emerytów. Organizowane są konkursy, wystawy. Ponieważ lokal jest mały i trudno zgromadzić w nim większą liczbę osób większe imprezy organizowane są za zgodą Wójta Gminy w Sali konferencyjnej Urzędu bądź bezpośrednio w szkołach lub przedszkolach, lub w sąsiedniej remizo-świetlicy. Przestarzały księgozbiór zgodnie ze wskazówkami instruktora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach został wybrakowany, posiadamy odnowiony księgozbiór dla dorosłych – beletrystyka, dla dzieci i młodzieży, lektury, podręczny księgozbiór naukowo-informacyjny. Budżet biblioteki nie pozwala na zakup materiałów specjalistycznych, dla młodzieży uczącej się, studentów, od 2015r. biblioteka

posiada podstawową gamę czasopism, zaspakajających potrzeby czytelników. Dużą szansą dla biblioteki jest nowo wybudowana Filia Biblioteczna w Michałowicach, czynna od 01.10.2014r. Filia została wybudowana w ramach Programu Wieloletniego Kultura + Priorytet „Biblioteka+Infrastruktura Bibliotek”, środki na budowę pochodziły z MKiDzN – 74% oraz z gminy – 26% . Całkowity koszt Filii to 340 285,29, powstał lokal o pow. 100m² przystosowany dla osób niepełnosprawnych i użytkowników z różnych grup wiekowych i zawodowych. Jest to nowoczesna placówka, w której znajduje się pomieszczenie biblioteki, czytelnia pełniąca również rolę świetlicy wiejskiej, zaplecze socjalno-gospodarcze. Użytkownicy mają dostęp do 2 komputerów , Internetu, wi-fi, prasy ogólnopolskiej, lokalnej, dla dzieci, kolorowych czasopism. Jest także telewizor, wieża , rzutnik, ekran, gry planszowe, kącik dla maluchów. Gmina w ramach Projektu zagwarantowała utrzymanie standardów przez 5 lat /do 2019 r/ to stwarza szansę na ciekawą ofertę tej placówki. Istniała potrzeba powstania filii w tej miejscowości gdyż ze względu na specyficzne położenie część sołectw miała utrudniony bezpośredni dostęp do Gminnej Biblioteki a teraz 1/3 mieszkańców gminy ma blisko do Filii w Michałowicach. Filia czynna jest 30 godz. w tygodniu. Utrzymanie dobrej współpracy z władzami i mieszkańcami naszej gminy jest szansą na dalszy, lepszy rozwój. Zagrożeniem dla biblioteki i dla filii jest spadek liczby mieszkańców, wyjazd wykształconej młodzieży w poszukiwaniu pracy do dużych miast oraz emigracja mieszkańców za „chlebem” poza granice Polski z braku pracy oraz słabych dochodów z rolnictwa. Wybór TV i komputera zamiast książki to ogromne zagrożenie dla biblioteki.

Ankieta 1**dotycząca działalności Filii Bibliotecznej w Michałowicach.**

Ankieta ma na celu poznanie oczekiwań mieszkańców oraz dopasowanie pracy i działań biblioteki do potrzeb i zadowolenia mieszkańców.

Ocena propozycji w skali od 1 – 5 (1 – nie podoba mi się, 5 - bardzo mi się podoba).

I.

Lp	Propozycja biblioteki	Średnia punktów	Ilość respondentów	Podział na grupy wiekowe
1.	Spotkanie andrzejkowe (wróżby , konkursy, zabawy)	4,9	32	(do 20 lat) - 5 (od 21 do 40 lat) - 11 (41+) - 16
2.	Spotkanie opłatkowe dla KGW połączone z wykonaniem stroika świątecznego i śpiewaniem kolęd	5,0	„	„
3.	Spotkanie wielkanocne połączone z wykonaniem tradycyjnych ozdób wielkanocnych	4,8	„	„
4.	Ferie w bibliotece - konkursy dla dzieci i młodzieży, gry planszowe, gry komputerowe	4,8	„	„
5.	Wakacje w bibliotece, propozycje konkursów dla dzieci i młodzieży, filmy w bibliotece	4,7	„	„
6.	Wieczornica z okazji 11 listopada	4,8	„	„
7.	Dyskusyjny Klub Książki	4,5	„	„
8.	Dzień Dziecka	4,8	„	„

II. Inne propozycje użytkowników Filii Bibliotecznej

- mikołaj dla dzieci	4 osoby
- choinka	6 osób
- zabawy dla dzieci	5 osób
- klub „meczyk”, wspólne oglądanie transmisji	6 osób
- stół do tenisa	2 osoby

III.

1. Czy chciałbyś/chciałabyś uczestniczyć w zajęciach odpłatnych dla dorosłych

TAK – 13 osób (kursy, aerobik, zumba)

NIE -1 osoba

18 osób nie odpowiedziało

2. Czy chciałbyś/chciałabyś aby twoje dziecko uczestniczyło w zajęciach odpłatnych

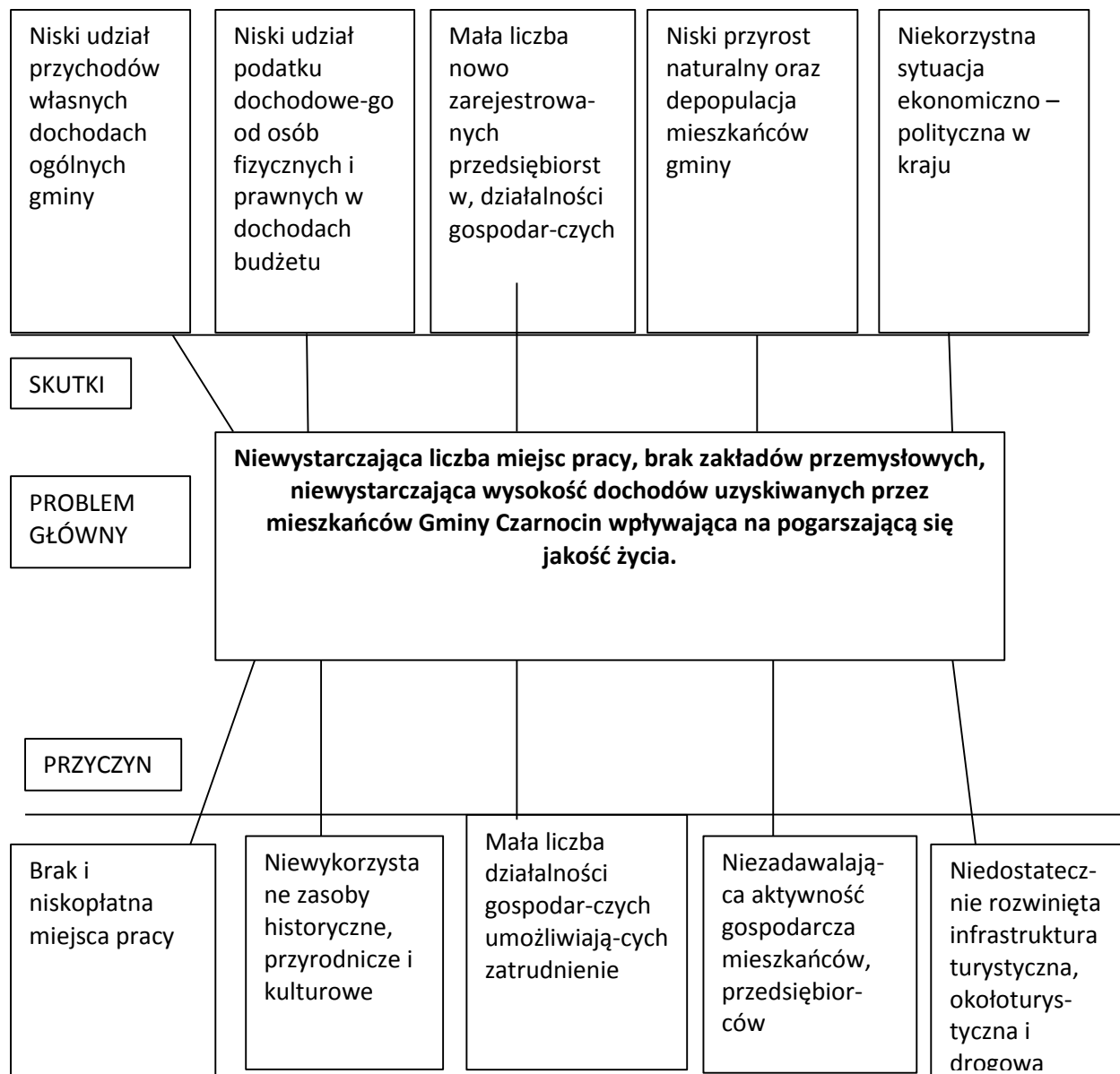
TAK -6 osób (nauka j. angielskiego, taniec, rytmika, karate)

Nie -1 osoba

25 osób nie odpowiedziało

3.2.1 Drzewo problemów

Rysunek 1. Drzewo problemów

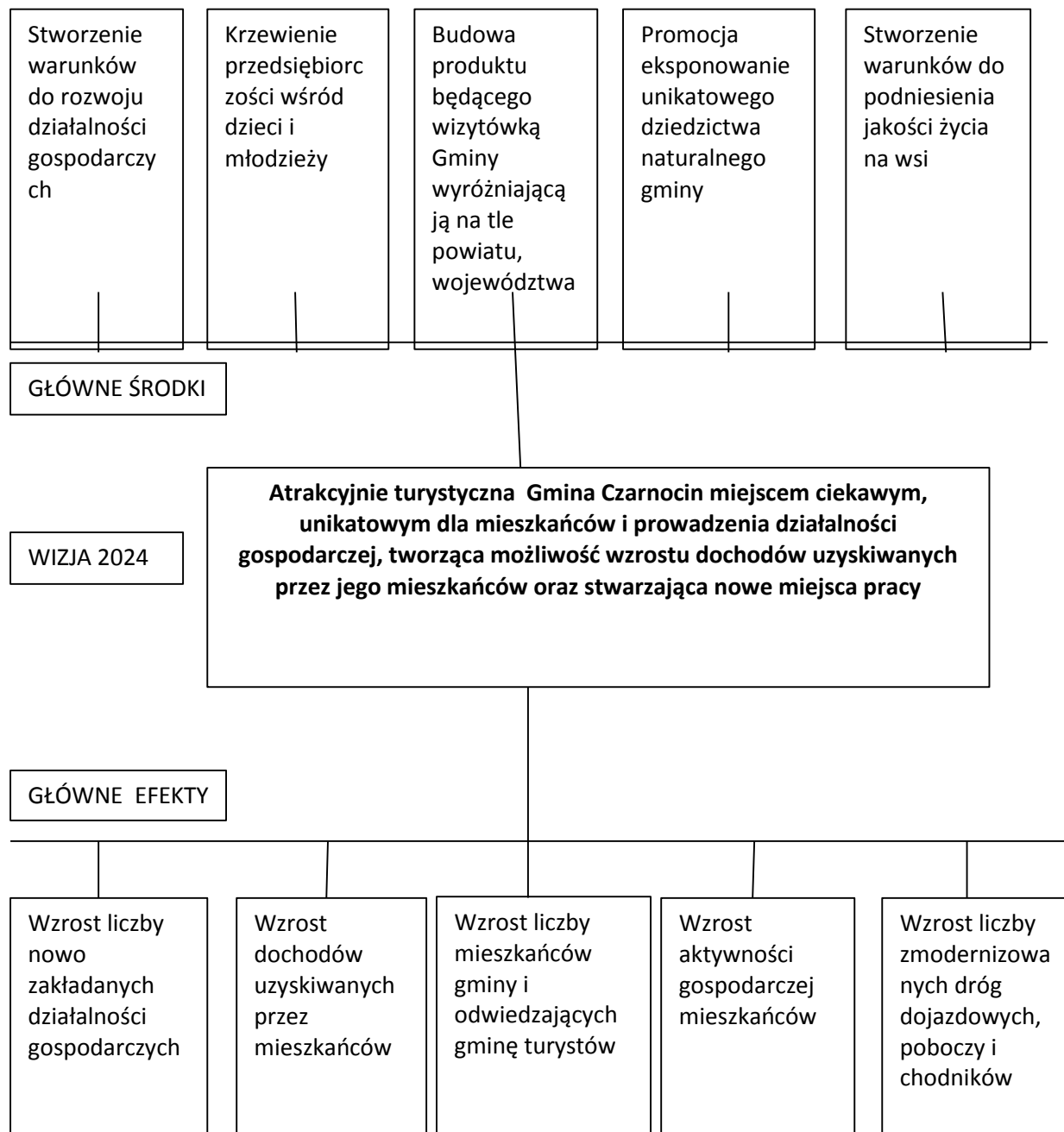

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2 Drzewo celów

Zamierzony cel powinien być: konkretny, mierzalny, dostępny, realistyczny, określony w czasie.

Rysunek 2. Drzewo celów

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3. Wnioski z badań – potrzeby i problemy społeczności lokalnej

Gmina Czarnocin liczy około 4000 mieszkańców. Ludność utrzymuje się głównie z rolnictwa. Brakuje zakładów przemysłowych, dlatego też młodzi mieszkańcy wyjeżdżają do pracy za granicę. Na terenie gminy funkcjonuje urząd gminy, filia banku, agencja pocztowa, 2 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum i 2 przedszkola, Gminna Biblioteka Publiczna oraz 1 Filia Biblioteczna, ZGKiM, ośrodek zdrowia, apteka, 80 przedsiębiorców zarejestrowało działalność na terenie Gminy Czarnocin. Nie dla wszystkich jest praca.

Poziom życia kształtuje się na średnim poziomie. Brak przemysłu, infrastruktury, ogólnie rzecz biorąc pracy powoduje systematyczny spadek liczby mieszkańców. Baza turystyczna i rekreacyjna też nie spełnia swoich potrzeb. Brakuje hoteli, restauracji, gospodarstw agroturystycznych przez to nasza gmina nie jest dostatecznie atrakcyjna dla turystów. Gmina nie jest zbyt bogata w historię, zabytki, architekturę i położenie ale mamy wspaniałe dziedzictwo kulturowe jakim jest największe w Europie grodzisko wczesnosłowiańskie ok VII wiek, 2 zbory ariańskie, 3 kościoły które mają swoją historię. Życie kulturalne w naszej gminie skupia się wokół szkół, urzędu gminy i instytucji kultury którą jest Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie i jej Filia w Michałowicach.

Prowadzone są cykliczne imprezy, takie jak gminne dożynki, gminny Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Piknik rodzinny i/lub pożegnanie wakacji. Biblioteka prowadzi Dyskusyjny Klub Książki, pogadanki, odczyty, organizuje spotkania, wystawy, organizuje spektakle teatralne dla dzieci z całej gminy. Potrzeby kulturalne mieszkańców z pewnością są nie w pełni zaspokajane. Brakuje teatrów, muzeum, kina, opery itp. Opracowanie i realizacja oferty edukacyjnej i kulturalnej dla różnych grup wiekowych sprowadza się marginalnej liczby mieszkańców.

3.3 Kierunki rozwoju Gminy Czarnocin

Przedstawienie drzewa problemów (rysunek 1), i celów (rysunek 2), pozwoliło na nazwanie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Czarnocin. Określono Wizję Gminy Czarnocin w perspektywie do 2024, misję oraz cele główne, w kręgu których skupione zostały cele strategiczne, kluczowe, a następnie działania priorytetowe. Oznaczone obszary priorytetowe będą służyć realizowaniu celów strategicznych, do których

osiągnięcia powinny dążyć zarazem władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zamierzonych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej długotrwały wzrost gospodarczy, ekonomiczny.

Kardynalnym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie, budowa takiego wizerunku gminy, który będzie ciekawy, atrakcyjny dla rozwoju gospodarczego, zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz rozkwitu turystyki i rekreacji. Zadanie to wywrze pozytywny wpływ na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów zezwoli lokalnym władzom, a także innym organom odpowiedzialnym za rozwój gminy, adekwatnie zsynchronizować zamierzone do realizacji zadania. W realizacji różnego rodzaju projektów ma pomóc opracowana Strategia Rozwoju, która zawiera harmonogram realizacji projektów. Zadania powinny przyczynić się do osiągnięcia stawianych, zaplanowanych sobie przez Gminę Czarnocin celów strategicznych, ważnych, a przez nie – celów głównych, a co za tym idzie – realizację - wykonanie Wizji rozwoju gminy w perspektywie do 2024.

3.3.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Czarnocin

Wizja - widzenie i misja to nie tylko nazwanie kierunków rozwoju, ale także wyrażenie aspiracji, dążeń mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje, działania zarządcze bywają przypadkowe, nieplanowane, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego, automatycznego, a nawet samoczynnego realizowania czynności. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły, lapidarny przyszłym wizerunkiem Gminy Czarnocin, podkreślającym poszukiwane i stosowne, a zarazem najważniejsze charakterystyki jej dalszego rozwoju. Wizję należy zatem pojmować jako logicznie zredagowane, resume światopoglądów o przyszłości.

Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób prosty i zwięzły priorytetów, obszarów pierwszoplanowych oraz generalnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych koncepcji, planów. Misja pozwala na sformułowanie naszych aspiracji związanych z działaniami w danym obszarze. Misja jest artikulacją sposobu integracji, interesów środowisk życia gospodarczego, przemysłowego oraz społecznego, będących często w sprzeczności, a współtworzących ofertę danego miejsca.

Ważnym aspektem jest to, że Misja w Strategii jest detalem, który wyznacza drogę rozwoju i prowokuje oraz podbudowuje do działania. Jednocześnie jednoczy różne aspekty, postacie rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

W wyniku przeprowadzonych badań oraz na podstawie zgromadzonych informacji, określono wizję, misję, cele główne oraz cele strategiczne. Do celów strategicznych, kluczowych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, pola działania w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania zamierzonych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Czarnocin

Wizja

Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów zyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy.

Misja

Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylnej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin.

3.3.2. Wizja i Misja GBP oraz obszary rozwoju

Tab. 17 Obszary rozwoju, cele i działania GBP w Czarnocinie

Obszar	Informacja
Cel 1	Biblioteka nowoczesnym centrum kultury i integracji społecznej społecznej.
Działanie 1	Utworzenie strony internetowej biblioteki. Informacja o bibliotece, historii, zbiorach, nowościach bibliotecznych. Linki do stron www: WBP, BN, MKiDN, IK, biblioteki. org, Gminy Czarnocin itp.

	Zamieszczanie informacji o spotkaniach, imprezach jakie miały miejsce w bibliotece, zaproszenia na spotkania.
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Potrzeby poszczególnych grup wiekowych.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Dyrektor biblioteki, pracownik filii
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Budżet biblioteki, reklama, diagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Szeroko pojęty dostęp do Internetu. Komunikacja za pomocą poczty internetowej, korzystanie z ofert biblioteki on-line itp.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2024
Rezultaty	Lepsza komunikacja z czytelnikami. Stworzenie miejsca w sieci, gdzie mieszkańcy będą mieli aktualną bazę ofert itd. Promocja biblioteki i jej zasobów.
Obszar	Nowe działania
Cel 1	Wzmocnienie wizerunku biblioteki Rozwój nowych działań zgodnie z oczekiwaniami.
Działanie 1	Wykorzystanie potencjału biblioteki
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Mieszkańcy gminy, ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców

Osoba odpowiedzialna za realizację	Wójt Gminy, dyrektor biblioteki
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Budżet gminy, pozyskiwanie środków pozabudżetowych
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Posiadamy nowoczesna, skomputeryzowana biblioteka. Wykorzystanie czytelni internetowej z bezpłatnym dostępem do komputera i Internetu.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2015-2024

Rezultaty	Biblioteka stanie się nowoczesnym centrum kultury, przyjazna mieszkańcom. Poprawi się jakość usług i zostanie poszerzona oferta dla użytkowników. Dbanie o trafny dobór nowości wydawniczych. Bieżąca selekcja zbiorów. Gromadzenie materiałów informacyjnych na temat Czarnocina i regionu. Zakup zbiorów multimedialnych do czytelnictwa komputerowego.
Obszar	Edukacja i kultura
Cel 1	Promocja działań i oferty biblioteki
Działanie 1	Organizowanie spotkań autorskich, wystaw, prelekcji, wieczorów poezji. Organizowanie konkursów literackich, recytatorskich i plastycznych. Organizowanie cyklicznych imprez bibliotecznych / Cała Polska czyta dzieciom, Tydzień głośnego czytania, Narodowe czytanie . Współpraca ze szkołami, organizacjami pozarządowymi. Opracowanie i realizacja różnorodnej oferty edukacyjnej i kulturalnej dla różnych grup wiekowych. Tworzenie kół zainteresowań przy bibliotece. Promocja Gminy Czarnocin i biblioteki na imprezach plenerowych organizowanych przez władze gminne.
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Mieszkańcy wykazują potrzebę rozwoju kulturalnego i edukacyjnego. Brak powszechnego dostępu do galerii sztuki czy teatru jest wyczuwalny w rozmowach jakie przeprowadzamy z czytelnikami.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Dyrektor biblioteki i pracownik filii.
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Wkład własny pracowników biblioteki

Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Promocja na stronie internetowej biblioteki ,urzędu gminy, czasopiśmie lokalnym.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2015-2024
Rezultaty	Wzrost liczby użytkowników z różnych grup wiekowych. Biblioteka stanie się miejscem otwartym i przyjaznym dla wszystkich grup społecznych. Pozytywny wizerunek biblioteki w środowisku. Biblioteka jako nowoczesny ośrodek komunikacji i kultury. Dbanie o trafny dobór nowości wydawniczych. Bieżąca selekcja zbiorów. Gromadzenie materiałów informacyjnych na temat Czarnocina i regionu. Zakup zbiorów multimedialnych do czytelnictwa komputerowego. Dobór czasopism w oparciu o sugestie czytelników. Wzrost liczby zadowolonych czytelników. Wysoki poziom użyteczności zbiorów. Pozyskanie nowych grupy użytkowników.

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3. Plan operacyjny rozwoju Gminy Czarnocin

Inicjatywa, kierunki rozwoju gminy to obszary mogące stać się tak zwanymi „kołami zamachowymi” ciągnącymi całą maszynę działań do dalszego rozwoju gminy mogące stać się w perspektywie do 2024 bodźcami dynamizującymi rozwój gminy. Bardzo ważnymi obszarami rozwoju Gminy Czarnocin są takie kierunki jak: gospodarka lokalna, infrastruktura techniczna, infrastruktura turystyczno – rekreacyjno – wypoczynkowa.

Istotny akcent należy położyć na zrównoważony rozwój, rozumiany jako proces, w którym następuje integrowanie działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałość podstawowych procesów przyrodniczych. Zrównoważony rozwój ma na celu jak sama nazwa wskazuje, równoważenie szans w dostępie do środowiska zarówno współcześnie żyjącego społeczeństwa, jak również przyszłych pokoleń.

W Strategii wskazane zostały dwa cele główne, cztery cele strategiczne i siedem działań priorytetowych, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe zadania, a następnie opracowano projekty do realizacji na najbliższe lata do 2024 roku.

Tab.18 Plan Operacyjny

Wizja			
Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów zyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy			
Misja			
Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylnej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin.			
Cel główny:	Cel strategiczny:	Działanie priorytetowe:	Zadania:
1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców	1.1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.	1.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw.	1.1.1.1. Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych. 1.1.1.2. Organizacja corocznego gminnego forum przedsiębiorczości. 1.1.1.3. Wspieranie MSP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania. 1.1.1.4. Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych. 1.1.1.5. Wspieranie działań wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne. 1.1.1.6 wspieranie działalności w zakresie wykorzystania i adaptacji budynków po byłych szkołach i Zborach Ariańskich
	1.2 Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.	1.2.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.	1.2.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. 1.2.1.2. Utrzymywanie kontaktów instytucji, jednostek podległych gminie z Organizacjami Pozarządowych. 1.2.1.3. Rozwój sektora ekonomii społecznej.
		1.2.2 Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców.	1.2.2.1. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej. 1.2.2.2. Utworzenie Centrum Aktywności Młodych. 1.2.2.3. Kreowanie wydarzeń utrwalaających związków mieszkańców z gminą.
	1.3 Budowanie turystycznego charakteru gminy.	1.3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego.	1.3.1.1. Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej. 1.3.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.

			1.3.1.3. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego, historycznego, przyrodniczego i naturalnego. 1.3.1.4. Utworzenie systemu informacji przestrzennej gminy – aktualizacja wirtualnego spaceru po gminie 1.3.1.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów. 1.3.1.6. Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy popularyzujące zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.
2. Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania , odpoczynku, rekreacji i turystyki	2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych.	2.1.1. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego.	2.1.1.1. Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej. 2.1.1.2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej. 2.1.1.3. Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii: kolektory słoneczne na budynkach prywatnych i użyteczności publicznej 2.1.1.4. Poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. 2.1.1.5. Modernizacja oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne. 2.1.1.6. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.
		2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.	2.1.2.1. utworzenie placówki żłobkowej 2.1.2.2. Rozwój e-usług publicznych. 2.1.2.3. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej. 2.1.2.4. Poprawa jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. 2.1.2.5. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 2.1.2.6. Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.
		2.1.3. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.	2.1.3.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji. 2.1.3.2. Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych. 2.1.3.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej. 2.1.3.4. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych. 2.1.3.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.

Zródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1.1. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Za podstawowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego uważana jest przedsiębiorczość. Z powodu, tego jako kluczowe działania przyjmuje się te które poprawią warunki funkcjonowania istniejących firm na terenie gminy oraz te które przyczynić się mogą do przyciągnięcia potencjalnych, nowych przedsiębiorców. Poczynania z zakresu szeroko ujętego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców winny przyczyniać się do powstania nowych, trwałych miejsc pracy oraz zachęcać przedsiębiorców do dalszego inwestowania

Jednym z czynników działań administracji publicznej powinno być, w możliwie dostępny sposób wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na początkowym etapie ich działalności. Nie oznacza to jednak, że należy tylko i wyłącznie wspierać przedsięwzięcia początkowe. Ważnym aspektem jest także pomoc w późniejszym etapie funkcjonowania np. poprzez zapewnienie przez dany okres dostępu do obsługi prawnej czy księgowej.

Ważną kwestią jest także rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych już u najmłodszych mieszkańców np. poprzez dodatkowe lekcje i zajęcia z przedsiębiorczości.

Rozważając tematykę przedsiębiorczości w Gminie należy wypunktować stymulowanie powstawania różnych form współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, szczególnie w ramach lokalnych branż wiodących. W celu zwiększenia swych szans należy zwrócić szczególną uwagę na powstawanie partnerstw trójsektorowych.

Reasumując: Tworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności gospodarczej jest jednym z kluczowych wyzwań stojących przed administracją publiczną.

Cel strategiczny 1.2. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Aktywność społeczna mieszkańców jest także ważnym elementem rozwoju danego regionu. Należy zatem dokonać wszelkich starań, aby promować demokrację lokalną, odradzanie się, aktywność środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Działania te mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, sportowy bądź rekreacyjny. Budowanie wzajemnej więzi winno być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji.

Jednym ze sposobów budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy będzie utworzenie Centrum bądź Klubu Integracji Społecznej. Niezbędne jest stwarzanie odpowiednich warunków do samorealizacji dzieci i młodzieży. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności ludności może odegrać wsparcie sektora ekonomii społecznej, opartego na takich wartościach jak solidarność, samorządność czy partycypacja. Ekonomia społeczna wykorzystując potencjał i zasoby ludzkie zapobiega wykluczaniu społecznemu. Wspomogą także proces budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Niezwykle istotną rolę w rozwoju lokalnym pełnią organizacje pozarządowe, których jednym z podstawowych zadań jest podejmowanie zamierzeń powiązanych ze zwiększeniem spójności społecznej, a w konsekwencji także spójności ekonomicznej społeczeństwa. Należy podjąć działania, które mają na celu zachęcenie tych grup do realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej. W celu tym należy m.in. opracować a następnie wdrożyć program finansowania wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Cel strategiczny 1.3. BUDOWANIE TURYSTYCZNEGO CHARAKTERU GMINY

Ważne dla rozwoju regionalnego gminy Czarnocin i zwiększenia potencjalnej liczby turystów jest stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych. Racjonalne wykorzystanie istniejących, cennych zasobów zarówno przyrodniczych jak i kulturowych przyniesie korzystne efekty. Potencjalna oferta turystyczna i rekreacyjna musi być atrakcyjna dla zewnętrznych oraz wewnętrznych odbiorców. Należy dążyć do zaspokajania potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców, ich chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia (np. ścieżki rowerowe) oraz tworzenia nowych miejsc pracy skorelowanych z branżą usług turystycznych.

Turystyka opierać się będzie na posiadanych przez gminę walorach, zarówno przyrodniczych, historycznych jak i kulturowych. W aspekcie tym niezwykle ważna jest promocja gminy. Głównym czynnikiem, wokół którego będzie się rozwijać turystyka są bogate walory krajobrazowe oraz historyczne, m.in. Zbory Ariańskie w Cieszkowach oraz Kolosach, kopiec niewiadomego pochodzenia w pobliżu Kościoła w Czarnocinie, Park Podworski w Miławczycach, Grodzisko w Stradowie.

Cel strategiczny 2.1. TWORZENIE ATRAKCYJNYCH WARUNKÓW MIESZAKNIOWYCH I REKREACYJNYCH

Gmina Czarnocin, jako miejsce potencjalnie atrakcyjne do osiedlenia się, w szczególności sposób musi zadbać o wysoki poziom przestrzeni publicznej, usług publicznych oraz naturalne zasoby np. świeże i czyste powietrze. Niejako wizytówką gminy jest jej przestrzeń publiczna, która oprócz estetyczności winna charakteryzować się także funkcjonalnością. Przestrzeń publiczna to obraz wartości wyznawanych przez lokalną społeczność, jej jakość przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest także podstawą budowania wizerunku gminy. Należy podejmować działania mające na celu regulacje prawne w zakresie estetyki przestrzeni publicznej, właściwe zagospodarowanie nieużytków, zieleni, przestrzeni wokół budynków użyteczności publicznych, placów zabaw.

Z przestrzenią publiczną nierozzerwalnie wiąże się bezpieczeństwo publiczne, a z perspektywy potencjalnych mieszkańców, jest ono niezwykle istotne. Działaniami związanymi z estetycznością i funkcjonalnością przestrzeni będzie zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności drogowej i chodników.

Kolejną kwestią konieczną do wypunktowania w tym zakresie są usługi publiczne, które stanowią bardzo istotny element współczesnego życia. Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania placówek publicznych skorelowanych z warunkami startu życiowego wśród najmłodszych mieszkańców (przedszkola, szkoły, ośrodki zdrowia, profilaktyka zdrowotna, usługi kulturalne, sportowe) oraz opieka związana z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Ważne jest wdrożenie działań mających na celu rozeznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności jednostki samorządu. W tym celu można zastosować m.in. technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu publicznym.

W analizowanym punkcie należy przyjrzeć się bliżej także roli środowiska przyrodniczego w potencjalnym miejscu zamieszkania, które odgrywa znaczącą rolę. Podążając tym tokiem myślenia oraz definiowanym celem, dotyczącym zmian klimatycznych przez Unię Europejską, należy dołożyć wszelkich starań, aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych i w znacznie większym stopniu wykorzystywać odnawialne źródła energii. Opracowanie i wdrożenie planów gospodarki niskoemisyjnych jest obligatoryjnym warunkiem do skutecznego niwelowania zagrożeń powiązanych z zanieczyszczeniem powietrza oraz poprawą efektywności energetycznej. Należy w głównej mierze wykorzystywać odnawialne źródła energii zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, będzie jednym z działań realizowanych przez gminę.

Do zadań postawionych przed gminą jest także dalsza regulacja gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi, które przyczynia się do minimalizacji zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami środowiska naturalnego.

Tab. 19 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacji
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Termomodernizacja obiektów, w tym: przebudowa systemów grzewczych, ocieplenie budynków, wymiana okien, drzwi i oświetlenia na energooszczędne, instalacje OZE (w tym m.in. panele fotowoltaiczne) w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacje energooszczędne, systemy chłodzące, wymiana pokrycia dachowego, systemy inteligentnego zarządzania energią.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 3.3 Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	3 600 000	2015-2024
2.	Rozwój e-usług	Rozwój elektronicznych usług publicznych, w tym: wsparcie aktualizacji i rozwoju zasobów danych przestrzennych dla potrzeb lepszego wykorzystania usług systemów informacji przestrzennej, digitalizacja zasobów m.in. kulturowych, archiwalnych, poprawa funkcjonalności i dojrzałości usług publicznych, ich integracja, rozwój infrastruktury informatycznej, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, podpisu elektronicznego, rejestrów publicznych, rozwój aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianie komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 7.1 Rozwój e-społeczeństwa.	1 000 000	2015-2024

3.	Poprawa jakości oraz szersze udostępnienie podmiotów ochrony zdrowia, obiektów pomocy i integracji społecznej.	Roboty remontowo-budowlane związane z remontem i dostosowywaniem infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz wyposażeniem W nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną. Stworzenie infrastruktury usług społecznych o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym, usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomagane, chronione, treningowe i socjalnego.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna.	3 000 000	2015-2024
4.	Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.	Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów budowlanych, zakup sprzętu, materiałów i usług służących realizacji operacji, dokumentacja techniczna bezpośrednio związana z przygotowaniem i realizacją operacji.	PROW2014–2020 M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich – Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	2 000 000	2015-2024
5.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.	Wyposażenie gminy w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa oczyszczalni ścieków, budowa i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę jako projektu kompleksowego dotyczącego infrastruktury służącej oczyszczaniu ścieków; budowa instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa. Lub PROW w ramach działania 7.8. Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.	6 000 000	2015-2024

6.	Wdrożenie systemu efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego.	Modernizacja oświetlenia ulic, placów, terenów publicznych na energooszczędne (wzmocnienie stanu infrastruktury)	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.	1 000 000	2015-2024
7.	Tworzenie obszarów zieleni urządzonej, terenów rekreacyjnych oraz zaplecza kulturalnego na potrzeby mieszkańców	Budowa, modernizacja i wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury. Ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego, odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego, zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, z przeznaczeniem na cele publiczne.	PROW2014–2020 M07 –Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich – inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej, – Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego, – Kształtowanie przestrzeni publicznej. Lub (także) korzystając z działania LEADER, „Perły Ponidzia”.	2 500 000	2015-2024
8.	Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie skutków katastrof.	Poprawa i stworzenie systemów ratownictwa i wczesnego ostrzegania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych (wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych), zakup sprzętu i wyposażenia specjalistycznego dla Ochotniczych Straży Pożarnych, (w tym zakup samochodu) Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej (poldery zalewowe), budowa lub modernizacja wielofunkcyjnych zbiorników wodnych małej retencji	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 4.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków.	3 700 000	2015-2024

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

9.	Tworzenie oferty turystycznej gminy.	Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury turystycznej, w tym ścieżek i tras rowerowych, pieszych i konnych przez tereny atrakcyjne przyrodniczo, kulturowo i turystycznie wraz z oznakowaniem i miejscami postoju. Prowadzenie prakonserwatorskich, restauratorskich oraz zabezpieczających przed zniszczeniem oraz robót budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomości wraz z ich otoczeniem. Utworzenie infrastruktury informacyjnej i promocyjnej (w tym punktu informacji turystycznej) i oznakowanie obszarów atrakcyjnych turystycznie.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów. Działanie 4.5. Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo	3 000 000	2015-2024
10.	Poprawa gospodarowania Odpadami.	Kompleksowe działania skierowane na poprawę gospodarowania odpadami, w tym rozbudowa regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, utworzenie sieci Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz sieci punktów ponownego wykorzystania i napraw.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 4.2 Gospodarka odpadami	2 000 000	2015-2024
11.	Rewitalizacja Gminy Czarnocin	Modernizacja i adaptacja zdegradowanych budynków (świetlice wiejskie, remizy strażackie i biblioteki), obiektów i terenów, monitoringu wizyjnego w miejscach publicznych. Celem jest przywrócenie lub nadanie im funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych oraz dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Działanie 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Lub korzystając z działania LEADER, „Perły Ponidzia”.	6 500 000	2015-2024
RAZEM				33 600 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 20 projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacji
1.	Zapewnienie miejsc opieki żłobkowej.	Utworzenie placówki żłobkowej/klubu dziecięcego, tworzenie nowych miejsc opieki, wsparcie tworzenia i rozwoju usług świadczonych przez dziennego opiekuna oraz nianię, pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem w żłobku lub klubie dziecięcym dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, dla których obowiązek opieki nad dziećmi stanowi barierę w dostępie do rynku pracy.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego. Poddziałanie 8.1.1 Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.	1 000 000	2015-2023
2.	Podnoszenie jakości i dostępności miejsc w przedszkolach.	Wsparcie istniejących i nowo tworzonych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych, podnoszenie atrakcyjności i jakości oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez organizację dodatkowych zajęć zwiększających szanse edukacyjne dzieci oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli nauczania przedszkolnego.	RPO WŚ 2014-2020 Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. Poddziałanie 8.3.1 Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej	2 000 000	2015-2023

3.	Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.	Profilaktyka społeczna: działania asystenta rodziny, grupy wsparcia, warsztaty i poradnictwo dla rodzin, wsparcie procesu usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem, rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, rozwijanie działalności placówek zapewniających opiekę dzienną i całodobową dla osób zależnych, usługi opiekuńcze i specjalistyczne w ramach opieki rodzinnej i środowiskowej, m.in. w formie rodzinnych domów pomocy, usług asystenta osoby zależnej, szkolenia dla opiekunów, szkolenia oraz doradztwo w zakresie dostosowania podmiotów leczniczych do potrzeb osób zależnych, w tym osób starszych, programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością I niepełnosprawnych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 9.2 Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych. Poddziałanie 9.2.3. Rozwój wysokiej jakości usług zdrowotnych.	2 000 000	2015-2023
4.	Poprawa jakości usług edukacyjnych.	Rozwój nowoczesnego nauczania na wszystkich progach edukacji, podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych, kompetencji cyfrowych oraz języków obcych, budowanie właściwych postaw i umiejętności w zakresie współpracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności, rozwój indywidualizacji nauczania, wdrażanie programów poradnictwa i doradztwa	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego I ponadgimnazjalnego	3 000 000	2015-2023

		edukacyjno-zawodowego, w szczególności w gimnazjum, realizacja programów stypendialnych skierowanych do uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, kształcących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne, osiągających wysokie wyniki w nauce, w szczególności w zakresie przedmiotów przyczyniających się do podniesienia ich kompetencji kluczowych. Podnoszenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli z zakresu zastosowania aktywizujących metod pracy z uczniem, w szczególności poprzez wykorzystanie metod eksperymentu naukowego w edukacji, wsparcie procesu dydaktycznego i funkcjonowania szkół i/lub placówek oświatowych, w tym poprzez niezbędne wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia, w zakresie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i metod eksperymentu.			
		Inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, podmiotów ekonomii społecznej (ES) o charakterze reintegracyjnym oraz	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 9.3 Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.		

5.	Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), współpraca z JST i innymi podmiotami lokalnymi w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ES, kompleksowe usługi wsparcia ES, w tym usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe realizowane w ramach OWES, wsparcie dotacyjne związane z tworzeniem miejsc pracy w nowych lub istniejących podmiotach ES, podnoszenie kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego kadry podmiotów ES (w tym pracowników i wolontariuszy).	Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	1 000 000	2015-2023
RAZEM				9 000 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 21. Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Opis	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacja
1.	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz środkach krajowych.	Informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach realizacji inwestycji w ramach nowej perspektywy finansowania funduszy europejskich. Zamieszczanie na stronie Urzędu Gminy bieżących informacji dotyczących możliwości pozyskania unijnych środków finansowych.	100 000	2015–2024

2.	Organizacja forum organizacji pozarządowych i forum przedsiębiorców.	Forum powinno być miejscem cyklicznych (raz albo dwa razy w roku) spotkań organizacji pozarządowych z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz spotkań przedsiębiorców z samorządem. Fora są okazją do wymiany doświadczeń, omówienia aktualnych problemów organizacji działających w gminie, przedsiębiorców oraz skorzystania z wiedzy i doświadczenia zaproszonych gości. Dzięki tej płaszczyźnie współpracy możliwe jest nie tylko wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działania, promocja dobrych przykładów, czy też upowszechnianie dobrych praktyk, ale również podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli organizacji pozarządowych, wiedzy przedsiębiorców poprzez organizowane w ramach forów warsztaty, szkolenia oraz panele dyskusyjne.	100 000	2015–2024
3.	Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.	Program byłby formą wsparcia, z której organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać środki finansowe na dofinansowanie wymaganego finansowego wkładu własnego. Warunkiem otrzymania wsparcia z Funduszu będzie udział organizacji w otwartym konkursie ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych, na realizację których organizacje pozyskały środki zewnętrzne	500 000	2015–2024
4.	Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy wraz z organizacją wydarzeń popularyzujących zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.	Działania polegające na promocji zasobów lokalnego dziedzictwa, poprzez organizację imprez plenerowych, organizację różnego rodzaju form aktywności fizycznej wśród mieszkańców, wydawanie materiałów promocyjnych, opracowanie programu promocji gminy. Zachowa	800 000	2015–2024

		nie i utrwalenie tradycji lokalnej i regionalnej poprzez wspieranie folkloru, sztuki ludowej i tradycyjnego rzemiosła		
5.	Utrzymywanie dobrych i stałych kontaktów z organizacjami pozarządowymi na terenie Gminy Czarnocin.	Jednostka w strukturze Urzędu Gminy wspierająca wszelką aktywność obywatelską na rzecz dobra publicznego, zajmująca się kompleksową obsługą skupioną na nabyciu i podniesieniu umiejętności z zakresu zarządzania, propagowaniem wiedzy o organizacjach pozarządowych, integracją sektora społecznego oraz wypracowaniem zasad współpracy międzysektorowej. Biuro prowadzi również szkolenia, konsultacje, konferencje oraz wykłady.	500 000	2015–2024
6.	Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.	Opracowanie dokumentu niezbędne jest do ubiegania się o unijne środki finansowe na realizację projektów wpływających na środowisko. Możliwość pozyskania środków na ten cel z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach.	20 000	2015–2024
7.	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.	Opracowanie dokumentu warunkuje możliwość ubiegania się na środki finansowe przeznaczone na działania rewitalizacyjne w ramach środków unijnych 2014–2020.	20 000	2015–2024
RAZEM			2 040 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 22 Przewidywane nakłady finansowe na realizację projektów zaplanowanych w ramach Strategii – budżet Strategii

Rodzaj projektu	Przewidywane nakłady (szacunkowa wartość projektów)	Przewidywana wysokość wkładu własnego	Okres realizacji projektów
Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią	34 300 000	7 889 000	2015–2024
Projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Spójności (EFS) w okresie objętym Strategią	9 000 000	1 800 000	2015–2024
Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią	2 040 000	2 022 000	2015–2024
RAZEM	45 340 000	11 711 000	2015–2024

Źródło: Opracowanie własne

3.4. Ocena zgodności z dokumentami wyższego szczebla

Strategia Rozwoju odnosząc się w swych kryteriach, założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do określonych problemów mieszkańców na terenie gminy uwzględnia kontekst innych aktów strategicznych na szczeblu lokalnym (tworząc istotny, merytoryczny element, detal kompleksowej wizji postrzegania rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym, rzeczowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność, czyli to co się z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na sprawność, skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 23.

Tab.23 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi

Lp.	Program	Misja/Cel/Priorytet/Działanie
1.	Strategia Europa 2020	Cel główny 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów. Cel główny 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości. Cel główny 4: Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. Cel główny 5: Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego o co najmniej 20 mln obywateli.
2.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo. Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela. I.3.2. Rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki. II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej. Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki. II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej. II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych. Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami. II.6.4. Poprawa stanu środowiska.

		Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.
3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. 2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej. 2.2.4. Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej. Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. 3.1.3. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich. Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. 4.6. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.
4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)	Cel 1 Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów. 1.2.2 Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych. 1.2.3 Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich. 1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego. 1.3.3 Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne. 1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu. 1.3.5 Dywersyfikacja źródeł, różnicowanie asortymentu produkcji i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne. 1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego. Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych. 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.
5.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego. Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy. Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MŚP. Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.
6.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej. 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie. Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu. 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa. 2.5 Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne. Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.

		3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy. 3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności. Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich. 5.1 Rozwój usług publicznych. Cel strategiczny 6: Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu. 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce. 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.
--	--	--

Źródło: Zapisy w tabeli przytoczono w niezmienionej formie. Opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli 22 dokumentów strategicznych

W tabeli 24 zawarte zostały zależności, powiązania między celami głównymi Strategii, a *Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ)* oraz *Strategią Badań Innowacyjności (RIS32)* w celu porównywania powiązań pomiędzy dokumentami. Wpisanie się, zamieszczenie zadań zaplanowanych przez Gminę Czarnocin do realizacji w obszary strategicznej, priorytetowej interwencji, wpływu oraz inteligentne specjalizacje czy domeny regionu zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania wsparcia w ramach RPO WŚ 2014–2020.

Tab. 24 Zależności między celami głównymi strategii a *Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ)* oraz *Strategią Badań Innowacyjności (RIS32)*

Dokument		Cele główne	
		Gmina czynnych i pełnych inwencji przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców	Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania i odpoczynku - turystyki
Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+	Inteligentne specjalizacje		
	Przemysł metalowo - odlewniczy	–	–
	Zasobooszczędne budownictwo	–	–
	Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	–	–
	Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	X	X
	Specjalizacje horyzontalne		
	TIK	X	X
	Branża targowo - kongresowa	–	–

	Zrównoważony rozwój energetyczny	X	X
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0	Obszary strategicznej interwencji		
	Obszar Gór Świętokrzyskich	–	–
	Obszar uzdrowiskowy	–	–
	Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych	X	X
	Obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	–	–
	Obszar funkcjonalny Kielc – realizacja w ramach ZIT	–	–

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+ (styczeń 2014) oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0 (12 luty 2015 r.)

3.5. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

W świetle zapisów artykułu 64 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2013 poz. 1235 z późn. zm.) dokonania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty następujących dokumentów:

1. koncepcje przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plany zagospodarowania przestrzennego oraz strategie rozwoju regionalnego;
2. polityki, **strategie**, plany lub programy w **dziedzinie** przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, **turystyki i wykorzystywania terenu**, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

3. polityki, strategii, plany lub programy inne niż wymienione w pkt. 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Strategia Rozwoju dla Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 jest dokumentem, aktem, którego projekt, ze względu na charakter i rozpiętość ujętych w nim działań wymaga przeprowadzenia procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu opracował prognozę oddziaływania na środowisko.

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Strategii będzie możliwe dopiero po zakończonym procesie opiniowania projektu *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

4. Część wdrożeniowa

Przesłanką sprawnej oraz efektywnej i produktywnej realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* jest wprowadzenie skutecznego sposobu monitorowania i oceny tej Strategii wraz z towarzyszącymi jej programami rozwoju.

4.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu zbieranie oraz analizę danych na temat toku realizacji danego programu, pozwala na wykrywanie potencjalnych, możliwych nieprawidłowości w jego wykonaniu i wprowadzanie koniecznych, zarazem wskazanych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych przesłanek.

Zaplanowanie metody monitorowania umożliwi zgromadzenie aktualnych danych odnoszących się do postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Zezwoli również na badanie efektów, wyników prowadzonych działań, a w razie konieczności na wcielenie koniecznych, celowych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz skuteczności, efektywności i operatywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy, przedmiotowy uzależniony i powiązany będzie z efektywnością, sprawnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu, wprowadzaniu Strategii.

Za wdrożenie Strategii, wprowadzanie w życie odpowiedzialny jest Wójt, zaś za pilotowanie monitorowania, kontrolowania i ewaluacji odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii, powołany przez Wójta. Zespół ds. Strategii będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań,
- gromadzenie, zbieranie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego w tabeli 3 zestawu wskaźników,
- sporządzenie co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Gminy na sesji,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji Strategii, a jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza, będzie mieć za zadanie:

- akceptację sprawozdań z realizacji Strategii,
- analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii Rozwoju,
- aktualizację Strategii Rozwoju,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Czarnocin, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

Monitorowanie toku rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Opracowywany raport powinien wskazywać na zachodzące przemiany i trendy rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stadium realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników przedstawionych w tabeli 25.

4.1.1. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja zadań i celów – Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie

1. Sposób realizacji strategii

Plan rozwoju biblioteki tworzony wraz z władzami samorządowymi i czytelnikami. Zaakceptowany Plan Rozwoju Biblioteki będzie zamieszczony na stronie internetowej biblioteki.

2. Monitoring realizacji planu

Po każdym działaniu zaplanowanym w planie osoba odpowiedzialna sporządza notatkę z jego realizacji. Umieszczamy informację na stronie www; podajemy informację strony internetowe samorządu gminy i biblioteki. Raz w roku będziemy prowadzić badania wśród mieszkańców dotyczące satysfakcji z proponowanej oferty, oczekiwań i propozycji.

3. Ewaluacja

Raz w roku zostanie przygotowany raport określający stan wdrażania Planu, zostaną przygotowane wnioski i ewentualnie wytyczone dotyczące nowych kierunków działań zgodne z oczekiwaniami mieszkańców. Raport zostanie przedstawiony Radzie Gminy .

Nowoczesne i aktywne biblioteki ułatwiają mieszkańcom małych miejscowości pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym. Mieszkańcy mają do dyspozycji atrakcyjne i bezpieczne miejsce spotkań i spędzania wolnego czasu, mogą w bibliotece skorzystać z Internetu, wysłać faks, skopiować potrzebne materiały. Uzyskują też łatwiejszy dostęp do ekspertów z różnych dziedzin takich, jak prawo, rynek pracy, podatki czy zdrowie. Mogą też zdobywać nowe umiejętności np. poprzez udział w różnych kursach organizowanych w bibliotece. Jest także niezwykle ważne by literatura i literaci przychodzili do ludzi - szczególnie tych z małych miejscowości, którzy mają z przyczyn oczywistych trudniejszy dostęp do instytucji życia kulturalnego. Telewizja Internet nie zaspęchają w nich potrzeby czytania literatury współczesnej, uczestnictwa w życiu literackim. Bez zaangażowania lokalnych animatorów kultury, takich jak biblioteka dla młodych ludzi jedynym odniesieniem może stać się wyłącznie popkultura. Biblioteka ma świadomość swojego ważnego zadania - animowania życia kulturalnego w swoich miejscowościach, szczególnie tam, gdzie nie ma żadnych innych ośrodków kultury.

Podsumowanie

Biblioteka to bardzo ważna placówka kulturalna na terenie naszej gminy jest zaangażowana w życie i problemy swojego środowiska. Podejmowane inicjatywy wykraczają poza tradycyjne formy pracy bibliotecznej ale nigdy nie jest tak, że nie można zrobić więcej. Pozostaje pytanie – co jeszcze można zrobić w „mojej” bibliotece? Użytkownicy szukają wiedzy, pragną znaleźć się w kręgu kultury, wśród ludzi , potrzebują wyjść z domu, znaleźć się w centrum-ważnym punkcie. Biblioteka ma szansę spełnić taką rolę. Jest ona stałym miejscem w krajobrazie wsi, sceną wielu oczekiwanych i przypadkowych spotkań, niesie za sobą wspomnienia i ma szansę na lepszą przyszłość.

4.2. Metodologia ewaluacji i aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin

Ewaluacja ma na celu polepszanie jakości, skuteczności, efektywności i spójności realizacji Strategii Rozwoju w stosunku do konkretnych problemów gminy z równoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań. Ewaluacja, kalkulacja ma za zadanie skontrolowanie czy w wyniku podejmowanych działań zostały osiągnięte oczekiwane efekty oraz czy przełożyły się one na realizację ustalonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena, kalkulacja opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- skuteczność, – pozwala określić czy zostały osiągnięte, uzyskane cele Strategii założone na etapie opracowania,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z rzeczywistymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* zostanie podzielona na cztery następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych rozstrzygnięć (ocenę tą dokonuje się przed opracowaniem niniejszej Strategii),
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół Strategiczny, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, co najmniej raz na dwa lata,
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja Strategii,
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz przyłączonego z nim systemu ewaluacji, kalkulacji umożliwi wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków działania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych przesłanek, założeń i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

Nie licząc modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji niewykluczone będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych, pomocniczych działań, zadań, które będą wpisywać się w ustalone cele strategiczne i działania priorytetowe.

Tab. 25 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Czarnocin

LP.	NAZWA WSKAŹNIKA		WARTOŚĆ WSKAŹNIKA DLA GMINY CZARNOCIN NA KONIEC:		WARTOŚĆ WSKAŹNIKA – ŚREDNIA OGÓŁEM DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA KONIEC:	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA – ŚREDNIA OGÓŁEM DLA POLSKI NA KONIEC:	POŻĄDANA WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA :
			2010 r.	2014 r.	2014 r.	2014 r.	2024 r.
1.	Liczba ludności ogółem:		3856	4082	1 263 176	38 478 602	-
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	21,78	18,20	17,0	18,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku produkcyjnym	60,81	61,32	62,6	63,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku poprodukcyjnym	17,43	20,50	20,4	19,0	-
3.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1000 mieszkańców)		-2,7	-3,1	-2,3	0,0	powyżej 0,0
4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		7,7	9,3	9,5	7,5	zmniejszenie aktualnego poziomu
5.	Średnie wyniki w punktach ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej (maksymalna liczba punktów 40)		21,66	26,27	25,80	25,82	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
6.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego w %₃		-	86	57,60	58,60	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
7.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		-?	27	30	33	utrzymanie aktualnego poziomu
8.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		39	18	71	93	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
9.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		395	410	872	1071	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
10.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym		65	63	139	170	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
11.	Budynki nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców		3	4	23	25	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

12	Migracje na pobyt stały – saldo migracji na 1000 osób		+7	+7	-2,0	-0,4	dodatnie saldo migracji oraz utrzymanie aktualnego poziomu
13	Dochody ogółem na 1 mieszkańca		2210	3148	3468	3971	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
14	Dochody własne na 1 mieszkańca		606	881	1506	2198	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
15	Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem		27,42	27,95	43,4	55,4	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
16	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w Polsce (ujęcie %)		-	103	87	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
17	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w województwie (ujęcie %)		-	118	100	115	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
18	udziału w podatkach od osób fizycznych w stosunku do Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca (ujęcie %)		-	33	69	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
19	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca		2318	3951	3541	4021	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
20	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca		158	1517	637	780	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
21	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca		2298	2276	2910	3241	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
22	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat)		2,6	2,1	71,0	74,1	100
23	Liczba dzieci w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		53	47	53	56	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
24	Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		95	80	110	83	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
25	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	-	99,63	84,8	88,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		sieć kanalizacyjna	0	0	52,5	65,1	Podniesienie aktualnego poziomu do 10%

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Promocja dokumentu

W celu skutecznego i skutecznego wdrożenia zapisów Strategii Rozwoju ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do publicznej wiadomości.

Podmiotem, którego zadaniem jest prowadzenie i nadzorować promocję Strategii Rozwoju, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów, przedsięwzięć i zadań inwestycyjnych będzie Zespół ds. Strategii we współpracy z Urzędem Gminy w Czarnocinie. Jednostki te mają za zadanie zapewnić ogólnodostępny wgląd do aktualnych wiadomości odnośnie prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze oraz wysokości pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także efektach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy. Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie, propagowanie bieżących informacji na temat poszczególnych działań mieści się również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z założeniami właściwych instytucji w tym zakresie.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami wskazanych zadań do realizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy wraz z pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z poszczególnymi grupami społecznymi,
- lokalne media,
- spotkania Zespołu ds. Strategii wraz z przedstawicielami kluczowych dla rozwoju gminy partnerami z sektora społecznego i gospodarczego oraz fachowcami i specjalistami zewnętrznymi,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, organizowane raz na kwartał.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

Spis wykresów

Wykres 1. Ilość unieszkodliwionych wyrobów azbestowych.....	10
Wykres 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	16
Wykres 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	16
Wykres 4. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	17
Wykres 5. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	17
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	18
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	18
Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	19
Wykres 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu 10 000 mieszkańców w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	19
Wykres 10. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	20
Wykres 11. Liczba mieszkańców Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31.10.2015 r.	25
Wykres 12. Czynniki zaludnienia pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015....	27
Wykres 13. Analiza demograficzna ludności gminy z wyszczególnieniem grup wiekowych.....	28

Wykres 14. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 r.....	29
Wykres 15. Liczba zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2010–2014 oraz 2015 r. do 31 października.....	30
Wykres 16. Liczba osób które zadeklarowały przynależność do NZOZ "SALUS".....	35
Wykres 17. Liczba osób w rodzinie objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2013 - 2014 do 31.10.2015 r.....	38
Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015.....	41
Wykres 19. Analiza dochodów i wydatków Gminy Czarnocin w latach 2012-2014.....	44
Wykres 20. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Czarnocin w latach 2010 – 2014.....	45
Wykres 21. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Czarnocin dla powiatu, województwa, kraju.....	45
Wykres 22. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	46
Wykres 23. Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	46
Wykres 24. Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	47
Wykres 25. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	47

Spis tabel

Tabela 1 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.....	11
Tabela 2 Struktura bonitacyjna użytków rolnych gminy Czarnocin.....	12
Tabela 3 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII).....	13
Tabela 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII).....	14
Tabela 5 Bezrobocie w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	21

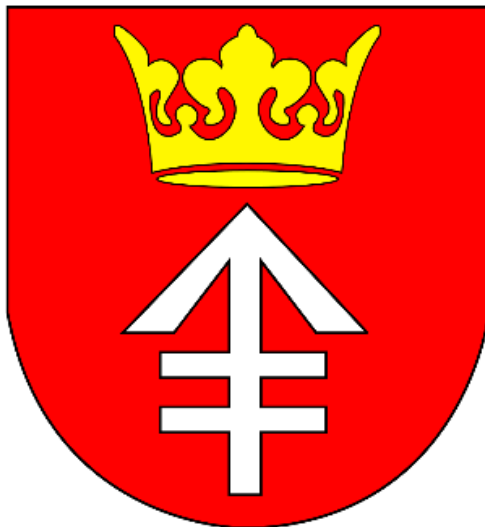
Tabela 6 Liczba ludności w sołectwach Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31 października 2015 r.....	26
Tabela 7 Liczba urodzeń i zgonów z wyszczególnieniem wskaźnika przyrostu naturalnego.....	29
Tabela 8 Saldo migracyjne.....	30
Tabela 9 Liczba mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną wg przyczyny.	37
Tabela 10 Liczba objętych pomocą społeczną w wyszczególnieniu płci oraz wieku.....	39
Tabela 11 Wydatki GOPS na zadania zlecone i własne na przestrzeni 2013 – 2014 oraz 2015 do 31 października.....	39
Tabela. 12 Liczba osób, na które wypłacane są zasiłki rodzinne dane na dzień 31 października 2015 r.....	40
Tabela 13 Średnie wyniki w punktach uzyskanych ze sprawdzianu po klasie 6 szkoły podstawowej w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2009-2014	42
Tabela 14 Średnie wyniki % uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w Polsce, województwie świętokrzyskim, powiecie kazimierskim i Gminie Czarnocin w latach 2009-2014	43
Tabela 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin - mocne i słabe strony	51
Tabela 16 Analiza SWOT GBP W Czarnocinie – mocne i słabe strony.....	55
Tabela 17 Obszary rozwoju, cele i działania GBP w Czarnocinie.....	63
Tabela 18 Plan Operacyjny	67
Tabela 19 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią.....	73
Tabela 20 projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią	77
Tabela 21 Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią	80
Tabela 22 Przewidywane nakłady finansowe na realizację projektów zaplanowanych w ramach Strategii – budżet Strategii.....	83
Tabela 23 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi	84
Tabela 24 Zależności między celami głównymi strategii a <i>Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ)</i> oraz <i>Strategią Badań Innowacyjności (RIS32)</i>	86
Tabela 25 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Czarnocin	94

Ankiety:

Ankieta 1 dotycząca działalności Filii Bibliotecznej w Michałowicach.....	58
---	----

Rysunki:

Rysunek 1. Drzewo problemów.....	59
Rysunek 2. Drzewo celów	60

***Prognoza Oddziaływania na Środowisko
Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin
na lata 2015-2024***

Listopad 2015

Spis treści

1. Część wprowadzająca	4
1.1 Podstawa prawna	4
1.2 Cel sporządzenia dokumentu	7
1.3 Zakres prognozy wymagany prawem oraz tryb postępowania	8
1.4 Metodyka	10
2. Charakterystyka poddanego ocenie dokumentu	12
2.1 Podstawowe informacje	12
2.2 Zasadnicze cele i założenia Strategii	12
2.3 Powiązania z innymi dokumentami	16
3. Charakterystyka terenu Gminy Czarnocin oraz obecnego stanu środowiska naturalnego.....	17
3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji strategii z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie	17
3.1.1 Lokalizacja obszaru	17
3.1.2 Powierzchnia ziemi	18
3.1.3 Ludność	21
3.1.4 Lokalny klimat	23
3.1.5 Jakość powietrza atmosferycznego	24
3.1.6 Krajobraz oraz występujące formy ochrony przyrody	27
3.1.7 Warunki wodne	28
3.1.8 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne	30
3.1.9 Zasoby naturalne	34
3.1.10 Dobra materialne, zabytki	35
3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ...	38
3.3 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Strategii	38
4. Analiza i ocena przewidywanych oddziaływań ustaleń strategii na środowisko.....	39
4.1 Matryca zbiorcza oddziaływań środowiskowych	41
4.2 Wpływ realizacji projektu na poszczególne aspekty środowiska.....	48
4.2.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta	48
4.2.2 Klimat, powietrze atmosferyczne	52
4.2.3 Ludność	54

4.2.4 Powierzchnia ziem, krajobraz.....	55
4.2.5 Warunki wodne	58
4.2.6 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne	60
4.2.7 Zasoby naturalne	61
4.2.8 Dobra materialne, zabytki	61
4.2.9 Obszary chronione.....	62
4.3 Skumulowane i transgraniczne oddziaływanie na środowisko	63
4.4 Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań strategii	64
5. Propozycja rozwiązania alternatywnego do zawartego w Projekcie strategii.....	73
6. Metody analizy skutków realizacji projektu	74
7. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	75
Spis rysunków	77
Spis tabel	77
Spis wykresów	77
BIBLIOGRAFIA	78

Wykaz skrótów

BAT – najlepsze dostępne techniki (*ang. best available techniques*)

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – główny zbiornik wód podziemnych

JCWpd – jednolite części wód podziemnych

KPdC – Korytarz Południowo-Centralny

OChK – obszar chronionego krajobrazu

OZE – odnawialne źródła energii

PEM – pola elektromagnetyczne

PM – pył zawieszony

Prognoza – *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*

RDOŚ – Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Strategia – *Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

1. Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna

W myśl *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) istnieje obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla m.in. skutków, następstw realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

Niniejszy dokument – *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* (zwany dalej Prognozą) został opracowany jako pierwszy element w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko konsekwencji realizacji tego rodzaju dokumentów. Dokument ma na celu identyfikację możliwych potencjalnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, recenzję zasugerowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a w szczególności ich synchronizacji z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Zapisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* stanowią odzwierciedlenie wdrożenia do polskich regulacji prawnych ustaleń podjętych na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich:

- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko* (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001);
- *Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne* (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985);
- *Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992);

- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003);*

- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. U. UE L 156 z 25.06.2003);*

- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. U. UE L 24 z 29.01.2008).*

Poza powyższymi aktami prawnymi, proces w sprawie oceny oddziaływania na środowisko regulują również obowiązujące ustawy i rozporządzenia prawa polskiego, w tym przede wszystkim:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);*

- *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.);*

- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.);*

- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397 z późn. zm.);*

- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 817);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031);*
- *Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651);*
- *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.).*

1.2 Cel sporządzania dokumentu

Wdrożenie w życie planów, koncepcji i inwestycji zawartych w dokumencie Strategii może powodować oddziaływanie na środowisko. Poniższa Prognoza ma zdiagnozować niewykluczone szkody dla środowiska, jakie mogą mieć miejsce na skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Strategia określa ramy, zakres i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Strategii rozwiązaniami o istocie planistycznej i organizacyjnej, a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego oraz także aspektami gospodarczymi i społecznymi, solidarnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Z uwagi na brak perspektywy rozważania na tym etapie wszystkich działań w zakresie rozwiązań technicznych, etap ścisłej identyfikacji szkodliwości związanych z realizacją inwestycji powinien zostać przeprowadzony na etapie uzyskiwania niezbędnych decyzji, a więc na szczeblu lokalnym. Zatem określenie dokładnej skali oddziaływania poszczególnych inwestycji nie jest przedmiotem niniejszej Prognozy. Opracowany dokument sygnalizuje potencjalne prawdopodobne zagrożenie środowiska.

Dokument ten umożliwia wskazanie na wczesnym etapie potencjalnych kolizji ze strefami przyrodniczymi, kulturowymi oraz możliwych konfliktów społecznych. Ponadto jednym z głównych celów tego opracowania jest przedstawienie rozwiązań mających na celu zmniejszenie negatywnych oddziaływań, mogących być wytworem realizacji projektowanego dokumentu, jak również ocena potencjalnych zmian w środowisku, otoczeniu w przypadku braku realizacji zadań zawartych w Strategii.

Prognoza ma za zadanie dostarczyć informacje zainteresowanym mieszkańcom w procesie konsultacji społecznych oraz organom Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach i Świętokrzyskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Kielcach – celem jej zaopiniowania.

Prognoza zawiera informacje o teoretycznym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko. Podczas jej opracowania starano się zidentyfikować i ocenić bezpośrednie, pośrednie oraz skumulowane oddziaływanie na wszelkie komponenty środowiska związane z ustaleniami Strategii. Ponadto przeanalizowano zgodność danego dokumentu z celami środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

1.3 Zakres prognozy wymagany prawem i tryb postępowania

Zgodnie z wytycznymi art. 51 ust. 2 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* niniejsza Prognoza powinna:

- zawierać:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

- określać, analizować i oceniać:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,

- powierzchnię ziem,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

• przedstawiać:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Natomiast szczegółowy zakres niniejszego dokumentu, w myśl art. 53 wyżej cytowanej ustawy został wskazany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (pismo z dnia 8 stycznia 2016r., znak: WPN-II.410.6.2016.EC) oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (pismo z dnia 12 stycznia 2016 r., znak: NZ.9022.5.6.2016).

Informacje zawarte w niniejszej Prognozie zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny. Również stopień jej szczegółowości został dostosowany do szczegółowości założeń projektu *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*. W przedmiotowej Prognozie uwzględniono informacje zawarte w prognozach sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów, powiązanych z projektem poddawany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.4 Metodyka

Niniejszą Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizie poddano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju, a także oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska. Analizowano również środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Prognoza ma charakter ogólnikowy, ponieważ odnosi się do oceny wpływu celów i zadań zawartych w Strategii. Zastosowane metody są typowe dla strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Zastosowano głównie metody:

- **Opisowe** – metoda ta dotyczy charakterystyki i oceny istniejącego stanu poszczególnych elementów środowiska dokonanych na podstawie danych: poznanych w Programie Ochrony Środowiska oraz uzyskanych z Urzędu Gminy Czarnocin, a także z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska prowadzącego wojewódzki monitoring środowiska.
- **Oceny analiz jakościowych** – metoda ta dotyczy identyfikacji i oceny analiz jakościowych oraz środowiskowych uzyskanych z Urzędu Gminy Czarnocin oraz z wojewódzkiego monitoringu środowiska prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach.
- **Macierzowe** – metoda ta przedstawiona została w postaci tabeli, która jest wykresem siatki. W wierszach wpisano uruchamiane przy realizacji Strategii działania, a w kolumnach – poszczególne elementy opisujące środowisko. Pod uwagę wzięto następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne i obszary chronione. Biorąc pod uwagę oceny skutków środowiskowych wdrażania zadań Strategii, zakwalifikowano poszczególne cele

projektów do pozytywnych, negatywnych bądź neutralnych w zakresie analizowanego zagadnienia w stosunku do poszczególnych aspektów środowiskowych.

- **Wartościowania** – metoda ta dotyczy oceny i wartościowania skutków przewidzianych zmian w środowisku podczas wdrażania projektów i wpływu poszczególnych celów projektów na komponenty środowiska.

Opisane metody są stosunkowo ogólne i mają dość subiektywny charakter. Przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano dostępne publikacje, dokumenty i raporty dotyczące rozpatrywanego obszaru. Ponadto analizie poddano środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.

2. Charakterystyka ocenianego dokumentu

2.1 Podstawowe informacje

Podstawą prawną do przygotowania *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* jest art. 4 ust. 1. *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, który mówi, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych.

Opracowywanie *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* było okazją do przeprowadzenia konsultacji społecznych z reprezentantami różnych środowisk gminnych. Rozmowa obejmowała analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potencjałów dalszego rozwoju gminy Czarnocin, co dało możliwość uzyskać odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące aktualnego stanu, jak również przyszłości gminy. Realizacja celów zawartych w *Strategii* wspiera pozytywne przemiany na jej terenie. Dostarczyło to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Prace nad *Strategią* były ściśle nadzorowane, koordynowane przez Zespół ds. *Strategii* powołany w październiku 2015 r. przez Wójta Gminy Czarnocin. W skład zespołu weszli: pracownicy Urzędu Gminy Czarnocin, a także przedstawiciele samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 składa się z czterech zasadniczych części odpowiadających sensowi procesu strategicznego: pierwsza jest częścią wprowadzającą, druga częścią jest Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015 – 2024* – Charakterystyka społeczno – gospodarcza Gminy Czarnocin, część trzecia programująco – strategiczną, oraz czwarta – wdrożeniową.

2.2 Zasadnicze cele i założenia *Strategii*

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 jest dokumentem, który przedstawia wizję, jaką chciałyby być gmina w 2024 roku. Wizja ta została zawarta w sformułowaniu:

Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów uzyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy.

Dążeniem do realizacji zamierzonej wizji, wyznaczono misję: *Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylnej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin*, która ma być motorem do spełniania wizji w perspektywie Gmina Czarnocin 2024.

Poniżej Wizja i Misja wyznaczone dla Gminy Czarnocin w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*

WIZJA

Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów zyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy.

MISJA

Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylnej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024.

W celu urzeczywistnienia założeń wizji i misji przeprowadzono warsztaty i konsultacje społeczne, w ramach których wyznaczono **dwa cele główne**:

- *Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców.*
- *Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku, rekreacji i turystyki.*

Pomocne, a nawet niezbędne w realizacji założeń, przesłanek zamkniętych w celach głównych mają być cele szczegółowe oraz wyodrębnione wokół nich zadania priorytetowe. Zadania te są sformułowane w zwiększonym stopniu szczegółowości. Poszczególne działania priorytetowe w ramach celu głównego 1 zaprezentowano w tabeli 1, zaś zadania w ramach celu głównego 2 – w tabeli 2.

Tab. 1 Cele i zadania zawarte w Strategii w ramach 1 Celu głównego: *Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców*

1.1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego		
1.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw.	1.1.1.1.	Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych.
	1.1.1.2.	Organizacja corocznego gminnego forum przedsiębiorczości.
	1.1.1.3.	Wspieranie MSP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania.
	1.1.1.4.	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych.
	1.1.1.5.	Wspieranie działań wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne.
	1.1.1.6.	wspieranie działalności w zakresie wykorzystania i adaptacji budynków po byłych szkołach i Zborach Ariańskich
1.2 Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej		
1.2.1. Wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.	1.2.1.1.	Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.
	1.2.1.2.	Utrzymywanie kontaktów instytucji, jednostek podległych gminie z Organizacjami Pozarządowymi.
	1.2.1.3.	Rozwój sektora ekonomii społecznej.
1.3 Budowanie turystycznego charakteru gminy.		
1.3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego.	1.3.1.1.	Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.
	1.3.1.2.	Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.
	1.3.1.3.	Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego, historycznego, przyrodniczego i naturalnego.
	1.3.1.4.	Utworzenie systemu informacji przestrzennej gminy – aktualizacja wirtualnego spaceru po gminie
	1.3.1.5.	Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.
	1.3.1.6.	Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy popularyzujące zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024

Tab. 2 Cele i zadania zawarte w Strategii w ramach 2 Celu głównego: *Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku, rekreacji i turystyki*

2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych.	
2.1.1. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego.	2.1.1.1. Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.
	2.1.1.2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.
	2.1.1.3. Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii.
	2.1.1.4. Poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.
	2.1.1.5. Modernizacja oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne.
	2.1.1.6. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.
2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.	2.1.2.1. utworzenie placówki żłobkowej.
	2.1.2.2. Rozwój e-usług publicznych.
	2.1.2.3. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.
	2.1.2.4. Poprawa jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych.
	2.1.2.5. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
	2.1.2.6. Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.
2.1.3. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.	2.1.3.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
	2.1.3.2. Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych.
	2.1.3.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.
	2.1.3.4. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.
	2.1.3.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024

2.3 Powiązania z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 jest komplementarna z niżej wymienionymi dokumentami, aktami strategicznymi wyższego rzędu, takimi jak:

- *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020;*
- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR);*
- *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020;*
- *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.*

Komplementarność, spójność tych dokumentów ze Strategią ma za zadanie podnieść efektywność planowanych do realizacji zadań priorytetowych. Spójności te szczegółowo oraz skrupulatnie opisuje podrozdział 2.3 niniejszej Prognozy.

3. Charakterystyka terenu Gminy Czarnocin oraz obecnego stanu środowiska

3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Strategii z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie.

W poniższym podrozdziale scharakteryzowano poszczególne komponenty odnoszące się do bieżących warunków i stanu środowiska na obszarze Gminy Czarnocin. W trakcie oceny w szczególności uwzględniono obszary objęte przewidywanym znaczącym wpływem na środowisko.

3.1.1 Lokalizacja, położenie obszaru Gminy Czarnocin

Gmina Czarnocin położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, należy do powiatu kazimierskiego.

Rysunek/Mapa 1 Lokalizacja Gminy Czarnocin na tle województwa świętokrzyskiego oraz powiatu kazimierskiego

Źródło: Portal internetowy Interaktywna Mapa Polski, mapapolski.com.pl

Gmina Czarnocin graniczy z :

- gminą Skalbierz od zachodu,
- gminą Kazimierza Wielka od południowego - zachodu,
- gminą Opatowiec od południowego – wschodu,
- fragmentem powiatu buskiego (i położona w nim gmina Wiślica),
- powiatem pińczowskim (i położonymi w nim gminami Złota Pińczowska i Działoszyce).

Obszar gminy rozciąga się na kierunku południowy wschód – północny zachód. Powierzchnia gminy Czarnocin wynosi 6 957 ha. Swoim obszarem obejmuje 24 sołectwa. Około 1,5 % powierzchni gminy (106 ha) zajmują lasy.

W skład gminy wchodzi 24 sołectwa: Będziaki, Bieglów, Cieszkowy, Ciuślice, Czarnocin, Charzowice, Dębiany, Kolosy, Koryto, Krzyż, Malżyce, Mękarzowice, Michałowice, Mikołajów, Miławczyce, Opatkowiczki, Soboszów, Sokolina, Stradów, Stropieszyn, Swoszowice, Turnawiec, Zagajów, Zagaje Stradowskie. Największym sołectwem pod względem powierzchni i liczby ludności są Kolosy (626,16 ha, 404 mieszkańców - 2014 rok). Najmniejszym sołectwem pod względem powierzchni oraz liczby ludności jest z kolei Stropieszyn (104,51 ha, 62 mieszkańców – 2014 rok). Siedzibą władz administracyjnych, a zarazem stolicą gminy jest Czarnocin.

Przez obszar Gminy przechodzi droga wojewódzka Nr 776 Kazimierza Wielka – Busko – Zdrój będąca głównym połączeniem gminy z układem dróg wojewódzkich oraz drogą wojewódzką 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż.

Układ dróg wewnętrznych Gminy, a zarazem kośćcem układu komunikacyjnego Gminy jest droga wojewódzka Nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż przechodząca w drogę powiatową Nr 0523 T Krzyż – Krzczonów. Przebieg powyższych dróg kształtuje się w układzie: północny – zachód południowy – wschód.

3.1.2 Powierzchnia ziem

Powierzchnia geodezyjna Gminy Czarnocin wynosi 69,53 km², co stanowi ponad 16,46% powierzchni powiatu. Tabela numer 3 szczegółowy przedstawia podział struktury bonitacyjnej użytków rolnych w gminie.

Tab. 3 Struktura bonitacyjna użytków rolnych w Gminie Czarnocin.

Klasa gleby	Wielkość w ha
Klasa I	1 109
Klasa II	2 216
Klasa III	2 588
Klasa IV	558
Klasa V	100
Klasa VI	30
Klasa VI z	33
Pozostałe	320

Źródło: „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czarnocin”, data publikacji: 2009-04-16, s. 8.

W strukturze bonitacyjnej użytków rolnych w na terenie Gminy Czarnocin dominują klasy gleby II i III, które stanowią blisko 70% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Klasa gleby pierwsza oznacza gleby bardzo urodzajne. Warstwa gleby jest gruba. Gleba jest właściwie nawodniona i zasobna w elementy odżywcze dla roślin. Zwykle prawie nie podlega erozji, gdyż znajduje się na terenach płaskich. Na takich gruntach udają się wszystkie uprawy, ale głównie uprawia się buraki cukrowe, pszenicę, warzywa, lucernę i rzepak.

Klasa druga to tak naprawdę gleby klasy I, ale ze względu na specyfikę ukształtowania terenu, nie są zaliczane do klasy I, w gminie Czarnocin to ponad 30% wszystkich gleb. Uprawiane są tu te same rośliny co w klasie I.

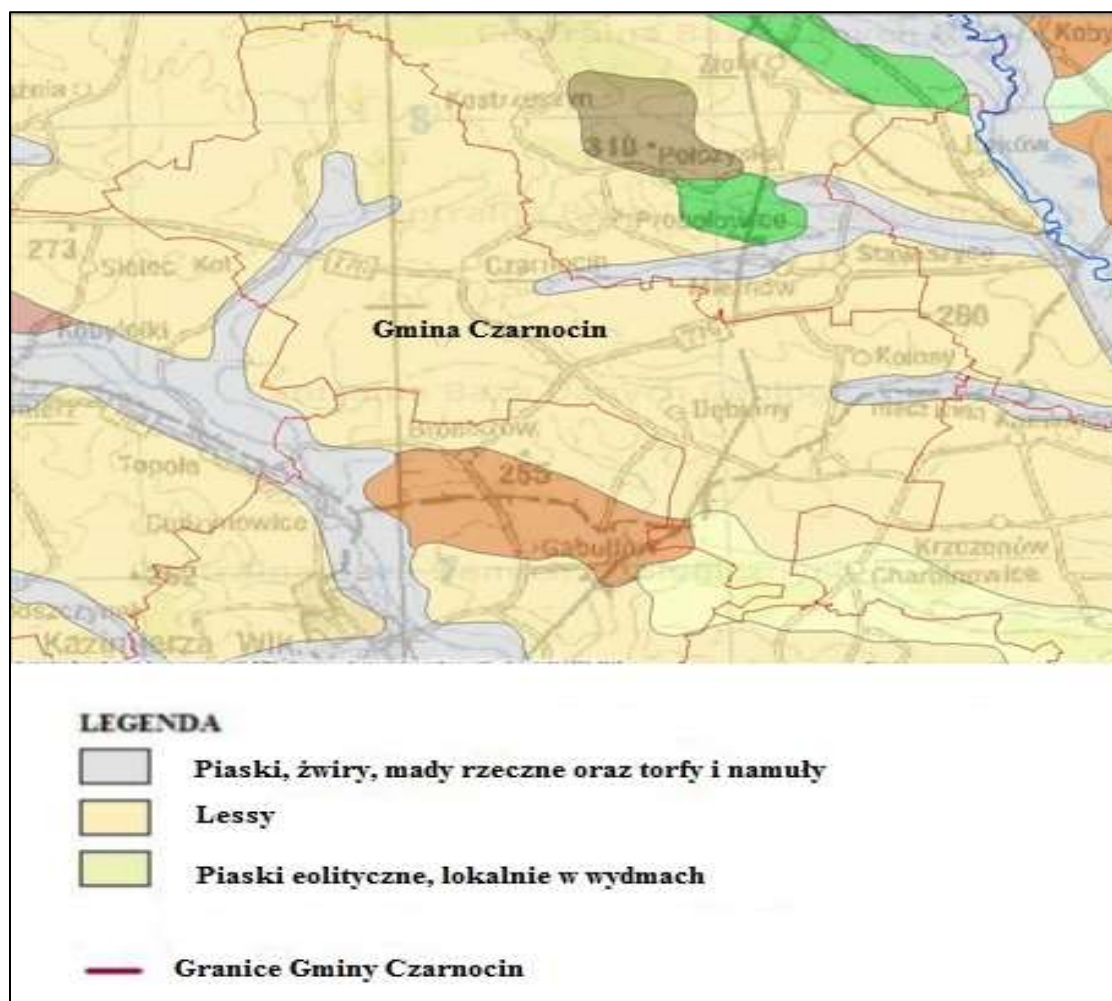
Natomiast klasa trzecia to gleba o gorszych parametrach niż dwie pierwsze, ale wynika to z tego, że znajdują się na zboczach, gdzie jest zatrzymywana mniejsza ilość wody. Także tu można uzyskiwać bardzo wysokie plony, ale na takich glebach potrzebne jest większe nawożenie. Uprawia się ziemniaki, zboże i oczywiście warzywa

W gminie Czarnocin występują gleby obejmujące wszystkie klasy bonitacyjne, a gleby najgorsze pojawiają się sporadycznie. Nieużytki w gminie również spotykane są rzadko.

Ziemie terenu gminy Czarnocin są jednymi z najżyźniejszych gleb województwa świętokrzyskiego. Jeżeli chodzi o kwestię zalesienia to w gminie Czarnocin nie występuje intensywnie, ponieważ zalesiania prowadzi się na glebach o niskich klasach bonitacyjnych lub w trudnych warunkach, gdzie lasy i zagajniki chronią żyzne gleby przed erozją.

Gleby nie są zanieczyszczone chemicznie, w związku z tym nadają się do produkcji ekologicznej.

Rysunek 2 Struktura morfologiczna gleb na obszarze Gminy Czarnocin

Źródło: Strona internetowa Państwowego Instytutu Geologicznego, Państwowego Instytutu Badawczego, pgi.gov.pl

Z przedstawionej na rysunku 1 mapy struktury morfologicznej wynika, że na terenie gminy dominują gleby w postaci lessów. Śladowe ilości pojawiają się piasków, żwirów, mad rzecznych oraz torfów i namułów także piasków eolitycznych w wydmach.

Gmina Czarnocin leży na pograniczu dwóch jednostek geologicznych: Niecki Nidy (Miechowskiej) i zapadliska przedkarpackiego. Nieckę Nidy wypełniają osady węglanowe kredy górnej wykształcone głównie jako margle, opoki i wapienie o miąższości kilkuset metrów nie mają one znaczenia surowcowego. Zapadlisko wypełnione jest osadami trzeciorzędu o dużej zmienności facjalnej, zalegających w tej części na utworach kredy górnej. Z pośród utworów tej formacji w tym rejonie znaczenie surowcowe mają ility rakowieckie, wykorzystywane do produkcji ceramiki budowlanej.

W obrębie Gminy na powierzchni występują przede wszystkim lessy humusowe i lessy o miąższościach od 2 do około 20m, podścielone miejscami lessami piaszczystymi (do

6m) lub glinami zwałowymi, pod nimi zalegają utwory miocenu (iły piaszczyste, iłowce, mułowce iglasto-margliste, z wkładkami gipsów) o miąższości do kilkudziesięciu metrów, a niżej margle, wapienie i opoki margliste oraz wapienie i opoki z krzemieniami kredy górnej.

W górnych partiach dolin, koło Stradowa i Zagaja Stradowskiego a także w pobliżu Mękarzowic i Górek Budziszowskich znajdują się niewielkie odsłonięcia utworów kredy (mastrycht) i glin zwałowych. Gliny zwałowe odsłaniają się także w pobliżu Ciuślic i Cieszków, a nieco większe ich powierzchnie występują w pobliżu Czarnocina i Mękarzowic.

Również odsłonięcia iłów miocenijskich są powierzchniowo niewielkie. Występują m.in. w pobliżu Cieszków i Kolos. Nieco większa powierzchnia iłów miocenijskich występuje w pobliżu południowej granicy Gminy (koło Zagajowa); stanowi ona część większego płata tych utworów (aż do Cudzynowic), znajdującego się jednak już poza granicą gminy. Koło Zagajowa jest też niewielka (w granicach Gminy) powierzchnia utworów piaszczystych (piaski eoliczne). W dnach dolin występują mady, a u podnóży zboczy utwory deluwialne.

Na terenie Gminy występują następujące kopaliny: w miejscowości Kolosy lessy, iły trzeciorzędowe gliny zwałowe w pobliżu Ciuślic gipsy w pobliżu miejscowości Zagaje piasek drobnoziarnisty, kwarcowy jasno żółty. Obecnie w miejscowości Kolosy eksploatowane są iły rakowieckie, jako surowiec na potrzeby miejscowej cegielni.

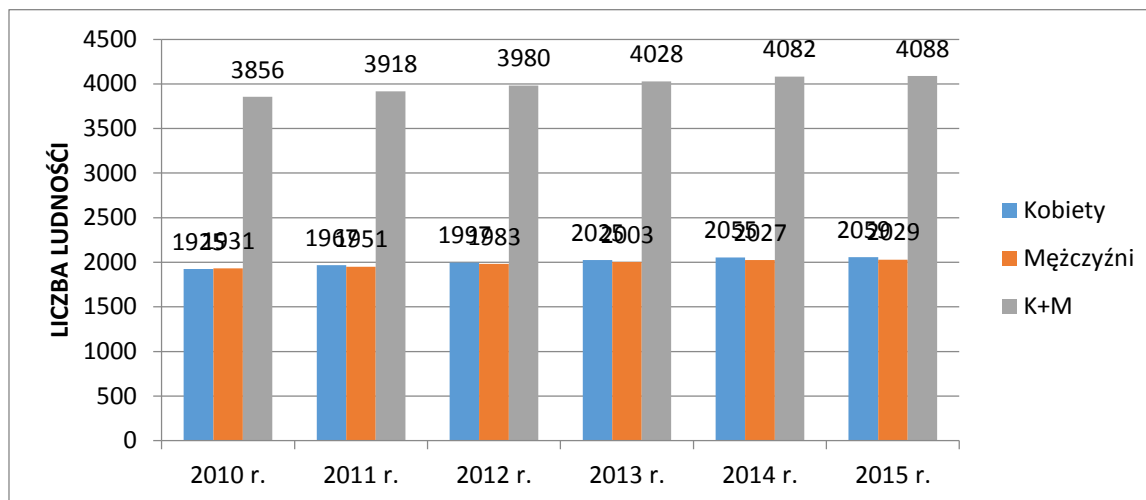
3.1.3 Ludność

Na obszarze całego kraju na dzień 31 grudnia 2014 r. wielkość zaludnienia wyraża się w liczbie 38 478 602, w tym kobiet 19 858 793, mężczyzn 18 619 809.

Według danych GUS z 2014 r. gęstość zaludnienia ogółem osoba/km² to 123 osób, zaś gęstość zaludnienia – w wyszczególnieniu obrębu wieś osoba/km² to 52 osoby. Analizując dane demograficzne na bazie województwa sytuacja przedstawia się w następujący sposób. Liczba ludności ogółem to 1 263 176 osób, w tym kobiet 646 506, mężczyzn 616 670.

Ludność Gminy Czarnocin stanowi 0,01% mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego. Porównując liczbę ludności Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 zwraca uwagę fakt zbliżonej liczby mieszkańców. Obserwujemy nieznaczny wzrost corocznej liczby ludności, która na koniec badanego okresu daje przyrost o 6,02%. W poddawanej analizie okresie tak się przedstawia liczba zameldowań: 2010 r. – 3856, 2011 r. – 3918, 2012 r. – 3980, 2013 r. – 4028, 2014 r. – 4082, 2015 r. – 4088.

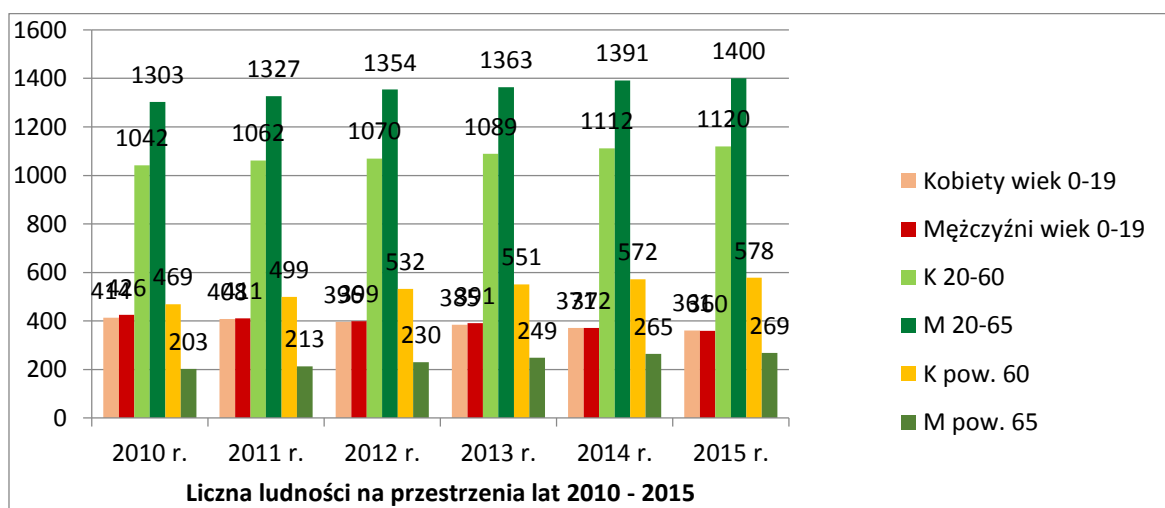
Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Czarnocin pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Teren gminy w 2014 roku zamieszkiwało 2055 kobiet oraz 2027 mężczyzn. W strukturze wieku ludności Gminy Czarnocin w 2014 roku największy udział wśród mężczyzn stanowiły osoby w wieku 20 – 65 lat, natomiast najmniejszy – w wieku powyżej 65 lat. W strukturze wieku kobiet najliczniejszą grupę także tworzyły osoby w wieku 20 – 60 lata, zaś najmniejszą w wieku 0–19 lat.

Wykres 2 Struktura wieku ludności z podziałem na płeć oraz wiek w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując powyższy wykres, podział grup wiekowych na terenie Gminy Czarnocin pozwala na stwierdzenie, iż najliczniejszą grupą są osoby będące w przedziale 20-60 kobiety i

20-65 mężczyźni, są to osoby w wieku produkcyjnym i stanowią 62 % (dane wg statystyki UG z 2015 r.) ludności gminy (2520 osoby). W najliczniejszej grupie wiekowej produkcyjnej odnotowuje się znaczną przewagę mężczyzn, biorąc pod uwagę tylko 2015 r. jest to różnica 280 osób.

W grupie wiekowej 0-19 (przedprodukcyjnej) nie odnotowuje się znacznych rozbieżności dotyczących płci badanej grupy, kobiety i mężczyźni w tym przedziale wiekowym są o bardzo zbliżonej liczbie. Biorąc pod uwagę tylko ostatnie badane lata 2014 i 2015 to osoby (kobiety + mężczyźni) w grupie wiekowej 0-19 stanowią lekko ponad (2014 r.) 18 %, (2015 r.) 17% całej populacji Gminy Czarnocin, dodatkowo już na wykresie bez tworzenia pomocniczych wyliczeń widać, że liczba osób w/w grupie na przestrzeni ostatnich kilku lat jest malejąca w stosunku do całości ludności gminy.

W ostatniej badanej grupie wiekowej (poprodukcyjnej) widać znaczne rozbieżności w analizie z podziałem na płeć. Kobiety stanowią zdecydowanie większy odsetek liczebności. Biorąc pod uwagę 2014 r. liczba kobiet jest większa o 307, natomiast w 2015 r. liczba wzrasta nieznacznie, do liczby 309. Analizując powyższe widzimy, iż na jednego mężczyznę przypada procentowo 2 kobiety.

3.1.4 Lokalny klimat

Obszar gminy Czarnocin znajduje się w zasięgu umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego. Średnia roczna temperatura powietrza mieści się w granicach 6 – 8 ° C. Długość zalegania pokrywy śnieżnej wynosi około 80 dni, długość okresu wegetacyjnego 210 – 220 dni. Kierunek wiatrów nawiązuje do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej (W, SW, E, NE), a średnia prędkość wynosi 2,3 – 3,1 m/s.

Warunki klimatyczne sprzyjają rozwojowi produkcji rolniczej. Negatywną cechą obszaru jest stosunkowo duża częstość występowania opadów ulewnych oraz położenie na szlaku burz gradowych. Obszar ten znajduje się w wyżynnym regionie klimatycznym śląsko-małopolskim o stosunkowo wysokich opadach (nawet do około 800 mm/rok), średnie opady wynoszą 539 mm z najwyższymi opadami w lipcu (87 mm) a najniższymi w lutym (22 mm). Długość zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 80 do 100 dni, a okres wegetacji od 200 do 220 dni. Region ten charakteryzuje się wyraźnie większymi wpływami klimatu kontynentalnego. Średnia temperatura najchłodniejszego miesiąca stycznia wynosi -7°C, a najcieplejszego lipca +17,7°C.

3.1.5 Jakość powietrza atmosferycznego

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* (Poś), ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach, oraz zmniejszaniu poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Nadmierne zanieczyszczenie powietrza, oprócz bezpośredniego szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludności, powoduje także niekorzystne zmiany w jakości wód, gleby, szaty roślinnej i budowlań.

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Czarnocin jest: spalanie paliw na cele grzewcze w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach oraz urządzeń i maszyn gospodarczych.

W strukturze emisji zanieczyszczeń wyróżnia się:

- a) zanieczyszczenia gazowe, takie jak: SO₂, NO₂, CO, CO₂ oraz inne gazy pochodzące głównie z procesów technologicznych;
- b) zanieczyszczenia pyłowe pochodzące z procesów energetycznych (pyły ze spalania paliw) oraz procesów technologicznych.

Na stan powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Czarnocin wpływa przede wszystkim emisja ze źródeł zlokalizowanych na jej obszarze, a także zanieczyszczenia napływające z sąsiednich aglomeracji.

Jakość powietrza w województwie świętokrzyskim została przedstawiona w raporcie *Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014* sporządzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Zgodnie z podziałem na strefy, zawartym w nowelizacji *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.), w każdej strefie oceny poziomu substancji w powietrzu podawane są ze względu na dwie grupy kryteriów:

1. dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, ołowiu, benze-
nu, tlenku węgla, ozonu, kadmu, arsenu, benzo(a)pirenu, niklu – ze względu na ochro-
nę zdrowia ludzi;
2. dwutlenku siarki, tlenku azotu, ozonu – ze względu na ochronę roślin.

Gmina Czarnocin leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy świętokrzyskiej – 11 601 km². W strefie świętokrzyskiej dokonano pomiarów ze względu na ochronę zdrowia ludzi, natomiast pomiaru ze względu na ochronę roślin dokonano dla całego województwa

świętokrzyskiego. Dopuszczalne poziomy ocenianych substancji określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031). Wynikiem oceny jest zaliczenie każdej strefy dla wszystkich substancji podlegających ocenie do jednej z poniższych klas:

- 1.) klasa A (D1) – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (D1);
- 2.) klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- 3.) klasa C (D2) – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych (D2).

Poniżej w zestawieniu tabelarycznym (tabele 4 i 5) została przedstawiona klasyfikacja strefy świętokrzyskiej względem poszczególnych zanieczyszczeń.

Tab. 4 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń wg kryterium dla ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
		SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₂ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃
strefa świętokrzyska	PL 2602	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	A/D2

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, WIOŚ Kielce

Strefa świętokrzyska uzyskała klasę C z powodu przekroczeń poziomu dozwolonego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10, a także z powodu przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Poziom docelowy ozonu został dotrzymany, wobec czego nadano klasę A,

jednak poziom celu długoterminowego został przekroczony, co skutkuje zaklasyfikowaniem strefy świętokrzyskiej do klasy D2.

Tab. 5 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń wg kryterium dla ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			Ogólna klasa strefy
		NO ₂	SO ₂	O ₃	
strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A/D2	A

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, WIOŚ Kielce

Analizując wyniki oceny rocznej stanu powietrza wg kryterium dla roślin, strefę świętokrzyską zakwalifikowano do klasy A. Natomiast z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefę świętokrzyską określono jako D2.

Główne zagrożenie dla jakości powietrza w gminie stanowią:

- emisje zanieczyszczeń w porze zimowej z domów jednorodzinnych,
- spalanie w lokalnych kotłowniach i piecach różnego rodzaju materiałów odpadowych,
- wzrost poziomu ruchu pojazdów i wzrost emisji spalin.

Powstające zanieczyszczenia ze względu na miejsce występowania, szczególnie w zwartej zabudowie, silnie oddziałują nie tylko na środowisko, ale także stanowią poważne zagrożenia dla zdrowia lokalnych społeczności. Należy zatem skrupulatnie eliminować obecne problemy na terenie gminy:

- stosowanie paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci w kotłach o niskiej sprawności cieplnej,
- wysoki udział indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców,
- eksploatacje instalacji energetycznych o małej mocy,
- duże straty energii cieplnej spowodowane złym stanem technicznym budynków,
- emisja pochodząca z zabrudzenia jezdni oraz jej okolicy,
- emisja powstająca w trakcie prac budowlanych,
- niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych oraz energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych i imisyjnych,
- niski poziom życia ludności,
- niewystarczający poziom wiedzy ekologicznej.

3.1.6. Krajobraz oraz występujące formy ochrony przyrody

Gmina Czarnocin położona jest w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje obszar 6 953 ha. Gmina leży na pograniczu Garbu Wodzisławskiego i Płaskowyżu Proszowickiego, który stanowi morfologicznie zaokrąglone garby o wysokości do 250 m n.p.m.

Według podziału J. Kondrackiego na regiony geograficzne Gmina Czarnocin położona jest na obszarze:

provincia - Wyżyny Polskie,
podprovincia – Wyżyna Małopolska,
makroregion- Niecka Nidziańska,
mezoregion- Płaskowyż Proszowicki, Garb Wodzisławski.

W obrębie gminy Czarnocin znajdują się obiekty parkowe, w których zachowało się wiele cennych drzew i krzewów, które pod względem składu gatunkowego nawiązują do naturalnego składu szaty roślinnej odpowiednich krain przyrodniczych.

Wg M. Drzał (1988) należą do nich parki położone w następujących miejscowościach:

- Dębiany – park o powierzchni 6,00 ha, objęty ochroną. W parku występują: pojedynczo lipy, kasztanowce, brzozy, akacje, w wieku 70-110 lat. Park wymaga rekonstrukcji.
- Miławczyce – park o powierzchni 3,50 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, graby, wiązy świerki, modrzewie, kasztanowce, topole, wierzby, sosny, wejmutki, jadły kalifornijskie, w wieku 100 – 200 lat.
- Ciuślice – park o powierzchni 1,50 ha, objęty ochroną. W parku występują brzozy, lipy, sosny, akacje, jawory, w wieku 50 – 120 lat.
- Czarnocin – park o powierzchni 4,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, akacje, brzozy, klony, jesiony, kasztanowce, topole, świerki, w wieku 90 – 160 lat.
- Cieszkowy – park o powierzchni 1,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, brzozy, dęby, akacje, świerki, topole, kasztanowce, w wieku 90 - 200 lat.

Na terenie gminy bardzo mały obszar stanowią lasy. Roślinność wysoka występuje najczęściej w formie zadrzewień towarzyszącym ciekom i drogom.

W 2014 roku powierzchnia gruntów leśnych ogółem wyniosła 113,45 ha, z czego lasy publiczne ogółem stanowią 68,45 ha.

Na terenie gminy Czarnocin nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Północne obrzeże gminy przylega do Kozubowskiego Parku Krajobrazowego stanowiącego fragment

Ostoi Nidziańskiej, przewidzianej do ochrony w ramach ogólnoeuropejskiej sieci „Natura 2000”. Kozubowski Park Krajobrazowy chroni krajobraz wzgórz lessowych z interesującymi formami erozyjnymi oraz dużymi powierzchniami lasów grądowych z gatunkami ciepłolubnych roślin. Otulina Kozubowskiego Parku Krajobrazowego obejmuje Zagaje Stradowskie, Stradów, Malżyce, Mękarzowice i Turnawiec.

Północno-zachodnia granica gminy pokrywa się z granicą Miechowsko-Działoszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który chroni kompleksy leśne w postaci zbiorowisk grądowych i świetlistej dąbrowy oraz pagórki kredowe i wąwozy lessowe, na których rozwinęły się murawy kserotermiczne z rzadkimi roślinami. Południowo – wschodnia granica gminy pokrywa się z granicą Koszycko – Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który chroni bory mieszane z bogato rozwiniętym runem. Na tym obszarze ochronie podlegają również walory przyrodnicze dolin rzecznych, pełniące rolę korytarzy i ciągów ekologicznych.

Na terenie gminy Czarnocin ochroną konserwatorską objęty został jeden pomnik przyrody. Jest to dąb bezszypułkowy rosnący w okolicy Mękarzowic, w leśnictwie Zawarża (obwód 377 cm).

Natura 2000

W obrębie gminy Czarnocin nie wyznaczono obszarów chronionych w Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

3.1.7 Warunki wodne

Warunki hydrologiczne

Gmina Czarnocin w większości znajduje się w obrębie zlewni Nidzicy, tylko północno-wschodni fragment należy do zlewni Nidy. Na obszarze gminy nie ma większych cieków wodnych. Największymi są Stradomka i ciek bez nazwy (Ciek od Krzyża), przepływający przez Kolosy.

Oprócz cieków naturalnych na obszarze gminy Czarnocin występuje kilka stawów, m.in. w miejscowościach Budziszowice, Miławczyce, Cieszkowy, Opatkowiczki. Z

wyjątkiem największego, kilkuhektarowego stawu w Budziszowicach, są to małe obiekty, w większości nieużytkowane lub wykorzystywane jako zbiorniki przeciwpożarowe.

Warunki hydrogeologiczne

Na obszarze gminy Czarnocin wody podziemne występują w zbiornikach górnokredowym i czwartorzędowym. Górny kredowy poziom wodonośny stanowią margle i opoki z wkładkami wapieni. Występują w nim wody szczelinowe i porowo-szczelinowe. Zwierciadło występuje na głębokości 1 – 25 m p.p.t. Miąższość warstw wodonośnych wynosi 27 – 66 m. Poziom kredowy na dużej powierzchni izolowany jest pokrywami lessowymi i utworami miocenu o zróżnicowanej, lecz na ogół dużej miąższości i w związku z tym jest w małym stopniu narażony na zanieczyszczenia. Jedynie w części północnej obszaru, utwory kredowe zalegają bezpośrednio pod utworami czwartorzędowymi i tu zagrożenie tych wód jest większe. Wydajności potencjalne otworów studziennych wynoszą najczęściej 10 – 30 m³/h. Lokalnie są one wyższe i wynoszą 50 – 70 m³/h, a nawet ponad 120 m³/h. Górny kredowy poziom wodonośny został zakwalifikowany w skali ogólnokrajowej jako Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) 409 – Niecka Miechowska.

Ochrona wód obejmuje cały obszar GZWP z wyjątkiem nielicznych miejsc występowania utworów łatwo przepuszczalnych o miąższości gwarantującej skuteczną izolację. Zbiornik ten jest głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Czwartorzędowy poziom wodonośny o większym znaczeniu użytkowym występuje w piaszczysto - żwirowych osadach rzecznych wypełniających doliny, obniżeniach morfologicznych oraz lokalnie w osadach akumulacji lodowcowej i eolicznej. Powszechnie na całym obszarze zalegają one na niewodonośnych ilach trzeciorzędowych (iły krakowieckie wieku miocenowego). Czwartorzędowy poziom wodonośny przykryty jest lessami o miąższości przekraczającej niekiedy 20 m. Wydajności potencjalne otworów studziennych ujmujących poziom czwartorzędowy wynoszą przeważnie 30 – 50 m³/h, lokalnie 10 – 30 m³/h. Wody tego poziomu są w dużym stopniu narażone na zanieczyszczenia, gdyż poziom ten jest praktycznie odkryty na całym obszarze.

Sieć wodociągowa

Większość sołectw w gminie Czarnocin zaopatrywanych jest w wodę z ujęcia w Mękarzowicach. Długość sieci wodociągowej magistralnej – przesyłowej – 5,2 km,

rozdzielczej, bez przyłączy – 99,63 km. Na terenie gminy Czarnocin jest przyłączonych 1127 budynków w tym 1076 budynków mieszkalnych. Na obszarze gminy jest jedna przepompownia wody w Mikołajowie, która zasila miejscowości Mikołajów, Sokolina, Stropieszyn i Zagajów. Przepompownia została oddana do użytku w 2014 r.

Poniżej obraz rzeczywistego poboru wody na terenie Gminy Czarnocin.

Tab. 6 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.

rok	rzeczywisty pobór (sprzedaż) wody w gminie.
2013 r.	93.423 m ³
2014 r.	98.791 m ³
2015 r. do 31 października	87.772 m ³

Źródło: Opracowanie własne

3.1.8 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Hałas w rozumieniu *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) to dźwięk o częstotliwości od 16 Hz do 16 000 Hz. Na zakres ten składają się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące negatywnie na organizm ludzi, powodując ogólnoustrojowe zaburzenia i dolegliwości.

W gminie Czarnocin problem zanieczyszczenia środowiska hałasem wynika głównie z ruchu drogowego. Głównym źródłem hałasu na obszarze gminy jest ruch samochodowy. Przez obszar gminy przechodzi droga wojewódzka Nr 776 Kazimierza Wielka – Busko – Zdrój będąca głównym połączeniem gminy z układem dróg wojewódzkich oraz drogą wojewódzką 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż.

Układ dróg wewnętrznych gminy, a zarazem kośćcem układu komunikacyjnego jest droga wojewódzka Nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż przechodząca w drogę powiatową Nr 0523 T Krzyż – Krzczonów. Przebieg powyższych dróg kształtuje się w układzie: północny – zachód południowy – wschód. Ponadto w gminie występuje sieć dróg

dojazdowych oraz dróg gospodarczych stanowiących dojazdy do pól. Układ dróg gminy ma również długą historię rozwoju jako sieci osiedleńczej. Powstał w zgodzie z warunkami topograficznymi, dzięki czemu posiada duże walory krajobrazowe. Główna droga Nr 770 prowadzona grzbietem pasma wzniesień dzielących gminę na część północną i południową, daje dalekie wglądy w oba obszary, równocześnie będąc ważnym komponentem krajobrazowym jej kompleksu. Podobny charakter i rolę posiada droga Krzyż – Krzczonów.

Droga 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż biegnąca w części odcinkami grzbietów wzniesień, częściowo doliną Stradomki posiada walory ciągu krajobrazowego o zróżnicowanych wglądach.

Powszechność i intensywność hałasu w miejscu zamieszkania stanowi realne zagrożenie dla zdrowia, a zwłaszcza obniżenie psychicznego komfortu i jakości życia.

Największy wpływ na hałas akustyczny ma hałas komunikacyjny, w szczególności pochodzące z dróg wojewódzkich. W 2010 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadziła pomiar ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich. W obrębie gminy Czarnocin pomiar przeprowadzany był na kilku odcinkach pomiarowych. Wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli 7.

Tab. 7 Średni Dobowy Ruch (SDR) według rodzajowej struktury ruchu pojazdów silnikowych na drogach wojewódzkich w obrębie Gminy Czarnocin

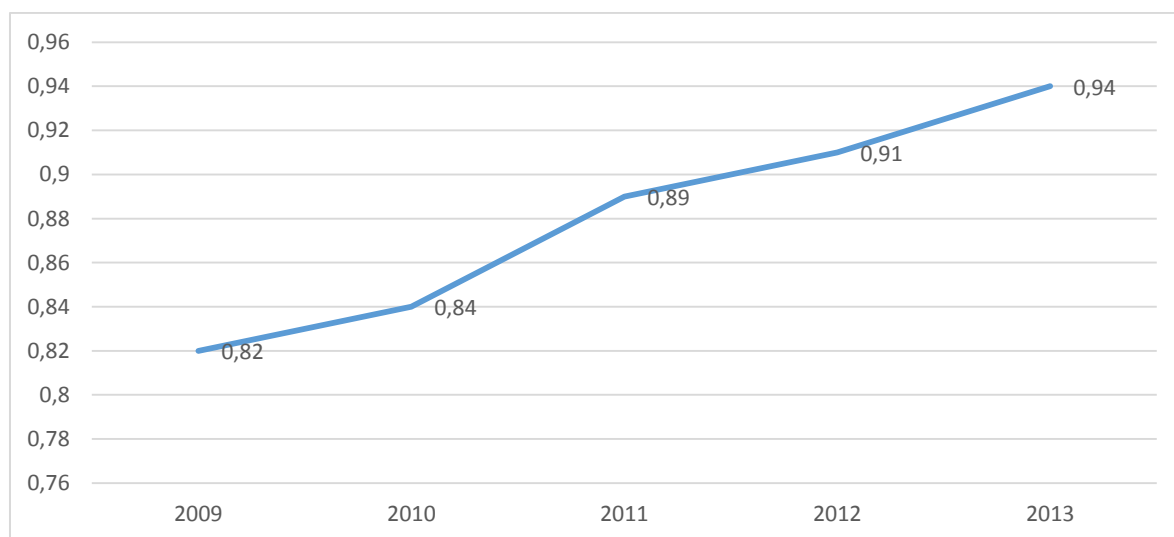
Numer punktu pomiar.	Numer drogi	Długość (km)	Nazwa	Pojazdy samochod. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
					Moto cykle	Sam. osob. Mikr obusy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciąg niki rolnicze
								bez przyczepy.	z przycz.		
26072	770	11,8	DW. 768 I 770 - Krzyż	970	11	743	139	44	18	6	9
26075	776	8,7	Kazimierza Wielka - Krzyż	2745	25	2188	280	71	132	33	16
26076	776	10,3	Krzyż – Wiślica	2130	6	1594	300	72	111	32	15

Źródło: Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Kielcach, www.szd.w.kielce.com.pl

Na podstawie pomiarów (tab. 7) można zauważyć, że w ciągu doby po odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających na terenie gminy Czarnocin w 2010 roku poruszało się łącznie ponad 5 tysięcy pojazdów. Pośród nich największy udział stanowiły zdecydowanie samochody osobowe i mikrobusy. Na drugim miejscu znajdowały się samochody lekkie ciężarowe. Z kolei najmniej zanotowano autobusów na drodze numer 770 DW. 768 I 770 – Krzyż, ciągników rolniczych na drodze 776 Kazimierza Wielka – Krzyż oraz motocykli na odcinku 776 Krzyż – Wiślica.

Jak wykazują dane Głównego Urzędu Statystycznego, zarówno w powiecie kazimierskim, jak i gminie Czarnocin systematycznie wzrasta liczba pojazdów samochodowych. Wiąże się to m.in. z liczbą ludności na danym terenie, która w ostatnich latach na obszarze powiatu kazimierskiego systematycznie wzrastała. Wraz z liczbą mieszkańców zwiększa się wskaźnik ilości pojazdów przypadających na jedną osobę w powiecie kazimierskim, który to wzrósł z 0,82 w 2009 roku do 0,94 w roku 2013 (wykres 3). Jest to skutkiem wzrostu zamożności ludności oraz potrzebą dojazdu do pracy.

Wykres 3 Ilość pojazdów samochodowych przypadająca na 1 mieszkańca w powiecie kazimierskim w latach 2009–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zależność ta pozwala prognozować, że nawet w przypadku stabilizacji ilości osób na danym terenie, liczba pojazdów będzie nadal rosła, co będzie miało odzwierciedlenie w zwiększającej się emisji zarówno hałasu jak i zanieczyszczeń. Na przestrzeni ostatnich lat na terenie gminy nie były wykonywane pomiary hałasu komunikacyjnego. Porównując jednak charakterystykę gminy z innymi gminami o podobnych parametrach, w których były prowadzone badania można stwierdzić, że hałas może jedynie w sporadycznych przypadkach przekraczać obowiązujące normy i być uciążliwy dla mieszkańców.

Na terenie gminy działaniami sprzyjającymi obniżeniu hałasu komunikacyjnego są: utrzymanie dobrego stanu dróg, odnawianie nawierzchni drogowych, obiektów mostowych, remonty i modernizacje odcinków dróg.

Na wzrost poziomu hałasu ma również wpływ mechanizacja rolnictwa. Źródłem hałasu są traktory i kombajny, szczególnie w czasie prac polnych. Hałas ten może być odczuwalny nawet po zmierzchu.

W 2014 roku powstał *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne*. Badania w ramach Programu nie uwzględniły dróg zlokalizowanych na obszarze gminy Czarnocin. Program podaje jednak m.in. działania długoterminowe, które przyczynią się do poprawy jakości klimatu akustycznego – istotne jest, aby nowe inwestycje nie pogarszały stanu klimatu akustycznego na terenach podlegających ochronie. Jednym z działań długoterminowych ujętym w Programie jest nasadzanie drzew i krzewów wzdłuż ciągów komunikacyjnych przy budynkach oraz niezagospodarowanych przestrzeniach, w celu tworzenia zwartych pasów zieleni, spełniających funkcję naturalnych izolatorów hałasu.

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* definiuje również pola elektromagnetyczne (PEM) jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach z zakresu od 0 Hz do 300 GHz, a ochrona przed nimi polega na utrzymaniu poziomów tych pól poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe.

Do urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na obszarze gminy Czarnocin należą:

- linie elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia.
- bazowe stacje telefonii komórkowej - na terenie gminy znajdują się dwie stacje bazowe telefonii komórkowej w Będziakach i Soboszowie.

W 2014 roku WIOŚ w Kielcach przeprowadził pomiary natężenia PEM na terenie województwa świętokrzyskiego w 45 punktach monitoringowych znajdujących się w dostępnych dla ludności miejscach:

- w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys.: w Kielcach, Starachowicach i Ostrowcu Świętokrzyskim po 5 punktów (w sumie 15 punktów);
- w pozostałych miastach – 15 punktów;
- na terenach wiejskich – 15 punktów.

Po przeprowadzeniu serii pomiarów nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia PEM w żadnym z punktów, w związku z powyższym na terenie gminy Czarnocin również takie przekroczenia nie występują.

3.1.9 Zasoby naturalne

Na terenie gminy występują następujące kopaliny:

- Kolosy – lessy, iły trzeciorzędowe, gliny zwałowe,
- w pobliżu Ciuślic – gipsy,
- w pobliżu miejscowości Zagaje Stradowskie piasek drobnoziarnisty, kwarcowy.

Obecnie w miejscowości Kolosy mogą być eksploatowane iły i lessy ze złoża „Kolosy” (iły wykorzystywane są jako surowiec do produkcji ceramiki budowlanej w miejscowej cegielni).

Cegielnia Kolosy „CERAX” może produkować następujące asortymenty:

- a.) cegła budowlana pełna,
- b.) cegła budowlana drążona (dziurawka, kratkówka),
- c.) pustaki ścienne (szczelinówka, UNI, MAX, i inne),
- d.) kształtki kominowe;

Firma "CERAX" s.c. w Markach, może prowadzić będzie działalność gospodarczą polegającą na produkcji wyrobów ceramicznych na terenie „Cegielni Kolosy”, w miejscowości Kolosy, Gmina Czarnocin. Proces produkcji ceramiki budowlanej polegać będzie na produkcji surowej cegły, a następnie na wypalaniu wyrobów ceramicznych w piecu kręgowym typu Hoffman.

Nieprawidłowo prowadzona powierzchniowa eksploatacja prowadzi do degradacji terenu i niszczenia potencjalnych złóż. Istniejące przepisy Prawa geologicznego i górniczego wymuszają korzystne zmiany w zakresie eksploatacji złóż kopalin. Uruchomienie stałych punktów eksploatacji surowców wiąże się z opracowaniem dokumentacji geologicznej i uzyskaniem koncesji na wydobycie kopaliny. Eksploatacja prowadzona z udokumentowanych złóż, w obrębie wyznaczonego terenu górniczego i prawidłowo wykonana rekultywacja, zgodnie z wymogami prawa geologicznego i górniczego, zapobiegnie dewastacji środowiska w obrębie i w sąsiedztwie złóż.

Na terenie gminy Czarnocin nie ma wyrobisk pozostałych po eksploatacji surowców mineralnych.

3.1.10 Dobra materialne, zabytki

Obszar gminy Czarnocin, to urokliwy zakątek Niecki Nidziańskiej. Dziedzictwo kulturowe gminy w liczbach nie odzwierciedla rangi bogactwa tego terenu.

Obiekty zabytkowe, naszego terenu są unikatowe i rozświetlone na skalę krajową i europejską. Na terenie gminy Czarnocin są obiekty zabytkowe pochodzenia sakralnego, historycznego, a także przyrodniczego:

Wszystkie trzy obiekty sakralne mają charakter zabytkowy i urzekają wiernych oraz turystów swym naturalnym pięknem.

Patrząc od Czarnocina na północny – zachód lokalizujemy Stradów i drewniany Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Bartłomieja w Stradowie z cudownym obrazem NMP „stradowskiej”, wzniesiony po 1656 r. wraz z drewnianą dzwonnica z XVII w., (50.370941, 20.482931). Zwracając się na południowy – wschód od Czarnocina mamy Kościół

Rzymskokatolicki pw. św. Michała Archaniola w Sokolinie z wczesnobarokowym ołtarzem głównym wzniesiony po 1651 r. wraz z dzwonnica bramną murowaną z 1842 r. (50.301822, 20.602812). Zaś w centrum gminy jest Kościół Rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Czarnocinie z około 1360 r. w stylu gotyckim wraz z dzwonnica drewnianą z XIX w. (50.341736, 20.518623).

Oprócz w/w obiektów sakralnych na terenie gminy są unikatowe zabytki o wartości historycznej. Dwa Zbory Ariańskie jedyne na terenie powiatu kazimierskiego usytuowane w miejscowościach gminy Czarnocin. W Kolosach w centrum wsi usytuowany jest Zbór Ariański z 1654 r. (50.319633, 20.610483). Zbór został wzniesiony przez rodzinę Rupniewskich, świadczy o tym herb Szreniawa, umieszczony nad wejściem. W późniejszych latach budynek zboru służył jako dom modlitw dla luteran i kalwinistów. Zaś w wieku XIX został zamieniony na lamus dworski, a jeszcze później służył jako magazyn. Zbór Ariański w Kolosach jest najmniejszym kubaturowo obiektem zabytkowym w gminie.

Drugi Zbór Ariański usytuowany jest w miejscowości Cieszkowy, (50.331053, 20.531984), pochodzi z XVII w. Budynek ma dwuspadowy dach, profilowane gzymsy oraz kunsztowną kamieniarkę okienną. Zachowały się także stare, żelazne drzwi broniące dostępu do niewielkiej sionki zwieńczonej spłaszczonym sklepieniem kolebkowym. Nad drzwiami w sionce widnieją sentencje łacińskie. Wnętrze budynku podzielone jest na dwie obszerne izby. Nie zachował się ganek oraz drewniane schody prowadzące na piętro zboru.

Kolejnym zabytkiem historycznym jest Kurhan w Czarnocinie – czyli Gród Stożkowy (50.343721, 20.519558), o kształcie ściętego stożka. Na szczycie grodu stoi barokowa rzeźba św. Jana Napomucena z 1761 r. Czasem w literaturze można napotkać informację, iż owy Gród jest „domniemanym grobowcem ariańskim”.

Na miarę europejską bogactwem ziemi „czarnockiej” jest wczesnośredniowieczne Grodzisko w Stradowie zwane przez lokalne społeczeństwo Zamczyskiem. Samo Grodzisko usytuowane jest na wysokości ok. 350 m. n.p.m. i zajmuje powierzchnię ok. 2 ha, zaś łączny obszar grodziska i podgrodzia o miejscowych nazwach Waliki, Mieścisko, Barzyńskie to 25 ha. Do dziś zachowały się otaczające go, dochodzące do kilkunastu metrów wały ziemne i zagłębienia [fosy](#). Widziane z góry mają kształt zamkniętej podkowy. Czarnockie Grodzisko jest największym w Polsce grodem obronnym. Na szczycie grodziska usytuowany jest krzyż.

Na terenie gminy jest także dziedzictwo przyrodnicze, warte wyszczególnienia są: Park Podworski w miejscowości Czarnocin z I połowy XIX w. 50.343344, 20.517887, Park w miejscowości Cieszkowy – Park dworski, krajobrazowy z XVIII w. Obecnie z dwiema alejami lipowymi; 50.330724, 20.532338, Park podworski w miejscowości Miławczyce z I połowy XIX w. 50.355437, 20.461901, dąb bezszypułkowy (obwód 377 cm) – w miejscowości Mękarzowice w leśnictwie Zawarża 50.355691, 20.512847 czy buk czerwony w Cieszkowach koło Zboru Ariańskiego w Parku Dworskim, Krajobrazowym z XVIII w.

Gmina Czarnocin ma na swym terenie bogactwo archeologiczne, które wyróżnia ją na tle innych gmin. W miejscowości Michałowice odkryto jedno z największych w Europie skupisko obiektów rowkowych. Stanowisko w Michałowicach znane jest archeologom od połowy XXw. Od roku 2008 na polach wsi Michałowice prowadzone są badania wykopaliskowe na wielokulturowym stanowisku przez zespół Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Do chwili obecnej przeprowadzono badania na obszarze ponad 40 arów, odkrywając ponad 120 obiektów archeologicznych, związanych głównie z cmentarzyskiem ludności kultury przeworskiej z pierwszych wieków po Ch.

Najciekawsze na cmentarzysku w Michałowicach z punkty widzenia badań naukowych są tzw. obiekty rowkowe. Są to dużych rozmiarów założenia w postaci rowów na planie kwadratu. W obiektach rowkowych zazwyczaj odkrywane są tylko pojedyncze zabytki w postaci drobnych fragmentów ozdób i części strojów oraz fragmentów naczyń glinianych. Cmentarzysko w Michałowicach ma ogromną wartość naukową. Odkrywane są w nim obiekty unikatowe w skali nie tylko polskiej, ale także europejskiej. Należy mieć nadzieję, że badania będą kontynuowane i to wyjątkowe stanowisko zostanie przebadane w całości.

Analizując powyższe teren Gminy Czarnocin jest miejscem interesującym, spokojnym mającym specyficzny charakter, to teren atrakcyjny do rozwoju turystycznego, bądź agroturystyki, a samo istnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego podnosi standard całego terenu Gminy Czarnocin.

Głównymi dominantami architektonicznymi zespołów wsi i krajobrazu są kościoły w Stradowie, Czarnocinie i Sokolinie.

Cechą charakterystyczną terenu, krajobrazu, dziedzictwa gminy Czarnocin i odznaczającą ją od innych zakątków są liczne figury, krzyże przydrożne oraz kapliczki, niektóre o rysach zabytkowych i wartościach etnograficznych.

3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Analizując potencjalne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*, odniesiono się do poszczególnych zadań priorytetowych w obrębie celów szczegółowych, zaproponowanych w Strategii.

W stosunku do każdego z zadań priorytetowych skrupulatnie przeanalizowano potencjalne oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, czyli na bioróżnorodność biologiczną, wodę, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, lokalny klimat, zasoby naturalne oraz zabytki. Analizie poddano także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzkie.

3.3 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Strategii

W przypadku braku realizacji działań zawartych w Strategii ujemnym skutkiem dla środowiska będzie przede wszystkim utrzymywanie się problemów ekologicznych, takich jak m.in.:

- zachowanie obecnego poziomu emitowanych do powietrza zanieczyszczeń ze względu na nieprzeprowadzanie termomodernizacji budynków oraz brak wsparcia przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii;
- zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zagrożenie powodziowe wskutek nieuregulowania gospodarki wodno-ściekowej.

Zaniechanie powyższych inwestycji nie zmniejszy obecnego poziomu emitowanych do powietrza zanieczyszczeń, wobec tego analiza skutków braku realizacji Strategii prowadzi do wniosku, iż brak realizacji zadań zawartych w dokumencie Strategii może mieć poważne, negatywne konsekwencje. Wdrażanie działań zawartych w Strategii zgodnie z zasadami równoważonego rozwoju bezpośrednio przyczyni się do poprawy stanu środowiska w regionie.

4. Analiza i ocena przewidywanych oddziaływań ustaleń strategii na środowisko

Ocena wpływu na środowisko działań zawartych w Strategii ma charakter stosunkowo szeroki i ogólny ze wskazaniem przewidywanych, możliwych/potencjalnych oddziaływań, jakie są charakterystyczne dla danego typu działań. Wynika to z faktu, iż dokument Strategii wykazuje duży poziom ogólności, często bez wskazania konkretnych projektów i działań wraz z lokalizacją, a jedynie wskazując cel i kierunek rozwoju.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397) oraz *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 817) dokonano analizy w kontekście kwalifikacji przedsięwzięć ujętych w *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* wg podziału w powyższych aktach prawnych.

Zgodnie z ww. rozporządzeniami, ze względu na swój charakter żadne z działań ujętych w Strategii nie kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Część z zadań po ustaleniu lokalizacji lub powierzchniowej skali oddziaływania inwestycji może spełnić kryteria przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Zadaniami tymi są:

- **uregulowanie gospodarki wodnej i wodno-ściekowej:**

- w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 68 – rurociągi wodociągowe magistralne do przesyłania wody oraz przewody wodociągowe magistralne doprowadzające wodę od stacji uzdatniania do przewodów rozdzielczych, z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową;
- w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 77 – instalacje do oczyszczania ścieków inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 40, przewidziane do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców w rozumieniu art. 43 *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne*;
- w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 79 – sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową, sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym i obszarze kolejowym oraz przyłączy do budynków;

- **zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej:**
 - w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 60 – drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km, inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 31 i 32 oraz obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg oraz obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*;
- **wspieranie przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii:**
 - w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 5 – elektrownie wodne;
 - w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 6 – instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru, inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 5:
 - a) lokalizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, z wyłączeniem instalacji przeznaczonych wyłącznie do zasilania znaków drogowych i kolejowych, urządzeń sterujących lub monitorujących ruch drogowy lub kolejowy, znaków nawigacyjnych, urządzeń oświetleniowych, billboardów i tablic reklamowych;
 - b) o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m;
 - w odniesieniu do § 3 ust. 1 pkt 52 – zabudowa przemysłowa, w tym zabudowa systemami fotowoltaicznymi, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą, o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż:
 - a) 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy;
 - b) 1 ha na obszarach innych niż wymienione w punkcie a.
- **podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej:**
 - w odniesieniu do § 3 ust. 65 – budowle przeciwpowodziowe, z wyłączeniem przebudowy wałów przeciwpowodziowych polegających na doszczelnieniu korpusu wałów i ich podłoża, w celu ograniczenia możliwości ich rozmycia i przerwania w czasie przechodzenia wód powodziowych, a także regulacja wód lub ich kanalizacja rozumiana jako zagospodarowanie wód umożliwiające ich wykorzystanie do celów żegludowych.

Powyższa klasyfikacja ma charakter orientacyjny. Dokładna i precyzyjna klasyfikacja przedsięwzięć będzie możliwa do potwierdzenia dopiero po ustaleniu lokalizacji lub powierzchniowej skali oddziaływania przedsięwzięcia zgodnie z kryteriami w ww. rozporządzeniach.

4.1. Matryca zbiorcza oddziaływań środowiskowych

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* na środowisko przyrodnicze odniesiono się do celów szczegółowych zaproponowanych w Strategii. W stosunku do każdego zaplanowanego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie budowy i normalnego funkcjonowania. Zastosowano następujące oznaczenia:

- + realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;**
- +/- realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;**
- realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;**
- n brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych nie-możliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji uwarunkowań;**
- realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie**

Tab. 8 Strategiczny program działań na komponenty środowiska

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Użytkowanie ziemi
<u>Cel główny 1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców</u>															
1.1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.															
1.1.1 Wpieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw															
Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych.							+								
Organizacja corocznego gminnego forum przedsiębiorczości.							+								
Wspieranie MSP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania.							+								
Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych.							+								

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Użytkowanie ziemi
Wspieranie działań wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne.							+								
Wspieranie działalności w zakresie wykorzystania i adaptacji budynków po byłych szkołach i Zborach Ariańskich							+								
1.2 Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.															
1.2.1 Wspieranie sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych															
Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.							+								
Utrzymywanie kontaktów instytucji, jednostek podległych gminie z Organizacjami Pozarządowymi.							+								
Rozwój sektora ekonomii społecznej.							+								
1.2.2 Wspieranie inicjatyw oddolnych pośród mieszkańców															
Utworzenie Klubu Integracji Społecznej.							+								

Utworzenie Centrum Aktywności Młodych.							+								
Kreowanie wydarzeń utrwalaających związek mieszkańców z gminą.							+								

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Użytkowanie ziemi
1.3 Budowanie turystycznego charakteru Gminy															
1.3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego															
Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.							+								
Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.							+								
Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego, historycznego, przyrodniczego i naturalnego.							+						+		
Utworzenie systemu informacji przestrzennej gminy – aktualizacja wirtualnego spaceru po gminie							+								
Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i					+		+	+/-	+/-						

turystów.															
Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy popularyzujące zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.							+						+		

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Użytkowanie ziemi
<u>Cel główny 2. Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku, rekreacji i turystyki</u>															
2.1 Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych															
2.1.1 Ograniczenie emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego															
Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.		+				+	+								
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.		+	n			+	+		+	+/-	+				
Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii: m.in. kolektory słoneczne na budynkach prywatnych i użyteczności publicznej		+	n			+	+	n	n	n					
Poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.	+	+	+	+	+	+	+	+							

Modernizacja oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne.		+					+		+						
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.	+/-		+/-	+/-	+		+	+/-	+/-	+/-					

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Użytkowanie ziemi
2.1.2 Wzrost dostępu i jakości usług publicznych															
Utworzenie placówki żłobkowej							+								
Rozwój e-usług publicznych.							+								
Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.							+								
Poprawa jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych.							+								
Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego.							+						+		
Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.			n	n	+		+	+/-	+/-	+/-	+				

Strategiczny program działań	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Obszary chronione
2.1.3 Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej															
Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.							+		+		+				
Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych.							+		+		+				
Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-					
Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.	+		+	+			+	+	+	+/-					

4.2. Wpływ realizacji projektu na poszczególne aspekty środowiska

4.2.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta

Dobry stan środowiska naturalnego decyduje w znaczącym stopniu o warunkach życia mieszkańców, zdolności do rozwoju nowych inwestycji, a tym samym rozwoju infrastruktury oraz usług publicznych.

Wśród zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* można odnaleźć takie, których realizacja będzie związana z oddziaływaniem na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta. Część z tych zadań będzie miała pozytywny wpływ, część z nich będzie ingerować tylko w czasie realizacji zadań, inne z kolei przyczynią się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej w miejscu wykonywanych inwestycji i prac.

Strategia obejmuje swoim zakresem przestrzennym głównie obszar gęsto zamieszkały i przekształcony wskutek działalności człowieka. Szereg zadań planowanych w ramach Strategii dotyczy obszarów zmienionych antropogenicznie i nie spowoduje zabudowy i fragmentacji obszarów cennych przyrodniczo.

Wśród zadań Strategii wyróżnia się działania polegające na tworzeniu obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych. W ramach tego zadania planuje się, że w odpowiedni sposób zostaną zagospodarowane przestrzenie wokół świetlic wiejskich, szkół i placów zabaw oraz nieużytki, skwery i zieleńce. Tereny te, w zależności od pełnionej funkcji, zostaną wzbogacone układem roślinnym oraz elementami małej architektury, umożliwiającymi rekreację oraz prawidłową gospodarkę odpadami. Istniejąca zieleń zostanie poddana pielęgnacji, uszkodzone i chore rośliny usunięte, a w zamian wprowadzone zostaną nowe nasadzenia. Działanie to pozytywnie wpłynie na rozpatrywane komponenty środowiska, gdyż uchroni uwzględnione tereny przed intensywnymi procesami urbanizacji i degradacją środowiska przyrodniczego.

Pozytywny wpływ na etapie funkcjonowania nastąpi również wskutek uregulowania gospodarki wodno-ściekowej, w ramach której planuje się podniesienie standardu jakości życia mieszkańców poprzez utrzymanie na względnie dobrym poziomie systemów zaopatrzenia w wodę, budowę sieci przydomowych oczyszczalni ścieków. Powyższe działania przyniosą pozytywny efekt poprzez zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w wodach oraz glebie takimi substancjami jak: fosforany, azoty, siarki czy metale ciężkie, w efekcie czego poprawią się warunki bytowania zwierząt i roślin.

Należy jednak zaznaczyć, że na etapie budowy powyższe działania przyniosą krótkotrwałe negatywne oddziaływania. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków będzie się wiązać z wykonaniem wykopów, przez co zostanie naruszona naturalna struktura gruntu. Zerwana warstwa humusu zostanie zabezpieczona i wykorzystana w czasie przywracania pierwotnego stanu terenu. Podczas prowadzenia prac w bliskim sąsiedztwie drzew należy również odpowiednio zabezpieczyć ich pnie oraz strefę korzeniową, aby nie doszło do uszkodzenia kory i strefy włósnikowej.

Pozytywny wpływ na bioróżnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta będzie mieć poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Niekontrolowany wywóz odpadów przez mieszkańców niszczy naturalne siedliska zwierząt, roślin oraz grzybów powodując jednocześnie degradację środowiska i gruntu, co przyczynia się do pogorszenia warunków bytowania i wzrostu roślin oraz stanowi zagrożenie dla zdrowia i życia zwierząt. Realizacja zadań w ramach działania polegającego na poprawie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w dalszym ciągu pozwoli na utrzymanie na dotychczasowym poziomie przede wszystkim braku tworzenia dzikich wysypisk śmieci w lasach czy łąkach, będących naturalnym siedliskiem roślin, zwierząt oraz grzybów.

Przygotowanie i prowadzenie prac docieplenia budynków, wymiana połaci dachowej, drzwi oraz okien w ramach termomodernizacji powinno w szczególności uwzględniać ochronę ptaków i nietoperzy gniazdujących w ścianach budynków. Uwzględnienie miejsca bytowania ptaków i nietoperzy podczas remontów budynków jest konieczne ze względu na przepisy prawa polskiego i wspólnotowego. W przypadku konieczności ingerencji w środowisko flory i fauny objętej ochroną zostanie złożony wniosek o uzyskanie stosownego pozwolenia w trybie art. 56 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*.

W związku z powyższymi przepisami na zarządcach budynków spoczywa odpowiedzialność za prowadzenie prac termomodernizacyjnych budynków we właściwym terminie – dostosowanym do okresów lęgowych dla danych gatunków, bezpiecznym dla gniazdujących w budynkach przedstawicieli chronionych gatunków ptaków i mających swoje schronienia nietoperzy. Przed rozpoczęciem prac demontażowych należy przeprowadzić rozeznanie w kontekście występowania chronionych gatunków zwierząt. Natomiast po zakończeniu prac w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki, należy (o ile to możliwe) dać szansę na dalsze gniazdowanie lub zapewnić siedliska zastępcze. Po zakończeniu prac wykonawca zobowiązany jest do stworzenia zastępczych schronień dla ptaków i nietoperzy, tak aby liczba siedlisk nie została uszczuplona.

Wspieranie zadań ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii jest pojęciem szerokim i w jego zakres wchodzi wiele przedsięwzięć zarówno dla budynków publicznych jak i mieszkalnych, których realizacja może wpływać na środowisko. Wsparcie w głównej mierze będzie polegało na kampaniach edukacyjnych mieszkańców, aby zapoznać ich z OZE oraz zachęcić do zastąpienia paliw konwencjonalnych paliwami z odnawialnych źródeł energii. Pod pojęciem wsparcia kryje się również instalacja systemów OZE w budynkach termomodernizowanych, celem tworzenia atrakcyjnych warunków mieszkaniowych poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochronę środowiska naturalnego. Strategia zakłada wsparcie tego typu przedsięwzięć, jednak na tym etapie nie ma decyzji odnośnie kierunku wsparcia konkretnych technologii i instalacji OZE. Z tego powodu możliwa jest jedynie hipotetyczna ocena oddziaływania wybranych przez inwestorów zadań. Instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, które mogą być zrealizowane w ramach Strategii (np. elektrownie wiatrowe, farmy fotowoltaiczne, instalacje do produkcji biokomponentów, biomasy, biogazu, geotermia itp), mogą negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze. Farmy fotowoltaiczne mogą potencjalnie: zaburzać migrację zwierząt, powodować efekt lustra wody, olśnienia czy efekt termiczny. Ponadto mają istotny wpływ na wartości wizualne krajobrazu, który wynika głównie z zajmowania przez te instalacje dużych obszarów w przypadku instalacji naziemnych. Farmy wiatrowe stanowią natomiast dominujący element krajobrazu otoczenia. Mogą również zaburzyć lokalne ekosystemy poprzez stwarzanie dla przelatujących ptaków i nietoperzy przeszkód oraz śmiertelnych pułapek w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na obszarach ich bytowania. Zbyt intensywne wykorzystania biomasy może doprowadzić do zmiany aktualnych cech krajobrazu rolniczego. Wszystkie instalacje służące pozyskiwaniu energii z OZE w przypadku niewłaściwej lub nieprzemyślanej lokalizacji mogą stanowić degradujący element krajobrazu i środowiska naturalnego. Ze względu na zakres oraz skalę inwestycji w OZE w przypadku realizacji konkretnych instalacji konieczne będą pozwolenia oraz opinie pozwalające na ich budowę w danej lokalizacji.

Opracowanie i wdrożenie planów niskoemisyjnych niweluje zagrożenia związane z zanieczyszczaniem powietrza poprzez polepszenie jego stanu pod kątem składu chemicznego. Polepszenie stanu środowiska będzie miało pośredni pozytywny wpływ na świat flory i fauny poprzez poprawę warunków ich bytowania. Zmniejszenie zawartości związków siarki i azotu w powietrzu zminimalizuje możliwość wystąpienia m.in. kwaśnych deszczów i smogu, mających bezpośredni negatywny wpływ na rośliny, grunt oraz pośredni na zwierzęta.

Strategia przewiduje zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej poprzez budowę i przebudowę obiektów budowlanych. Nie określono szerzej, których elementów infrastruktury ma dotyczyć Strategia. Wszelkie oddziaływania oraz rozwiązania rekompensujące negatywny wpływ zostaną uwzględnione w dokumentacji realizowanych w przyszłości projektów. Jednakże głównym negatywnym oddziaływaniem tego typu inwestycji jest znaczna ingerencja w środowisko przyrodnicze, zmiana krajobrazu, przekształcenie obszarów zielonych w powierzchnie twarde, wzrost emisji hałasu i zanieczyszczeń na nowych obszarach, powstawanie barier dla migracji zwierząt i zmniejszenie powierzchni zieleni.

Zasięg terytorialny większości zadań w ramach Strategii obejmować będzie tereny przekształcone antropogenicznie, tak aby nie kolidowały one z terenami chronionymi, w tym z Obszarami Natura 2000.

Listę gatunków zwierząt objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348). Rozporządzenie określa gatunki zwierząt, które są:

- objęte ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej;
- objęte ochroną częściową;
- objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania;
- wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.

Listę gatunków roślin objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409). Rozporządzenie to określa:

- gatunki roślin:
 - objęte ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej;
 - objęte ochroną częściową;
 - objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania;
 - wymagające ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;
- właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin zakazy i odstępstwa od zakazów;
- sposoby ochrony gatunków roślin, w tym wielkość stref ochrony.

Listę gatunków grzybów objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408). Rozporządzenie to określa:

- gatunki grzybów:
 - objęte ochroną ścisłą;
 - objęte ochroną częściową;
 - objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania;
 - wymagające ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;
- właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków grzybów zakazy i odstępowania od zakazów;
- sposoby ochrony gatunków grzybów, w tym wielkość stref ochrony.

Realizując zadania zawarte w Strategii należy przestrzegać zasad i zaleceń ww. rozporządzeń, jak również zasad i zakazów określonych w art. 51 i 52 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, przez co zadania realizowane w ramach projektu nie wpłyną na zaburzenia populacji gatunków chronionych, obejmujących spadek liczebności lub zagęszczenia, zmniejszenie zasięgu występowania gatunku, pogorszenie funkcjonowania populacji i jego jakości, czy zmniejszenie powierzchni siedliska gatunku. Ponadto w podrozdziale 4.4 przedstawiono propozycje działań minimalizujących negatywny wpływ.

4.2.2 Klimat, powietrze atmosferyczne

Realizacja zadań zawartych w Strategii może zarówno wpływać pozytywnie na powietrze i klimat, jak również przyczyniać się do pogorszenia stanu ww. komponentów środowiska.

Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej zmniejszy zapotrzebowanie na ciepło, co będzie się wiązać z mniejszym spalaniem paliw energetycznych oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym gazów cieplarnianych. Dodatkowe wsparcie w postaci wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, modernizacji oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne oraz opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej pozwoli spotęgować efekt.

Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej niesie ze sobą poprawę płynności ruchu pojazdów, co zmniejszy ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery. Niemniej jednak rozbudowa sieci drogowej może spowodować zwiększenie stężenia pyłów oraz związków siarki i azotu na obszarach, które wcześniej nie były narażone

na tego rodzaju zanieczyszczenia. Jednocześnie zmniejszy się stężenie zanieczyszczeń na obszarach, na których występował wzmożony ruch. Rozbudowa infrastruktury drogowej nie zwiększa ilości aut na drogach, które są głównym emitorem zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, gdyż ich liczba zależy od zamożności mieszkańców.

Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy wraz z organizacją wydarzeń popularyzujących zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia zwiększy świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska. Wsparcie sektora ekonomii społecznej oraz opracowanie lokalnego programu rozwoju przedsiębiorczości poprawi stan materialny mieszkańców. Wzrost zamożności oraz wiedzy proekologicznej przyczyni się do zwiększenia świadomości szkodliwości stosowania odpadów do celów opałowych, co bezpośrednio negatywnie wpływa na skład powietrza, poprzez niekontrolowaną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Ponadto działania z zakresu poprawy jakości usług edukacyjnych (np. matematyczno-przyrodniczych) mogą mieć bezpośredni i pośredni wpływ na kształtowanie i szerzenie odpowiednich postaw wobec środowiska, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza w niedalekiej przyszłości.

Planując realizację działań ujętych w Strategii należy stosować się do *Uchwały Nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenie pyłu PM₁₀, benzo(a)pirenu i Część C – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia ozonu oraz zapisów Uchwały Nr 1388/12 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 3 października 2012 r. w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenie pyłu PM_{2,5} wraz z Planem Działań Krótkoterminowych.*

Programy w ramach ww. uchwał mają wpisany Plan Działań Krótkoterminowych, który służy polepszeniu jakości powietrza na terenie województwa. Zawarto w nich również działania, jakie należy podjąć w celu ograniczenia emisji w przypadku wystąpienia lub możliwości wystąpienia stężeń alarmowych zanieczyszczeń.

Pozostałe z zadań realizowanych w ramach Strategii nie powinny wiązać się z dodatkowymi emisjami do atmosfery, mogącymi powodować zmiany lokalnego klimatu. Zadania te nie spowodują pogorszenia jakości powietrza oraz przekroczenia poziomu dopuszczalnych substancji określonych w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie niektórych poziomów substancji w powietrzu.*

4.2.3 Ludność

Strategia z założenia ma wspierać wszystkie grupy społeczne i prowadzić działania przyczyniające się do poprawy jakości ich życia. Działania mają charakter prospołeczny i w większym bądź mniejszym stopniu wpłyną pozytywnie na społeczność lokalną. Przyczyni się do tego niewątpliwie rozwój i dostęp do usług edukacyjnych dla wszystkich grup wiekowych. Realizacja przedsięwzięć Strategii wpłynie na rozwój aktywności mieszkańców poprzez promowanie demokracji lokalnej na drodze edukacyjnej, wychowawczej, kulturalnej, rekreacyjnej czy sportowej. Niezbędne jest także stwarzanie odpowiednich warunków do samorealizacji dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie wysokich standardów funkcjonowania placówek oświatowych, co zwiększy stopień wykształcenia mieszkańców i ułatwi dalszy rozwój.

Ważną rolę w pobudzaniu aktywności mieszkańców odegra wsparcie sektora ekonomii społecznej, oparte na takich wartościach jak solidarność, partycypacja i samorządność. Ekonomia społeczna wykorzystując zasoby ludzkie działa komplementarnie do sektora prywatnego i publicznego, zapobiega wykluczeniu społecznemu oraz łagodzi napięcia społeczne. Realizacja działań w sferze gospodarki wpłynie bezpośrednio na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców, natomiast konkretne działania społeczne dotyczyć będą rozwoju zasobów ludzkich, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych. Powstaną nowe przedsiębiorstwa oraz nowe miejsca pracy, co wpłynie na zmniejszenie się bezrobocia – poprawie ulegną warunki ekonomiczne mieszkańców gminy.

Realizacja zadań w sektorze przestrzennym wpłynie na poprawę wizerunku gminy w oczach turystów i mieszkańców. Podstawą do stworzenia wizerunku miejsca przyjaznego rekreacji jest rozwój zaplecza sportowego i rekreacyjnego. Aktywne spędzanie wolnego czasu poprawia stan zdrowia i samopoczucia mieszkańców, poprawiając tym samym komfort oraz jakość ich życia. Dążenie do zaspokajania potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych zwiększa zadowolenie mieszkańców oraz zainteresowanie turystów obszarem, tworząc jednocześnie nowe miejsca pracy i zwiększając zamożność mieszkańców gminy. Poprawa jakości infrastruktury rekreacyjnej poprzez zagospodarowanie terenów w sposób umożliwiający wypoczynek przyczyni się do przyjemnego spędzania czasu wolnego mieszkańców, jak i osób odwiedzających gminę. Działanie to spowoduje zwiększenie nagromadzenia ludności wokół tych obiektów, co będzie się wiązało z powstawaniem większej ilości odpadów, głównie

opakowaniowych. Należy więc zadbać o zapewnienie właściwej gospodarki odpadami na tych obszarach m.in. poprzez ustawienie odpowiedniej ilości koszy na śmieci.

Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Z przestrzenią publiczną nierozzerwalnie wiąże się bezpieczeństwo publiczne, które jest istotne z perspektywy mieszkańców. Ponadto działaniami zwiększającymi komfort życia mieszkańców są: uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę kompletnego systemu kanalizacyjnego oraz ciągłe dostarczenie wody o parametrach pozwalających na jej spożycie. Oferowanie wysokiego standardu usług podnosi średni poziom życia mieszkańców oraz wpływa korzystanie na obraz gminy, tworząc wizerunek struktury harmonijnej o spójnym środowisku społecznym i atrakcyjnych warunkach mieszkaniowych.

Jedyną uciążliwością dla mieszkańców obszarów objętych działaniami będą prace remontowo-budowlane. Oddziaływania te będą krótkotrwałe i ustaną po zakończeniu robót. Głównymi czynnikami zakłócającymi spokój mieszkańców będzie emisja hałasu i wibracji oraz pyłu związana z pracą maszyn i urządzeń budowlanych. Ponadto w obszarze planowanych inwestycji mogą nastąpić utrudnienia komunikacyjne, których minimalizacja powinna zostać określona w projektach danych robót.

Wedle powyższego stwierdza się, iż działania zaproponowane w ramach Strategii wpłyną pozytywnie na zdrowie ludności i komfort życia mieszkańców.

4.2.4 Powierzchnia ziem, krajobraz

Pośród zadań Strategii znajdują się takie, które będą wiązać się z naruszeniem istniejącej struktury gruntów oraz wprowadzeniem zmian krótkookresowych lub długookresowych w krajobrazie naturalnym, w efekcie czego przewiduje się wystąpienie oddziaływań negatywnych oraz pozytywnych.

Jednym z celów Strategii jest stwarzanie możliwości do wypoczynku i rekreacji na skutek wzrostu zainteresowania aktywnym spędzaniem czasu wolnego oraz prowadzeniem zdrowego trybu życia przez mieszkańców. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych będzie się wiązać z koniecznością przemieszczania mas ziemnych – grunt ten będzie wywieziony w miejsce wskazane przez gminę. Realizacja prac budowlanych spowoduje chwilowe zniszczenie istniejącej powierzchni ziem i naruszenie struktury gleb. Będzie

ono występować fragmentarycznie, a po zakończeniu prac budowlanych powierzchnia ziem przyległa do nowych obiektów zostanie przywrócona do stanu pierwotnego. Dlatego zaleca się przed rozpoczęciem tych prac zebranie warstwy humusowej i wykorzystanie jej przy urządzaniu zieleni towarzyszącej. Po zakończeniu prac teren zostanie uprzątnięty, zostanie przywrócony ład przestrzenny.

Pośrednie oddziaływanie na krajobraz oraz powierzchnię ziemi nastąpi wskutek wparcia przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii. Działania te spowodują rozwój tego typu inwestycji na terenie gminy. Skala oddziaływania na środowisko będzie uzależniona od rodzaju i wielkości inwestycji oraz wybranej technologii.

Krótkotrwale negatywne oddziaływanie inwestycji na krajobraz będzie występowało na całej trasie budowy w ramach uregulowania gospodarki wodno-ściekowej. Będzie ono związane z prowadzonymi pracami budowlanymi. Oddziaływanie to będzie krótkotrwale i nie spowoduje istotnych zmian w krajobrazie, a po zakończeniu robót i uporządkowaniu terenu – zniknie. Ponadto uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej przyczyni się do polepszenia jakości środowiska gruntowo-wodnego. Zmiana w krajobrazie oraz ingerencja w powierzchnię ziemi może nastąpić wskutek działania polegającego na zapewnieniu odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej. W ramach działania niektóre odcinki dróg zostaną poddane modernizacji, w innych przypadkach drogi z nawierzchnią gruntową zostaną pokryte asfaltem. Niewielka skala tych przedsięwzięć nie spowoduje znaczącego oddziaływania na omawiane elementy środowiska.

Natomiast negatywne oddziaływanie wystąpi również w czasie realizacji zadania mającego na celu podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciw pożarnej oraz wizyjnej, co będzie wiązało się z budową lub modernizacją wielofunkcyjnych zbiorników wodnych małej retencji oraz budową polderów zalewowych. Realizacja tych zadań przyczyni się do zmiany użytkowania powierzchni, dodatkowo nowe obiekty będą wpływać na obecny krajobraz.

Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej to działanie polegające na ukierunkowaniu ruchu turystycznego na terenie gminy oraz racjonalnym wykorzystaniu zasobów cennych przyrodniczo w celu stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej. Tereny zostaną zagospodarowane w sposób umożliwiający wypoczynek, staną się przyjazne zarówno dla mieszkańców, jak i osób odwiedzających gminę. Powstanie również spójny system terenowego oznakowania turystycznego oraz sieć samoobsługowej informacji turystycznej. Realizacja tego działania spowoduje zwiększenie nagromadzenia ludności wokół cennych walorów przy-

rodniczo-kulturowych, co będzie się wiązało z powstawaniem większej ilości odpadów, głównie opakowaniowych. Należy więc zadbać o zapewnienie właściwej gospodarki odpadami na tych obszarach m.in. poprzez ustawienie odpowiedniej ilości koszy na śmieci.

Pozytywny wpływ na krajobraz gminy nastąpi również na skutek likwidacji barier architektoniczno-urbanistycznych. Pod tym pojęciem kryje się głównie dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej przyczyni się do poprawy ich obecnego wyglądu, co bezpośrednio korzystnie wpłynie na krajobraz miejscowości.

Ponadto opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji w sposób bezpośredni przyczyni się do poprawy obecnego krajobrazu gminy. Dokument ten zakłada szereg działań mających na celu zmianę zdegradowanych oraz zniszczonych obiektów i terenów gminy.

Realizacja zadań inwestycyjnych zawartych w Strategii w związku z prowadzonymi pracami budowlanymi może się wiązać z powstawaniem odpadów takich jak gruz betonowy, ceglany i ceramiczny. Surowiec ten po przetworzeniu może stanowić cenny surowiec wtórny w postaci pełnowartościowego kruszywa budowlanego mogącego znaleźć zastosowanie podczas budowy obiektów i dróg, zmniejszając tym samym ingerencję człowieka w środowisko naturalne. W związku z powyższym należy podczas prac zapewnić odpowiednią zbiórkę i selekcję odpadów. Najbardziej korzystne ekonomicznie jest wytwarzanie odpadów w pobliżu budowy, minimalizuje to koszty transportu. Korzyściami płynącymi z wtórnego wykorzystania surowców jest m.in. minimalizacja powstawania odpadów, powstawanie elementów wysokiej jakości, zmniejszenie hałasu i pylenia. Na etapie projektowania będą podjęte takie działania, które przyczynią się do minimalizacji strumienia odpadów z uwzględnieniem ich odzysku i ponownego użycia. Należy dążyć do realizacji celów i zadań zawartych w *Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego na lata 2012–2018*. Cele krótkotrwałe oraz długotrwałe, a także główne kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami są uwzględnione ww. Planie, odpowiednio w rozdziale 5 i 6.

Zmiana w krajobrazie oraz ingerencja w powierzchnię ziemi może nastąpić wskutek zadań polegających na zapewnieniu odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej. Niewielka skala wielkości tych przedsięwzięć nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

W Strategii nie planuje się takich zadań, które wiązałyby się z wytwarzaniem i wprowadzaniem szkodliwych substancji i ścieków do gleby, mogących wpłynąć na jakość gruntu.

Jedynie podczas prac budowlanych mogą zdarzyć się niekontrolowane wycieki substancji szkodliwych, w związku z czym należy zachować szczególne środki ostrożności.

4.2.5 Warunki wodne

W Strategii zawarto zadania związane z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej mającej bezpośredni wpływ na wody powierzchniowe i podziemne. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej zahamuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do wód i gleb oraz wiążący się z tym spływ powierzchniowy i migrację zanieczyszczeń w głąb gruntu na skutek naturalnych właściwości filtracyjnych, co do tej pory powodowało degradację środowiska oraz niosło ryzyko skażenia wód. Ponadto możliwość podłączenia się do sieci kanalizacyjnej spowoduje rezygnację mieszkańców z korzystania z odbiorników bezodpływowych, które często są nieszczelne, powodując wycieki zanieczyszczeń na zewnątrz. Ponadto użytkowanie zbiorników bezodpływowych wiąże się z powstawaniem odorów, na skutek ich przepełnienia. Wraz ze ściekami do gleb oraz cieków przedostają się duże ilości azotanów, fosforanów, chlorków, metali ciężkich itp. powodując zakwaszenie gleby, zmniejszenie ilości tlenu w wodzie, wzrost wskaźników BZT₅, ChZT, powodujących eutrofizację zbiorników oraz ich zarastanie. Przyczynia się to do pogorszenia walorów jakościowych gleb oraz wód, zmniejszając tym samym ich bioróżnorodność. W ramach Strategii planowana jest budowa nie tylko sieci do odbierania i odprowadzania ścieków, ale również oczyszczalni ścieków i zwiększenie ilości przydomowych oczyszczalni. Właściwa eksploatacja oczyszczalni ścieków, zgodna z założeniami projektowymi, najlepszymi dostępnymi technikami oraz obowiązującymi aktami prawnymi w zakresie warunków wprowadzania ścieków do wód lub gruntu, nie wpłynie niekorzystnie na stan jakościowy odbiornika, a w przypadku jego znacznego zanieczyszczenia może poprawić jego parametry. Również w przypadku wód podziemnych nie stwierdza się wystąpienia negatywnego oddziaływania. Budowa szczelnej sieci oraz likwidacja zbiorników bezodpływowych uniemożliwiają migrację zanieczyszczeń w głąb gruntu, aż do wód podziemnych. W przypadku nieopłacalności budowy sieci kanalizacyjnej, ze względu na zbyt duże oddalenie budynków mieszkalnych, zaproponowano w Strategii budowę przy-

domowych oczyszczalni ścieków. Instalacje te, ze względu na nowoczesną technologię i prowadzoną właściwą eksploatację, nie będą negatywnie oddziaływać na środowisko.

W ramach regulacji gospodarki wodno-ściekowej zaproponowano ponadto rozbudowę i budowę systemu zaopatrzenia w wodę, nie określono jednak kierunku tego zadania. Działania prowadzone w ramach gospodarki wodnej są tak projektowane, by nie wpływały negatywnie na stan jakościowo-ilościowy ujmowanej wód, a jedynie zwiększały dostęp mieszkańców do wody pitnej o właściwych parametrach smakowych, mających pozytywny wpływ na stan ich zdrowia oraz komfort życia.

Pozytywny wpływ na jakość wód nastąpi również na skutek poprawy systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, co zapobiegnie wyrzucaniu śmieci do lasów, na skraj łąk czy dolin rzecznych. Nielegalne wysypiska śmieci powodują duże zagrożenia dla jakości gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. W składowanych nielegalnie odpadach bardzo często znajdują się odpady niebezpieczne (m.in. opakowania po farbach, rozpuszczalnikach, zużyty lub zepsuty sprzęt elektroniczny), które stanowią źródło metali ciężkich oraz związków i substancji chemicznych zagrażających zdrowiu i życiu ludzi i zwierząt. Pod wpływem opadów atmosferycznych szkodliwe substancje migrują w głąb podłoża i przedostają się do wód gruntowych, powodując skażenie wody pitnej w miejscowościach nawet bardzo oddalonych od dzikiego wysypiska śmieci. Przewiduje się, że realizacja zadań ukierunkowanych na poprawę systemu gospodarowania odpadami ograniczy nielegalne składowiska odpadów na terenie gminy.

Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej (budowa nowych lub modernizacja istniejących zbiorników małej retencji oraz polderów zalewowych) w czasie prac budowlanych może powodować lokalny krótkotrwały negatywny wpływ na wody. Może on powstać na skutek awarii maszyn budowlanych i niekontrolowanego wycieku zanieczyszczeń bezpośrednio do ziem i wód. Jednakże są to sytuacje awaryjne, występujące sporadycznie. Prowadzone prace ziemne mogą również przyczynić się do obniżenia zwierciadła wód podziemnych. Jednakże po zakończeniu prac budowlanych i uporządkowaniu terenu wokół nich – powstałe obiekty nie będą mieć żadnego wpływu na wody, zarówno powierzchniowe, jak i podziemne.

Niektóre z zadań związanych z powstawaniem nowych obiektów, jak również przygotowaniem terenów inwestycyjnych, które stworzą ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć spowodują zwiększenie jednostkowego zużycia wody. Przewiduje się, że ze względu na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w gminie, zwiększenie ilości wody pitnej pobieranej z sieci wodociągowej nie przyczyni się do powstania deficytu wody.

Pozostałe zadania planowane w ramach realizacji Strategii nie wpłyną na wody powierzchniowe oraz podziemne, gdyż żadne z nich nie wiąże się z dodatkowym wytwarzaniem i wprowadzaniem zanieczyszczeń (ścieków, odpadów) do wód i gruntu, co mogłoby pogorszyć stan czystości cieków naturalnych i wód podziemnych.

4.2.6 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Grupa przedsięwzięć zawarta w Strategii jest związana z podjęciem nowych inwestycji i zadań na obszarze gminy, co będzie skutkowało budową lub rozbudową obiektów, a także zabiegami modernizacyjno-remontowymi. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe, odwracalne i występujące tylko na terenie prowadzonych prac i w ich najbliższym sąsiedztwie. Prace realizowane w ramach tych zadań będą źródłem hałasu, którego głównym emitorem będzie praca urządzeń mechanicznych. Zadania, których realizacja będzie się wiązać z użyciem ciężkiego sprzętu powinny być prowadzone w dzień, aby nie zakłócać ciszy w porze nocnej. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny w pełni sprawne, które zostaną wykorzystane do prac zgodnych z ich przeznaczeniem i możliwościami, tak aby nie powstały inne zagrożenia np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i ustąpi z chwilą zakończenia prac.

Działania podejmowane w ramach Strategii powinny uwzględniać obowiązujące normy emisji hałasu ujęte w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*.

Głównym źródłem hałasu powstającego na obszarze gminy Czarnocin jest ruch drogowy. Hałas drogowy powstaje w wyniku poruszania się pojazdów (odgłosy pracy silnika, układu wydechowego i napędowego), na styku opony z nawierzchnią drogową. Podstawowymi właściwościami nawierzchni, mającymi największy wpływ na zmniejszenie hałasu są: szorstkość, wielkość ziaren kruszywa i zawartość wolnych przestrzeni. Modernizacja istniejących oraz budowa nowych odcinków dróg przyczyni się do poprawy ich stanu oraz komfortu jazdy. Pośrednio zmniejszy to poziom hałasu drogowego.

Realizacja zadań w ramach uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej i zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę oraz bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej będzie się wiązać z wprowadzania

niem do środowiska dodatkowego hałasu, który powstanie w czasie prac ziemnych oraz budowy obiektów technicznych. Uciążliwości te ustaną wraz z zakończeniem prac.

Negatywne oddziaływanie w postaci promieniowania elektromagnetycznego może nastąpić w ramach pośredniego skutku działania wspierającego inwestycje w odnawialne źródła energii. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego elektrowni opartych na OZE są linie łączące instalacje z siecią energetyczną, generatory turbin, transformatory i okablowanie podziemne. Właściwa lokalizacja oraz zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń może niemal całkowicie wyeliminować narażenie na to promieniowanie. W przypadku dużych inwestycji istotnym elementem jest zachowanie bezpiecznej odległości od zabudowań. Podziemne linie przesyłowe powinny być zabezpieczone odpowiednią osłoną, co wyeliminuje negatywne oddziaływanie.

4.2.7 Zasoby naturalne

W ramach działań Strategii planuje się inwestycje związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, które pośrednio korzystnie mogą wpłynąć na zasoby naturalne. Wspieranie przedsięwzięć OZE spowoduje spadek zużycia energii ze źródeł kopalnych, będących zasobami naturalnymi.

Zasoby naturalne jakie będą wykorzystywane w ramach realizacji inwestycji zawartych w Strategii to przede wszystkim woda, żwir, i piasek, używane w trakcie trwania prac remontowo-budowlanych. Podczas robót budowlanych planuje się oszczędność tych surowców. Wedle powyższego – zadania realizowane w ramach Strategii nie będą wpływały negatywnie na zasoby naturalne gminy.

4.2.8 Dobra materialne, zabytki

W Strategii planuje się takie zadania, które będą się wiązały z ingerencją w obiekty materialne i zabytkowe poprzez budowę, modernizację i wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury. Prace te wiązać się będą z ukształtowaniem przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego oraz poprawą stanu zabytkowych obiektów budowlanych. Zadania polegające na promowaniu dziedzictwa kultu-

ralnego przyczynią się do zwiększenia świadomości mieszkańców oraz turystów o potrzebie dbałości o dobra materialne oraz zabytki.

Ponadto jednym z zadań Strategii jest opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji. Jego utworzenie wiąże się ze stworzeniem zespołu działań urbanistycznych i planistycznych, których celem jest społeczne, architektoniczne, planistyczne i ekonomicznie przekształcanie zdegradowanych obszarów na terenie gminy. Zadania te będą miały pozytywny wpływ na dobra materialne i zabytki, ponieważ zostaną one poddane zabiegom konserwacji i odnowy, co poprawi ich stan techniczny oraz wizualny. Ponadto poprzez prace porządkowe, związane z tworzeniem obszarów zieleni urządzonej, zostanie poprawiony stan obszarów wokół zabytków, co zwiększy ich atrakcyjność turystyczną.

W ramach Strategii planuje się prace termomodernizacyjne, które wiążą się z przeprowadzeniem prac estetycznych i przestrzennych, te zaś poprawią wizerunek budynków, a zarazem miejscowości, co będzie miało odzwierciedlenie w podniesieniu atrakcyjności turystycznej gminy. W przypadku bliskiej lokalizacji tych prac względem obiektów dobra materialnego oraz zabytków, może wystąpić negatywne oddziaływanie. Prowadzone roboty remontowo-budowlane, wraz ze stosowanymi urządzeniami, mogą emitować wibracje oraz kurz i pyły. Zadania zawarte w Strategii nie uszczegółowiają lokalizacji konkretnych inwestycji, dlatego nie można jednoznacznie określić czy wystąpi negatywne oddziaływanie na dobra materialne oraz zabytki.

4.2.9 Obszary chronione

Zakazy ustanowione dla obszarów chronionego krajobrazu zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* nie dotyczą m.in. inwestycji celu publicznego oraz prowadzenia akcji ratowniczej, a także działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym. W odniesieniu do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wprowadzone zakazy nie dotyczą m.in. realizacji inwestycji celu publicznego – po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Inwestycje celu publicznego określa m.in. art. 6 *Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami*. Wśród zadań ujętych w Strategii do inwestycji celu publicznego należą zadania realizowane w ramach:

- termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej;

- uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewniania bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę;
- podniesienia bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej;
- zapewniania odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej;
- poprawy jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych;
- zapewnienia miejsc w żłobkach i przedszkolach;
- likwidacji barier architektoniczno-urbanistycznych.

Na terenie Gminy Czarnocin nie występują obszarowe formy ochrony przyrody.

Ochroną konserwatorską objęty został jeden pomnik przyrody. Jest to dąb bezszypułkowy rosnący w okolicy Mękarzowic, w leśnictwie Zawarża.

Ochroną objęte są także parki położone w następujących miejscowościach M. Drzał (1988):

- Dębiany – park o powierzchni 6,00 ha, objęty ochroną. W parku występują: pojedynczo lipy, kasztanowce, brzozy, akacje, w wieku 70-110 lat. Park wymaga rekonstrukcji.
- Miławczyce – park o powierzchni 3,50 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, graby, wiązy świerki, modrzewie, kasztanowce, topole, wierzby, sosny, wejmutki, jadły kalifornijskie, w wieku 100 – 200 lat.
- Ciuślice – park o powierzchni 1,50 ha, objęty ochroną. W parku występują brzozy, lipy, sosny, akacje, jawory, w wieku 50 – 120 lat.
- Czarnocin – park o powierzchni 4,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, akacje, brzozy, klony, jesiony, kasztanowce, topole, świerki, w wieku 90 – 160 lat.
- Cieszkowy – park o powierzchni 1,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, brzozy, dęby, akacje, świerki, topole, kasztanowce, w wieku 90 - 200 lat.

4.3 Skumulowane i transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Oddziaływania poszczególnych zadań ujętych w *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* będą się nakładały w przypadku ich równoczesnej realizacji. Harmonogram realizacji zadań zostanie tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, z drugiej zaś ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Strategii ma charakter lokalny i ewentualne, negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie Prognozy stwierdzono, że realizacja Strategii nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

4.4 Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań Strategii

Zgodnie z art. 75 ust. 3 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*, w trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą.

W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań, na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Ogólny charakter wspieranych projektów i przedsięwzięć przedstawionych w projekcie Strategii nie pozwala na jednoznaczną ocenę skutków środowiskowych, a w ślad za tym – na sformułowanie propozycji konkretnych rozwiązań łagodzących i ograniczających potencjalne skutki niekorzystne. Przy realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* należy stosować wszystkie dostępne technologie, rozwiązania i zalecenia sprzyjające ochronie środowiska. Stosując odpowiednie rozwiązania można w znacznym stopniu zapobiec lub ograniczyć potencjalne negatywne oddziaływania na środowisko.

Działania minimalizujące w poniższym zestawieniu przedstawiono w odniesieniu do poszczególnych zadań inwestycyjnych Strategii, które mogą spowodować negatywne oddziaływanie.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

Działania minimalizujące:

- prowadzenie prac termomodernizacyjnych poza sezonem lęgowym zwierząt (szczególnie nietoperzy);
- tworzenie stanowisk i siedlisk zastępczych dla zwierząt podczas prowadzenia prac termomodernizacyjnych;
- prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w trakcie prowadzenia prac;
- prowadzenie prac modernizacyjnych w godzinach dziennych;
- stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń i hałasu.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.

Działania minimalizujące:

- odpowiednia lokalizacja i wariantowanie przedsięwzięć, prowadzenie sieci kanalizacyjnej poza miejscami występowania cennych siedlisk przyrodniczych oraz chronionych gatunków roślin i zwierząt;
- stosowanie sprawnych technicznie pojazdów w celu zminimalizowania ryzyka zanieczyszczenia powierzchni ziemi;
- minimalizacja zajętości terenu;
- ograniczenie w miarę możliwości hałasu;
- maksymalne ograniczenie wycinki drzew i krzewów;
- stosowanie wyłącznie mieszanki roślin gatunków rodzimych do obsiewania terenów przekształconych;
- zabezpieczenie drzew w przypadku prowadzenia prac budowlanych w bezpośrednim ich sąsiedztwie oraz w miarę możliwości prowadzenie prac ziemnych ręcznie w obrębie systemu korzeniowego;
- wykorzystanie zabezpieczonej w czasie budowy wierzchniej warstwy gleby.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Działania minimalizujące:

- wydawanie decyzji administracyjnych zgodnych z zasadami i wymaganiami ochrony środowiska;
- sprawne egzekwowanie zapisów określonych w decyzjach administracyjnych i przepisach prawnych;
- lokowanie inwestycji poza terenami przyrodniczo cennymi;
- unikanie lokalizacji przesłaniających zabytki o charakterze lokalnych dominant przestrzennych;
- miarodajny monitoring ewentualnych zmian stanu środowiska w celu podejmowania ewentualnych działań zapobiegawczych;
- odtworzenie ewentualnych strat w roślinności powstałych w trakcie prac budowlano-montażowych.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.

Działania minimalizujące:

- sprawne egzekwowanie zapisów określonych w decyzjach administracyjnych i przepisach prawnych;
- minimalizacja zajętości terenu;
- analiza lokalizacji i rodzaju nowych elementów zagospodarowania pod względem wpływu na krajobraz;
- zabezpieczenie terenu przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn, sprzętu budowlanego;
- podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych stosowanie najlepszych dostępnych technik BAT;
- maksymalne ograniczenie wycinki drzew i krzewów wokół zbiornika;
- zabezpieczenie drzew i krzewów przed negatywnym skutkiem prac.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.

Działania minimalizujące:

- prowadzenie prac budowlanych w godzinach dziennych;
- prowadzenie prac z uwzględnieniem minimalizacji zajęcia terenu;
- prowadzenie selektywnej gospodarki odpadami;
- stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń i hałasu;
- zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn, sprzętu budowlanego;
- przy wyborze lokalizacji należy uwzględniać walory krajobrazowe inwestowanych terenów;
- przy prowadzeniu inwestycji liniowych należy stosować urządzenia ochrony środowiska, w tym przejścia dla zwierząt.

Rodzaj przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.

Działania minimalizujące:

- prowadzenie prac budowlanych w godzinach dziennych;
- prowadzenie prac z uwzględnieniem minimalizacji zajęcia terenu;
- prowadzenie selektywnej gospodarki odpadami;
- stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń i hałasu;
- zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn, sprzętu budowlanego;
- przy wyborze lokalizacji należy uwzględniać walory krajobrazowe inwestowanych terenów;
- podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych stosowanie najlepszych dostępnych technik BAT;
- maksymalne ograniczenie wycinki drzew i krzewów wokół zbiornika;
- zabezpieczenie drzew i krzewów przed negatywnym skutkiem prac;
- przy prowadzeniu inwestycji liniowych należy stosować urządzenia ochrony środowiska, w tym przejścia dla zwierząt.

Tab. 9 Propozycje działań minimalizujących dla poszczególnych rodzajów inwestycji związanych z realizacją priorytetów inwestycyjnych

Rodzaj komponentu objętego oddziaływaniem	Opis potencjalnego oddziaływania	Propozycja działań minimalizujących
<u>Etap budowy</u>		
Ludzie oraz zdrowie ludzkie, powietrze atmosferyczne,	• negatywny wpływ powiązany z etapem realizacji poszczególnych inwestycji wynikający ze zwiększonej emisji zanieczyszczeń i hałasu; • oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji;	• prowadzenie prac budowlanych w godzinach dziennych, stosowanie sprzętu w dobrym stanie technicznym, eliminowanie bezproduktywnej pracy sprzętu na jałowym biegu, oszczędne korzystanie z obszaru pod teren budowy, zwilżanie powierzchni terenu w celu eliminacji pylenia z placu budowy; • zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn i sprzętu budowlanego, mycie kół pojazdów wyjeżdżających z placu budowy; • odtworzenie pierwotnego stanu roślinności na terenach inwestycji poprzez uporządkowanie i nasadzenie nowej roślinności; • stosowanie urządzeń ochrony środowiska, m.in. przejścia dla zwierząt, ekrany akustyczne; • podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych stosowanie najlepszych dostępnych technik BAT; • dokładny charakter działań minimalizujących powinien być określany w ramach poszczególnych ocen oddziaływania na środowisko na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach; • odpowiednia lokalizacja i wariantowanie przedsięwzięć; • rozwiązania lokalizacyjne pozwalające na dotrzymanie celów środowiskowych.

Zabytki architektury sakralnej i świeckiej,	• potencjalny negatywny wpływ na elewacje i powierzchnie budynków wynikający z prowadzenia prac budowlanych (wibracje, emisja zanieczyszczeń) poszczególnych inwestycji w zasięgu oddziaływania na obiekty zabytkowe; • oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji; • oddziaływanie stałe;	• prowadzenie prac budowlanych z dbałością o wartości zabytkowe obiektów w konsultacji z konserwatorem zabytków; • w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia prac ziemnych na obiekt mogący mieć wartość zabytkową – wstrzymanie prac i zabezpieczenie obiektu do momentu konsultacji z kierownikiem budowy i Urzędem Gminy lub konserwatorem zabytków.
Krajobraz naturalny,	• przekształcenia krajobrazu w wyniku prowadzenia prac budowlanych inwestycji (nowe obiekty); • oddziaływania bezpośrednie, krótkoterminowe, ograniczone do miejsca prowadzenia prac;	• prowadzenie prac i tworzenie obszaru zabudowy z uwzględnieniem minimalizacji zajęcia terenu; • maskowanie dysharmonijnych elementów krajobrazu; • prowadzenie selektywnej gospodarki odpadami.
Szata roślinna, świat zwierzęcy, obszary chronione	• potencjalne ujemne oddziaływania na gatunki i siedliska zwierząt oraz rośliny związane z prowadzeniem prac budowlanych oraz termomodernizacyjnych budynków w fazie realizacji poszczególnych inwestycji; • oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji; • oddziaływania długotrwałe, częściowo odwracalne;	• ograniczenie powierzchni terenu przeznaczonego pod budowę; • ogradzanie placu budowy w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt; • dostosowanie terminu prowadzonych prac budowlanych do okresów lęgowych i rozrodczych zwierząt (ptaków, płazów i nietoperzy) lub stworzenie siedlisk zastępczych; • lokalizowanie inwestycji poza terenami przyrodniczo cennymi, jeśli zostały takie zidentyfikowane w trakcie wyznaczania wariantów lokalizacyjnych przedsięwzięcia; • uwzględnianie zapisów zawartych w Ustawie o ochronie przyrody, Planach zadań ochronnych/Planach ochrony oraz aktów prawa miejscowego dotyczącego obszarów chronionych podczas planowania i realizacji inwestycji zlokalizowanych na terenach objętych ochroną; • stosowanie wyłącznie mieszanek roślin gatunków rodzimych do obsiewania terenów przekształconych; • zabezpieczenie drzew w przypadku prowadzenia prac budowlanych w bezpośrednim ich sąsiedztwie oraz w miarę możliwości prowadzenie prac ziemnych ręcznie w obrębie systemu korzeniowego; • umożliwienie migracji zwierząt przy prowadzeniu inwestycji liniowych; • wyznaczenie terenów pod zagospodarowanie zielenią wokół nowych

		obszarów inwestycyjnych.
Powierzchnia ziemi, gleby	• możliwy negatywny wpływ na jakość gleb w fazie realizacji inwestycji budowlanych; • negatywny wpływ związany z naruszeniem istniejącej struktury powierzchni ziemi i gleb, wynikający z konieczności wykonania prac ziemnych; • oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji;	• stosowanie sprawnych technicznie pojazdów w celu zminimalizowania ryzyka zanieczyszczenia powierzchni ziemi; • odpowiednia gospodarka odpadami na placu budowy, stosowanie sorbentów na wypadek wycieków substancji niebezpiecznych.
Wody	• negatywny wpływ na jakość wód w fazie budowy nowych obiektów w czasie awarii maszyn budowlanych, wycieków substancji szkodliwych; • oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, występujące jedynie w awaryjnych sytuacjach	• prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy w czasie realizacji inwestycji; • posiadanie środków pozwalających na minimalizację negatywnego wpływu na wody, powstałego na skutek awarii maszyn budowlanych.
Zasoby, surowce naturalne	• budowa nowych obiektów oraz planowane inwestycje drogowe mogą przyczynić się do wzrostu wykorzystania surowców naturalnych, w tym wody, piasku, kruszyw budowlanych; • oddziaływania chwilowe, o zasięgu uzależnionym od wielkości zapotrzebowania na surowce;	• racjonalne gospodarowanie surowcami podczas prowadzenia prac budowlanych, oszczędność wody, utylizacja pozostałości po rozbiórkach obiektów budowlanych i stosowanie do wyrobu półproduktów jak największej ilości surowców z odzysku.

Rodzaj komponentu objętego oddziaływaniem	Opis potencjalnego oddziaływania	Proponycja działań minimalizujących
<u>Etap eksploatacji</u>		
Szata roślinna, świat zwierzęcy, obszary	• oddziaływanie stałe, o zasięgu uzależnionym od	• uwzględnienie zasady turystyki zrównoważonej; • lokalizacja ścieżek edukacyjnych i turystycznych poza stwierdzonymi

chronione,	miejsca wprowadzenia ruchu turystycznego;	siedliskami chronionymi; • ograniczenie udostępnienia turystycznego ekosystemów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną, wrażliwych na antropopresję; • tworzenie stref ochronnych siedlisk zwierząt i roślin.
Krajobraz naturalny,	• zajmowanie nowych powierzchni pod tereny rekreacyjne; • oddziaływania bezpośrednie o zasięgu i skali uzależnionej od rodzaju i zakresu inwestycji;	• analiza lokalizacji nowych elementów zagospodarowania pod względem wpływu na krajobraz i wybór miejsc, w których inwestycje nie zakłóca istotnie aktualnych walorów krajobrazowych i pozwolą dotrzymać wymogów ochrony krajobrazu; • wkomponowywanie nowych elementów z poszanowaniem walorów krajobrazowych inwestowanych terenów; • stosowanie zieleni izolującej, np. przy inwestycjach liniowych; w przypadku budowy ekranów akustycznych w miarę możliwości powinny być stosowane ekrany naturalne bądź półnaturalne; • utrzymanie porządku na terenach nowych obszarów zainwestowanych; • prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w obrębie inwestowanych/nowo zagospodarowanych obszarów.
Ludzie oraz zdrowie ludzkie, powietrze atmosferyczne, klimat.	• potencjalny wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza, wzrost hałasu związany z intensyfikacją ruchu na rozbudowanych i zmodernizowanych drogach oraz w związku ze wzmożonym transportem, np. odpadów do zakładów ich zagospodarowania; • oddziaływanie bezpośrednie, stałe o dużym zasięgu;	• intensyfikacja rozwoju komunikacji publicznej, stanowiącej konkurencję dla ruchu indywidualnego; • stosowanie ekranów akustycznych ograniczających emisję hałasu; • nasadzenia zieleni przy drogach; • transport odpadów poza terenami zabudowanymi.

Źródło: Opracowanie własne

Faza realizacji projektu, tj. prowadzenie prac budowlanych, może wiązać się z niekorzystnymi elementami powstającymi w trakcie prowadzonego procesu budowlanego. Na tym etapie realizacji mogą wystąpić negatywne oddziaływania na środowisko. W większości oddziaływania te będą mieć charakter odwracalny, chwilowy oraz będą występować w relatywnie krótkim czasie (krótkoterminowo).

Negatywne oddziaływanie na środowisko fazy realizacji inwestycji wymienionych w projekcie można ograniczyć poprzez wykonanie prawidłowego projektu, uwzględniającego potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji.

Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań ujętych w Strategii będzie się nakładało w przypadku ich równoczesnej realizacji. Harmonogram realizacji zadań musi więc być tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, a z drugiej zaś ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań.

Podczas prac budowlanych zaleca się, aby wykonawca posiadał środki chemiczne powodujące neutralizację ewentualnych wycieków z maszyn budowlanych w sytuacji wystąpienia awarii urządzeń pracujących na terenie budowy, tak aby nie powodować emisji zanieczyszczeń do gruntu. Zaleca się organizację placu budowy w ten sposób, aby uniemożliwić wystąpienie niekontrolowanych skażeń gleby. Miejsca gromadzenia materiałów do budowy, baza sprzętu i zaplecze budowlane powinny zostać wyznaczone i przygotowane w sposób zabezpieczający wody płynące, ujęcia wód oraz grunt przed skażeniem. Sprzęt budowlany poruszający się po placu budowy i na drogach dojazdowych powinien mieć ustalone trasy przejazdu i organizację ruchu.

W fazie budowy będą powstawać odpady socjalno-bytowe wytwarzane przez pracowników firmy wykonawczej. Zaleca się, aby wykonawca robót budowlanych zapewnił prawidłowy sposób gospodarowania wytworzonymi odpadami na etapie realizacji inwestycji, zgodnie z postanowieniami *Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach*. Odpady powinny być segregowane, gromadzone w szczelnych oznakowanych pojemnikach i wywiezione do zakładów utylizacji.

Ścieki socjalno-bytowe wytwarzane przez pracowników firmy wykonawczej będą odprowadzane do istniejącej kanalizacji lub magazynowane w szczelnym zbiorniku bezodpływowym, a następnie wozem asenizacyjnym wywiezione na oczyszczalnię ścieków.

Na etapie eksploatacji zrealizowane inwestycje zasadniczo powinny wpłynąć korzystnie na stan środowiska.

5. Propozycja rozwiązania alternatywnego do zawartego w projekcie Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 to oparty na dostępnej wiedzy i istniejących obecnie uwarunkowaniach, uporządkowany zbiór działań opracowanych pod kątem osiągnięcia celów głównych, zmierzających do rozwoju gminy w kierunku turystycznym oraz przedsiębiorczym, co ma przyczynić się do wzrostu aktywności mieszkańców. **Dokument Strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności**, często nie zawiera propozycji konkretnych działań i nie ma odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza Prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie Diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami różnych środowisk oraz ankietowania mieszkańców gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Zdefiniowane w Strategii zadania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu, nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji. Alternatywą dla przyjętych rozwiązań, pojawiającą się w późniejszym etapie wdrażania projektu, może być:

- wybór innych budynków, które mają zostać termomodernizowane;
- zmiana kolejności działań, wynikająca z nakładania się prac bądź też z zachwiania harmonogramu robót lub innych czynników, które w chwili obecnej ciężko kwalifikować;
- wybór innych materiałów budowlanych, bardziej ekologicznych.

Oceniając wpływ na różne elementy środowiska należy zauważyć, że zmiany pozytywne będą istotne i zauważalne, podczas gdy prognozowane zmiany negatywne będą niewielkie i w większości przypadków będą występować jedynie na etapie budowy.

6. Metody analizy skutków realizacji projektu

Istotnym elementem weryfikacji wdrożenia działań wskazanych w Strategii jest monitoring. Systematyczny monitoring pozwoli na obserwację i potwierdzenie prognozowanych skutków środowiskowych, będących wynikiem realizacji działań nakreślonych w Strategii.

Proces wdrażania Strategii należy monitorować poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych za wdrożenie poszczególnych zadań priorytetowych, identyfikację częstości przeprowadzania monitoringu realizacji poszczególnych zadań, określanie statusu i problemów związanych z realizacją zadania. Monitoring efektów realizacji założeń Strategii powinien obejmować wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska, a także wskaźniki społeczno-ekonomiczne. Dlatego niezmiernie istotna jest również analiza stanu środowiska w Gminie Czarnocin: jakości powietrza atmosferycznego, wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i komunikacyjnych do atmosfery, jakości wód płynących i podziemnych, jakości wody do picia, a także poziomu hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

Za monitoring jakości środowiska przyrodniczego w całym województwie świętokrzyskim odpowiedzialny jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach (instytucja ta jest odpowiedzialna za monitoring regionalny). W ramach monitoringu środowiska prowadzony jest monitoring: jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, hałasu i wibracji, pól elektromagnetycznych oraz gleb. Instytucje, które wspomagają monitoring stanu środowiska przyrodniczego oraz mogą wyeliminować niekorzystne oddziaływania na obszarze objętym projektem Strategii to m.in.: Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Busku-Zdroju i Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Kazimierzy Wielkiej. Istotną rolę w kontroli realizacji postanowień projektowanego dokumentu ma Urząd Gminy w Czarnocinie, który może reagować na bieżąco na powstałe zagrożenia środowiskowe, dostosowując Strategię do aktualnych potrzeb.

7. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 została sporządzona zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 52 ust. 2 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.). Dokumentem wyjściowym do opracowania Prognozy był projekt *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*.

Zakres opracowania niniejszego dokumentu został sporządzony zgodnie z wytycznymi zawartymi w ww. ustawie oraz uzgodnieniami dokonanymi z właściwymi organami: Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach i Świętokrzyskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Kielcach.

Celem wykonania Prognozy była analiza i ocena ewentualnych skutków środowiskowych związanych z wdrażaniem projektu Strategii oraz określenie jego wpływu na poszczególne komponenty środowiska, a także stwierdzenie, czy w należyty sposób został uwzględniony w ocenianym dokumencie interes środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz zdrowie i życie ludzi.

W Prognozie opisano szczegółowo teren Gminy Czarnocin, z podaniem charakterystyki przyrodniczej, demograficznej i gospodarczej. Przedstawiono stan środowiska: zasoby przyrody, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, stan powietrza atmosferycznego i zasoby geologiczne.

Omówiono zawartość Strategii, jej cele i wyznaczone kierunki działań. Porównano, czy zapisy zawarte w Strategii są zgodne z zapisami innych dokumentów wyższego szczebla ustalonych na poziomie międzynarodowym, krajowym i lokalnym.

W Prognozie omówiono potencjalne zmiany stanu środowiska oraz skutki gospodarcze i społeczne w przypadku braku realizacji celów zawartych w projekcie Strategii. W dalszym etapie dokonano analizy przewidywanych oddziaływań na środowisko związanych z realizacją zadań rozwojowych. Omówiono wpływ tych zadań na wymienione elementy środowiska. Stwierdzono, że duża część zadań wyznaczonych w Strategii ma charakter bezinwestycyjny – organizacyjny, koncepcyjny, planistyczny, kontrolny lub doradczy. Przeprowadzona analiza wpływu działań inwestycyjnych na środowisko wykazała, że nie będą one oddziaływać znacząco na środowisko. Z oceny oddziaływania wpływu planowanych zadań wynika, że w prawie wszystkich przypadkach zamierzenia Strategii będą mieć co najmniej potencjalnie korzystny lub neutralny wpływ na poszczególne komponenty środowiska.

Realizacja projektu w głównej mierze wpłynie pozytywnie m.in. na:

- lokalny krajobraz – ze względu na poprawę wizerunku miejscowości;
- klimat i powietrze – ze względu na działania ograniczające emisję pyłów i zanieczyszczeń do atmosfery, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- mieszkańców – ze względu na realizację szeregu działań przyczyniających się do poprawy jakości życia i rozwoju lokalnej społeczności, a także turystów – poprzez rozwój infrastruktury turystycznej;
- dobra materialne i zabytki – ze względu na poprawę ich stanu technicznego i wizerunku.

Należy jednak pamiętać, że realizacja wielu zadań Strategii wiąże się z pracami remontowo-budowlanymi i ziemnymi, które mogą być uciążliwe dla środowiska naturalnego i ludzi. Dużo zależy od etapu planowania i szczegółowego rozpoznania celowości, formy i sposobu prowadzenia inwestycji. Na etapie budowy realizacja prawie wszystkich zadań może w pewnym zakresie oddziaływać na środowisko, jednak nie powinno to być oddziaływanie znaczące. Negatywne oddziaływania, związane głównie z emisją gazów i pyłów do atmosfery oraz emisją hałasu, będą miały charakter krótkotrwały, chwilowy i nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie się stanu środowiska. W pojedynczych przypadkach zmiany w środowisku będą trwałe, np. nastąpi zanik terenów zielonych w miejscach budowy nowych obiektów budowlanych. Oddziaływania te mogą być znacznie ograniczone, w zależności od poprawności wykonania projektu, trzymania się harmonogramu robót i przestrzegania podstawowych zasad dotyczących bezpieczeństwa i jakości robót budowlanych.

W niniejszym dokumencie Prognozy przedstawiono szereg rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji zamierzeń wytyczonych w Strategii. Ze względu na ogólne zapisy oceniającego dokumentu, proponowane działania minimalizujące i kompensujące oddziaływanie negatywne również mają charakter ogólny i wskazują raczej kierunki tych działań, które będą podlegać uszczegółowieniu podczas realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Z uwagi na położenie geograficzne Gminy oraz charakter zadań przewidzianych do realizacji w ramach Strategii – nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

W Prognozie przedstawiono przewidywalną metodę analizy skutków realizacji Strategii, którą będzie monitoring wdrażania Strategii. Będzie się on odbywał poprzez analizę wskaźników, rezultatów i oddziaływania. Za zarządzanie Strategią oraz za nadzorowanie wdrażania poszczególnych zadań będzie bezpośrednio odpowiadał Urząd Gminy Czarnocin.

Spis rysunków

Rysunek/Mapa 1 Lokalizacja Gminy Czarnocin na tle województwa świętokrzyskiego oraz powiatu kazimierskiego	17
Rysunek 2 Struktura morfologiczna gleb na obszarze Gminy Czarnocin.....	20

Spis tabel

Tabela 1 Cele i zadania zawarte w Strategii w ramach 1 Celu głównego: <i>Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców</i>	14
Tabela 2 Cele i zadania zawarte w Strategii w ramach 2 Celu głównego: <i>Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku, rekreacji i turystyki</i>	15
Tabela 3 Struktura bonitacyjna użytków rolnych w Gminie Czarnocin.....	19
Tabela 4 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń wg kryterium dla ochrony zdrowia ludzi.....	25
Tabela 5 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń wg kryterium dla ochrony roślin...	26
Tabela 6 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.	30
Tabela 7 Średni Dobowy Ruch (SDR) według rodzajowej struktury ruchu pojazdów silnikowych na drogach wojewódzkich w obrębie Gminy Czarnocin	31
Tabela 8 Strategiczny program działań na komponenty środowiska.....	42
Tabela 9 Propozycje działań minimalizujących dla poszczególnych rodzajów inwestycji związanych z realizacją priorytetów inwestycyjnych	68

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Czarnocin pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015	22
Wykres 2 Struktura wieku ludności z podziałem na płeć oraz wiek w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015.....	22
Wykres 3 Ilość pojazdów samochodowych przypadająca na 1 mieszkańca w powiecie kazimierskim w latach 2009–2013.....	32

Bibliografia

1. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gmin wspólnie realizujących przedsięwzięcie pn. „Kompleksowy system gospodarowania odpadami komunalnymi w Rzędowie Gmina Tuczępy”, Lublin 2008.
2. Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce, Państwowa Służba Geologiczna, Warszawa 2014.
3. Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. – Załącznik I Rodzaje siedlisk przyrodniczych ważnych dla Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia Specjalnych Obszarów Ochrony i Załącznik II Gatunki roślin i zwierząt ważne dla Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia Specjalnych Obszarów Ochrony.
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. o ochronie dziko żyjących ptaków.
6. GEO Pomerania, strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, geopomerania.pl.
7. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, geoserwis.gdos.gov.pl.
8. Górny M., Jędrzejewski W., Korytarze ekologiczne w Polsce, Instytut Biologii Ssaków PAN, Białowieża 2011.
9. Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, kzgw.gov.pl.
10. Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach w latach 2012–2014. Załącznik 3.1.2.a - Test C.1 - Ogólna ocena stanu chemicznego JCWPd_161, Warszawa 2013.
11. Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za rok 2014, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, 2015.
12. Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego na lata 2012–2018, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2012.
13. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. z 2011 r. Nr 49 poz. 549).
14. Polityka Klimatyczna Polski. Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2003.
15. Portal informacyjny Głównego Urzędu Statystycznego: Bank Danych Lokalnych, stat.gov.pl.
16. Portal internetowy Interaktywna Mapa Polski, mapapolski.com.pl.
17. Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne, Kielce 2014.
18. Program wodno-środowiskowy kraju – załącznik 1, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

19. *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarnocin*, Czarnocin 2007.
20. *Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, zmierzające do lepszej ochrony wód.*
21. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).
22. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu przeprowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 258 poz. 1550 z późn. zm.).
23. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800).
24. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 143 poz. 896).
25. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).
26. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883).
27. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348).
28. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409).
29. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408).
30. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 817).
31. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397).
32. Serwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl.
33. Serwis internetowy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.rdos.gov.pl.
34. *Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2012*. Raport, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, 2013.
35. *Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024*.
36. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, gddkia.gov.pl.
37. Strona internetowa Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Kielcach, www.szdw.kielce.com.pl

38. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Natura 2000, natura2000.gdos.gov.pl.
39. Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, gios.gov.pl.
40. Strona internetowa Inspekcji Ochrony Środowiska, Monitoring jakości wód podziemnych, mjiwp.gios.gov.pl.
41. Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Rejestr zabytków, nid.pl.
42. Strona internetowa Państwowego Instytutu Geologicznego, Państwowego Instytutu Badawczego, pgi.gov.pl.
43. Strona internetowa Państwowej Służby Hydrogeologicznej, psh.gov.pl.
44. Strona Internetowa Towarzystwa Badań i Ochrony Przyrody, tbop.org.pl.
45. *Uchwała Nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu; Część C – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia ozonu.*
46. *Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 z późn. zm.).*
47. *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.).*
48. *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651).*
49. *Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.).*
50. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.).*
51. *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.).*
52. *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.).*
53. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.).*
54. *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 782 z późn. zm.).*
55. *Wyniki klasyfikacji i oceny stanu wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim 2014, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Kielce 2015.*
56. Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl.